

KALIX KOMMUN

DNR: UBN-2024-163 60

Översyn av skolstruktur Kalix kommun 2025

Sammanfattning

Utbildningsförvaltningens översyn av skolstrukturen visar att kommunen står inför samverkande utmaningar som rör demografi, kvalitet, likvärdighet, arbetsmiljö, ekonomi och geografi. Elevunderlaget minskar i kommunen och prognosen till läsåret 2031/2032 visar en nedgång med cirka 15 procent. Minskningen innebär att fler årskullar blir små. Det skapar organisatoriska konsekvenser, särskilt för mindre skolor.

Skolornas organisatoriska förutsättningar varierar kraftigt. De centrala skolorna har större arbetslag, bredare ämnesbehörighet och större möjligheter till samplanering, kollegialt lärande och stabilare bemanning. Landsbygdsskolorna har små arbetslag. Det innebär att personalen måste ha många olika arbetsuppgifter. I Sangis och Ytterbyn bedrivs undervisning i åldersintegrerade grupper. Det ställer särskilt höga krav på planering, progression och bred ämneskompetens. Sammantaget innebär det att skolorna verkar under olika villkor och att det finns utmaningar sett till en likvärdig skolorganisation.

Kvalitets- och resultatunderlagen visar att lärarbehörigheten i kommunen är över riket samtidigt som variationerna mellan skolor är betydande. Små skolor har svårare att säkerställa behörig undervisning i alla ämnen och är mer sårbara vid frånvaro. Samtidigt framkommer styrkor såsom närhet, goda relationer och flexibilitet, vilket kan främja elevers trygghet och sociala utveckling. Dessa styrkor måste vägas mot de strukturella utmaningarna som påverkar undervisningens stabilitet och långsiktiga hållbarhet.

Ekonomiskt innebär både oförändrad och förändrad skolstruktur ökade kostnader. Vid oförändrad organisation stiger lokalkostnaden per elev i takt med minskande elevantal, samtidigt som renoverings- och investeringsbehov kvarstår. Vid förändrad struktur ökar skolskjutskostnaderna i alla analyserade scenarier. Längre avstånd, fler skolskjutsberättigade elever och behov av nya eller större upphandlade turer innebär kostnader som riskerar att neutralisera eventuella lokalbesparingar vid förändrad skolstruktur.

Medborgardialogerna visar att invånarna framför allt prioriterar kvalitet och trygghet. I landsbygdsområden är skolans närhet väldigt viktig för medborgarna. Kommunens översiktsplan lyfter dessutom fram vissa orter som strategiska för utveckling, vilket behöver vägas in i den samlade bedömningen.

Översynen visar att nuvarande struktur fungerar idag men är inte likvärdig och bedöms inte vara långsiktigt hållbar. Att strukturen inte bedöms vara likvärdig beror på skolenheternas olika förutsättningar. Framtida beslut om skolorganisation behöver därför grundas i en helhetsbedömning av kvalitet, likvärdighet, ekonomi, geografi, arbetsmiljö och vad som bedöms vara barnens bästa.

Innehåll

Sammanfattning	1
1 Inledning	5
1.1 En nationell utmaning med lokal påverkan	5
1.2 Uppdrag från kommunfullmäktige	5
1.3 Tolkning av uppdraget	6
1.4 Utredningens syfte och analysfrågor	6
1.5 Avgränsning och definition av uppdraget	6
1.6 Genomförande och medverkande aktörer	7
1.7 Information om utredningen och hantering av inkomna synpunkter	7
1.8 Rapportens disposition	8
2 Bakgrund	9
2.1 Den svenska skolans uppdrag och styrning	9
2.1.1 Skolans styrdokument	9
2.1.2 Målet med utbildningen	9
2.1.3 En likvärdig skola med kvalitet	10
2.1.4 Om lärarlegitimation och behörighet	10
2.1.5 Kommunen som huvudman	11
2.2 Den kommunala beslutsordningen	11
2.2.1 Kommunfullmäktige	11
2.2.2 Nämnd	11
2.2.3 Förvaltningar	11
2.3 Tidigare utredning om Kalix kommuns skolstruktur	12
2.3.1 En skola med kvalitet och likvärdighet	12
2.3.2 Förändrade upptagningsområden	12
2.4 Kalix Översiktsplan 2040	13
2.4.1 Ett av kommunens viktigaste dokument	13
2.5 Skolan och lokalsamhället	15
2.5.1 Skolan i ett tidsgeografiskt perspektiv	15
2.5.2 Skolan i ett kulturgeografiskt perspektiv	16
2.5.3 Skolans samlade betydelse i lokalsamhället	16

3	Den nuvarande skolstrukturen i Kalix kommun	18
3.1	Beskrivning av nuvarande skolstruktur	18
3.1.1	Förskolor.....	18
3.1.2	Grundskolor	18
3.1.3	Gymnasieskola	19
3.1.4	Anpassad skola.....	19
3.1.5	Vuxenutbildning	19
3.1.6	Kulturskola	19
3.1.7	Resursskola	19
3.2	Presentation av skolenheter, grundskolor F–6.....	20
3.2.1	Centrumskolan.....	21
3.2.2	Djuptjärnsskolan	25
3.2.3	Innanbäckens skola	29
3.2.4	Näsby skolan	33
3.2.5	Sangis skola	37
3.2.6	Töre skola	41
3.2.7	Ytterbyns skola	45
3.3	Kvalitetsindikatorer och socioekonomiskt index	49
3.3.1	Betyg som kvalitetsindikator	49
3.3.2	Nationella prov som kvalitetsindikator	49
3.3.3	Läraryrshöghet som kvalitetsindikator	49
3.3.4	Socioekonomiskt index	50
3.4	Sammanställning skolenheter, kvalitetsindikatorer.....	51
3.5	Sammanställning skolenheter, kostnader budget 2025.....	52
3.6	Upptagningsområden	53
3.6.1	Syftet med upptagningsområden.....	53
3.6.2	Indelning och principer	53
3.6.3	Översikt över nuvarande upptagningsområden	54
3.7	Geografiska förutsättningar	54
3.7.1	Kommunens geografiska struktur.....	55
3.7.2	Variation mellan tätort och landsbygd.....	55
3.7.3	Sammanfattning geografiska förutsättningar	55
3.8	Skolskjuts.....	55
3.8.1	När kan elever få skolskjuts?.....	56
3.8.2	Krav på säker skolväg	56
3.8.3	Skolskjuts i relation till kommunens geografiska förutsättningar	57
3.8.4	Kostnader och omfattning av skolskjuts i Kalix kommun.....	57
3.9	Befolkningsförändringar.....	59
3.9.1	Befolkningsförändringar per område	59
3.9.2	Sammanfattning analys av befolkningsförändringar per upptagningsområden	62
3.9.3	Eleverprognos 2032	63

4	Medborgardialoger	64
4.1	Vad är en medborgardialog?	64
4.2	Medborgardialogernas syfte	64
4.3	Relevans för utredningen	64
4.4	Innehåll i medborgardialogerna	65
4.5	Likvärdighet mellan dialoger	65
4.6	Genomförande av medborgardialog 1 (analog)	66
4.7	Genomförande av medborgardialog 2 (digital)	66
4.8	Sammanställning medborgardialoger per skolområde	67
4.8.1	Centrum	68
4.8.2	Djuptjärn	69
4.8.3	Innanbäcken	70
4.8.4	Näsbyn	72
4.8.5	Sangis	73
4.8.6	Töre	74
4.8.7	Ytterbyn	76
4.8.8	Manhem	78
4.8.9	Centrala skolutvecklingsgruppen (CSG)	80
4.8.10	Kalixföretagarna	82
5	Analys	83
5.1	Metod	83
5.2	Centrala mönster i elevunderlag och demografi	83
5.3	Kvalitet, likvärdighet och pedagogiska förutsättningar	84
5.3.1	Skolorganisationens betydelse för måluppfyllelse	85
5.4	Organisering, skolskjuts och ekonomiska effekter	86
5.4.1	Konsekvenser för elevflöden vid förändrade upptagningsområden	88
5.5	Sammanvägd analys	89
6	Slutsatser och besvarande av analysfrågor	90
6.1	Besvarande av analysfrågor	90
6.1.1	Vilka strukturella förutsättningar påverkar skolorganisationen i Kalix kommun?	90
6.1.2	Hur utvecklas elevunderlag, demografi och lokalbehov över tid?	91
6.1.3	Vilka faktorer påverkar kvalitet och likvärdighet i verksamheten?	92
6.1.4	Vilka organisatoriska och ekonomiska konsekvenser följer av oförändrad respektive förändrad skolstruktur?	93
6.2	Slutsatser	94
	Referenser	95
	Bilaga	

1 Inledning

1.1 En nationell utmaning med lokal påverkan

Sverige står inför en demografisk utmaning med minskande barnafödande.

År 2024 var den summerade fruktsamheten 1,43 barn per kvinna. Det är den lägsta nivån sedan mätningarna inleddes 1751.¹

För att möta den negativa demografiska utvecklingen har Socialdepartementet tillsatt en nationell utredning. Den ska analysera orsakerna till minskat barnafödande och undersöka hur förändrad demografi påverkar samhällsutvecklingen och ekonomin. Utredningen belyser faktorer som boendesituation, fördelning av föräldraledighet, synen på graviditet och obetalt hemarbete. Syftet är att ta fram underlag som kan stärka förutsättningarna för familjebildning och för att kombinera arbete, studier och familjeliv. Reformen i andra länder används som jämförelse.^{2, 3}

Den nationella demografiska utmaningen sett till minskat barnafödande ses även i Kalix. För Kalix kommun innebär det att befolkningsutvecklingen är en av flera faktorer som behöver beaktas i den långsiktiga planeringen av skolorganisationen.

1.2 Uppdrag från kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige gav den 4 juli 2024 utbildningsnämnden i uppdrag att göra översyn av nuvarande skolstruktur samt stänga eller plombera outnyttjade ytor.⁴

Översyn av nuvarande struktur sker mot bakgrund av minskat barn- och elevunderlag i relation till utbildningsnämndens tilldelade budgetram. Utredningsuppdraget omfattar förskolans, grundskolans samt gymnasieskolans organisation. Utbildningsnämnden gav den 13 maj 2025 utbildningsförvaltningen i uppdrag att påbörja utredningen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.⁵

¹ Fruktsamheten har minskat sedan 2010, då nivån var 1,98. Summerad fruktsamhet för Kalix kommun 2024 är 1,81 barn per kvinna. Källa: SCB.

² Regeringskansliet, Socialdepartementet, beslut 2025-07-01, dnr S2025/01310, § 162

³ Regeringskansliet, Socialdepartementet, beslut 2025-07-01, dnr S2025/01311, § 163

⁴ Kalix kommun, kommunfullmäktige, protokoll 2024-07-04, § 123; Budgetberedning 2025, kommunfullmäktige

⁵ Kalix kommun, Utbildningsnämnden, protokoll 2025-05-13, § 61

1.3 Tolkning av uppdraget

För att utredningen ska svara mot det uppdrag som utbildningsförvaltningen har fått behöver uppdraget tolkas. I detta fall innebär uppdraget att genomföra en översyn av den nuvarande skolstrukturen. Begreppet översyn är omfattande och kan tolkas på olika sätt. Utbildningsförvaltningen har utgått från Ekonomistyrningsverkets definition där översyn innebär att beskriva hur en verksamhet motsvarar sitt uppdrag, sina mål och samhällets förändrade behov.⁶

1.4 Utredningens syfte och analysfrågor

Utredningens syfte är att genomföra en översyn av den nuvarande skolstrukturen i Kalix kommun. Översynen ska ge en samlad bild av nuläget och bedöma förutsättningarna för en hållbar skolstruktur över tid.

Översynen ska ge svar på följande analysfrågor:

1. Vilka strukturella förutsättningar påverkar skolorganisationen i Kalix kommun?
2. Hur utvecklas elevunderlag, demografi och lokalbehov över tid?
3. Vilka faktorer påverkar kvalitet och likvärdighet i verksamheten?
4. Vilka organisatoriska och ekonomiska konsekvenser följer av oförändrad respektive förändrad skolstruktur?

1.5 Avgränsning och definition av uppdraget

Kommunfullmäktige har gett utbildningsnämnden i uppdrag att se över organisationen för förskola, grundskola och gymnasieskola. Denna översyn fokuserar på grundskolan årskurserna F-6. Det innebär att viss avgränsning har gjorts inledningsvis. Avgränsningen förklaras genom att förskolan och gymnasieskolan nyligen har gjort organisationsförändringar i sina verksamheter. Det kan inte uteslutas att framtida förändringar kan behöva göras i förskolans, grundskolans eller gymnasieskolans organisation.

I uppdraget från kommunfullmäktige ingår även att stänga eller plombera outnyttjade ytor. Det uppdraget är genomfört och har föredragits utbildningsnämnden.

Förskolan

Förskolan ändrade sin organisation under 2024. Vattentornets förskola stängdes och verksamheten flyttades till Rammelbergets förskola. Att utreda förskolans organisation ingår i det övergripande uppdraget från kommunfullmäktige. Den utredningen hanteras separat men ingår i den totala översynen av utbildningsnämndens verksamheter.⁷ Utredningen av förskolans verksamhet redovisas för utbildningsnämnden den 16 december 2025.

⁶ ESV (2023)

⁷ Dnr UBN-2025-115 60

Grundskolan

Manhemsskolan ingår inte i denna översyn. Skolan har nyligen byggts om för att förbättra arbetsmiljön för elever och personal, och lokalerna är utformade för maximalt 17 elever per klass. En utökning av elevantalet skulle kräva omfattande ombyggnationer, vilket ligger utanför ramarna för denna översyn.

Resursskolan, som startade sin verksamhet den 3 november 2025, ingår inte heller i översynen. Verksamheten är fortfarande ny och behöver följas upp under året för att budget, kostnader, elevantal och personalresurser ska kunna bedömas på ett tillförlitligt sätt.

Gymnasieskolan

Gymnasieskolan ändrade sin organisation 2024. Antalet skolenheter minskade från tre till två. I samband med krympningen av skolenheter gjordes även åtgärder i gymnasieskolans ledningsgrupp. Tjänsten som gymnasie- och vuxenutbildningschef avvecklades och en rektorstjänst minskade med 0,5 tjänst.

1.6 Genomförande och medverkande aktörer

Utredningen har genomförts av utbildningsförvaltningen i Kalix kommun. Arbetet har letts av utbildningsförvaltningens skolchef och utredare i nära samverkan med ekonomer och berörda förvaltningar. Samtliga partier i kommunfullmäktige har bjudits in att medverka i en politisk arbetsgrupp inom ramen för utredningen

Den politiska arbetsgruppen har haft i uppdrag att föra dialog kring de synpunkter som framkommit från medborgare och bidra med perspektiv på material och externa faktorer av betydelse för utredningen.

1.7 Information om utredningen och hantering av inkomna synpunkter

Utbildningsförvaltningen lanserade den 13 maj 2025 en särskild webbplats med anledning av utbildningsnämndens uppdrag att genomföra en översyn av skolstrukturen i Kalix kommun.⁸ Webbplatsen har fungerat som en samlad informationsplats där medborgare och andra intresserade kunnat följa arbetet och ta del av aktuella dokument, presentationer och protokoll.

Den har även använts för att informera om kommande aktiviteter och för att ge möjlighet att lämna synpunkter digitalt.

Utbildningsnämnden har vid varje sammanträde sedan 13 maj 2025 fått fortlöpande information om utredningens framskridande inklusive avväganden som avgränsning och tolkning av uppdrag.

⁸ <https://www.kalix.se/skolstruktur>

De externa kontakter som tagits med utbildningsförvaltningen visar på ett stort engagemang för skolans utveckling i kommunen. Alla inkomna synpunkter har beaktats, men förvaltningen ansvarar samtidigt för att avgränsa uppdraget och avgöra hur resultatet ska redovisas till utbildningsnämnden. Deltagarna i medborgardialogerna har kunnat framföra frågor och synpunkter vid dialogernas avslutande frågestunder, via e-post, telefon och genom en digital enkät.

1.8 Rapportens disposition

Rapporten är uppbyggd så att läsaren stegvis får en tydlig bild av skolstrukturen i Kalix kommun och de faktorer som påverkar den.

Kapitel 1 beskriver bakgrunden till uppdraget, vad utredningen ska besvara och hur arbetet har genomförts.

Kapitel 2 ger en sammanfattande bakgrund om skolans styrning, den kommunala beslutsprocessen, tidigare utredningar och skolans roll i lokalsamhället.

Kapitel 3 redogör för nuläget och presenterar skolorganisationen, kvalitets- och kostnadsdata, upptagningsområden, geografiska förutsättningar, skolskjuts och befolkningsutveckling.

Kapitel 4 behandlar genomförandet och resultaten från medborgardialogerna.

Kapitel 5 behandlar analys av elevunderlag, kvalitet och likvärdighet samt organisatoriska och ekonomiska förutsättningar.

Kapitel 6 sammanfattar utredningens slutsatser och besvarar huvudfrågorna.

2 Bakgrund

2.1 Den svenska skolans uppdrag och styrning

Detta avsnitt beskriver kortfattat hur den svenska skolan styrs och vilket uppdrag den har. Här redovisas de viktigaste styrdokument, målet med utbildningen och principen om en likvärdig skola.

2.1.1 Skolans styrdokument

Skolverksamheten, inklusive förskola och vuxenutbildning regleras genom flera nationella styrdokument och lagar. Primärt regleras verksamheten i skollag och tillhörande förordningar.⁹ Regeringen ger Skolverket uppdrag att ta fram läroplaner för olika skolformer.¹⁰ Läroplanen ligger till grund för kurs- och ämnesplaner och utgör ramen för undervisningen inom de olika skolformerna. Läroplanen anger även utbildningsmål och information som har stöd i de författningar som styr utbildningsverksamhet.

Det finns även andra lagar och förordningar som är viktiga i skolans uppdrag och verksamhet, exempelvis barnkonventionen, socialtjänstlag, arbetsmiljölag, dataskyddsförordning och diskrimineringslag.

2.1.2 Målet med utbildningen

Utbildningen ska ge barn och elever möjlighet att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för mänskliga rättigheter och de demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I samarbete med hemmen ska utbildningen främja elevernas allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Genom utbildning och fostran förs värden, traditioner, språk, kunskaper och erfarenheter vidare mellan generationer för att förbereda eleverna för livet i ett demokratiskt samhälle.

⁹ Skollag (2010:800); Skolförordning (2011:185); gymnasieförordning (2010:2039); Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning.

¹⁰ Se exempelvis Skolverket (2024)

2.1.3 En likvärdig skola med kvalitet

Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas.¹¹ Det innebär att de nationellt fastställda målen ska präglade all skolverksamhet vilka upprätthålls av mål i skollag och läroplaner, betygskriterier, bestämmelser om minsta garanterad undervisningstid, ämnen, lärarbehörighet, särskilt stöd, överklagande samt tillsyn och kvalitetsgranskning. Likvärdighet betyder inte likformighet eller att alla elever ska få lika mycket resurser.¹² Det innebär inte heller att utbildningen behöver utformas på samma sätt överallt, eller att undervisningen ska vara likadan för alla elever.¹³ De nationellt fastställda målen kan således nås på olika sätt beroende på lokala behov och förutsättningar.

Undervisningen ska dock vara av likvärdig kvalitet. Det innebär att varje elev ska få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt oberoende av sin bakgrund och av i vilken skola eleven går i. Kvalitetsskillnader mellan skolor kan hänga samman med om lärarna är kvalificerade och har goda förutsättningar att utföra sitt arbete.

Lärarna är den faktor i skolan som har störst betydelse för elevernas lärande.¹⁴ Det handlar också om att läromedlen håller hög kvalitet, att skollokaler är ändamålsenliga och inbjudande samt att elever som behöver särskilt stöd faktiskt får det. En viktig kvalitetsaspekt är att behov av särskilt stöd ges till de elever som har störst behov.¹⁵

2.1.4 Om lärarlegitimation och behörighet

Rätten att undervisa regleras i skollagen. Enligt bestämmelsen får endast legitimerade lärare eller förskollärare som har rätt behörighet undervisa i ett visst ämne och årskurs. Det betyder att läraren både måste ha legitimation och vara utbildad för just den undervisning som ska genomföras.¹⁶ Det räcker därför inte att endast vara legitimerad lärare för att ha behörighet att undervisa i alla ämnen.

Skollagen beskriver vilka krav som gäller för legitimation och behörighet. Det finns också undantag som gör att annan personal kan undervisa i ett visst ämne eller en viss årskurs.¹⁷ Detta kan ske när det är svårt att rekrytera lärare som uppfyller kraven, eller när rektor behöver omfördela legitimerade och behöriga lärare till andra ämnen eller årskurser. I sådana fall kan en lärare vara legitimerad men ändå sakna behörighet för den undervisning som läraren genomför.

¹¹ 1 kap. 9 § skollagen

¹² prop. 2009/10:165, s. 229

¹³ SOU 2017:35, s. 85

¹⁴ Hattie (2009); Engida et al. (2024); Paloniemi Lindström (2025)

¹⁵ Eriksson (2019)

¹⁶ 2 kap. 13 § första stycket skollagen

¹⁷ 2 kap. 13 § tredje stycket skollagen

2.1.5 Kommunen som huvudman

Skolor kan drivas i offentlig eller enskild regi. I Kalix kommun är utbildningsnämnden huvudman för förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, vuxenutbildning och fritidshem.¹⁸

Att vara huvudman innebär ett stort ansvar. Huvudmannen ska se till att utbildningen följer gällande författningar, säkerställa varje elevs rätt till utbildning och ansvara för kvalitet och utveckling inom de verksamheter som huvudmannen ansvarar för.

2.2 Den kommunala beslutsordningen

Kommunens beslut fattas av politiska församlingar som består av folkvalda politiker. Kommunen ansvarar för lokala och regionala frågor som är av allmänt intresse. Det görs inom ramen för kommunalt självstyre. Det innebär att kommuner själva får bestämma över sina lokala angelägenheter, inom de ramar som staten sätter.¹⁹ Politikerna väljs direkt av medborgarna i allmänna val.

2.2.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ. Fullmäktige beslutar om mål, budget och övergripande riktlinjer för kommunens verksamhet. De beslutar också i ärenden som är principiellt viktiga eller har stor betydelse för kommunen på lång sikt.²⁰

Att ändra i skolstrukturen är en sådan fråga. Det är en stor och långsiktig förändring. Därför är det kommunfullmäktige som fattar det slutliga beslutet.

2.2.2 Nämnd

I Kalix kommun finns flera nämnder som ansvarar för olika verksamhetsområden. Det är utbildningsnämnden som ansvarar för all utbildningsverksamhet inom kommunen. Varje nämnd är en egen kommunal förvaltningsmyndighet och har rätt fatta beslut inom sitt ansvarsområde.²¹

2.2.3 Förvaltningar

Förvaltningarna består av tjänstepersoner som förbereder och utreder ärenden åt nämnderna. Utbildningsförvaltningen tar fram beslutsunderlag till utbildningsnämnden och ansvarar för den dagliga driften av kommunens utbildningsverksamhet. Förvaltningen kan också fatta beslut i frågor som nämnden har delegerat.

¹⁸ 2 kap. 2 § skollagen

¹⁹ 14 kap. 1–2 §§ regeringsformen

²⁰ 5 kap. 1 § kommunallagen (2017:725)

²¹ 6 kap. 3–6 §§ kommunallagen (2017:725). Med vissa undantag. I denna kontext fattar kommunfullmäktige beslut om förändrad skolstruktur. Utbildningsnämnden har rätt att fatta beslut om förskolans verksamhetsområde och organisation.

2.3 Tidigare utredning om Kalix kommuns skolstruktur

Den senaste översynen av Kalix kommuns skolstruktur genomfördes 2011. Den ledde till förändrade upptagningsområden och till beslut om nedläggning av skolorna i Gammelgården, Pålänge och Risögrund. Frågor om elevunderlag, kvalitet och likvärdighet var centralt i den utredningen och är fortsatt relevanta i kommunen.

2.3.1 En skola med kvalitet och likvärdighet

I 2011 års utredning betonades att alla elever ska ha tillgång till behöriga lärare, elevhälsa och ett stabilt pedagogiskt ledarskap. Den lyfte fram att skolenheter med minst två klasser per årskurs ger bättre möjligheter till samarbete mellan lärare, ämneskompetens och tidiga stödinsatser. Samtidigt betonades vikten av att förskolan finns nära familjerna och därför inte skulle påverkas i samma omfattning.

2.3.2 Förändrade upptagningsområden

Beslutet i kommunfullmäktige innebar att undervisningen skulle samlas till färre skolenheter och en förändring av upptagningsområden.²² Beslutet innebar att:

- Undervisningen från Pålänge skola, F-6 flyttas till Innanbäckens skola.
- Undervisningen från Gammelgårdens skola, F-6 flyttas till Centrumskolan.
- Undervisningen från Risöns skola, F-6 flyttas till Näsbyskolan.
- Töre skola och Sangis skola kvarstår som egna enheter av geografiska skäl.

Förskolorna undantogs strukturella och organisatoriska ändringar men deras framtida behov skulle följas upp.

²² Kalix kommun, Kommunfullmäktige, protokoll 2011-06-07 § 89

2.4 Kalix Översiktsplan 2040

Kommunfullmäktige beslutade den 16 juni 2025 att anta en ny översiktsplan för Kalix kommun.²³ Planen är ett av kommunens viktigaste styrdokument och visar den långsiktiga viljeinriktningen för den fysiska planeringen. Enligt plan- och bygglagen (2010:900) ska alla kommuner ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen.²⁴

2.4.1 Ett av kommunens viktigaste dokument

Översiktsplanen beskriver hur mark- och vattenområden ska användas, utvecklas och bevaras för att skapa en hållbar utveckling. Den ger långsiktig vägledning och gör det möjligt att se enskilda beslut i ett större sammanhang. Planen är inte juridiskt bindande, men har stor tyngd i kommunens planering och används som underlag för beslut om detaljplaner, planbesked, bygglov och tillstånd.²⁵

Planen vägleder även kommuninvånare, näringsliv och myndigheter i hur kommunen ser på olika frågor, exempelvis etableringar eller framtida bostadsområden. Den är ett centralt beslutsunderlag som är politiskt förankrat och tillgängligt för allmänheten.

Bebyggelse

Kalix kommuns bebyggelseplanering bygger på att centralorten, serviceorterna och servicepunkterna tillsammans ska skapa en levande och sammanhållen kommun. I översiktsplanen pekas Töre, Nyborg och Sangis ut som serviceorter, medan Morjärv och Vitvattnet är servicepunkter. Kalix utpekats som centralort.

Serviceorterna ska fungera som lokala centra där det finns vardagsservice, kollektivtrafik och grundläggande samhällsfunktioner för de mindre orterna i området. Utvecklingen i dessa orter ska stärka servicen och skapa attraktiva boendemiljöer. Centralorten och serviceorterna ska ha tillgång till både offentlig och kommersiell service samt ett varierat utbud av kultur- och fritidsaktiviteter.

Servicepunkterna har liknande funktion, men i mindre omfattning. De ska säkerställa att större landsbygdsområden har tillgång till grundläggande service och mötesplatser som bidrar till social gemenskap och delaktighet.

Att en ort pekas ut som serviceort eller servicepunkt innebär inte att kommunal verksamhet saknas i andra byar. Utpekandet visar vilka områden som prioriteras för utvecklingsinsatser. De utpekade orterna är geografiskt spridda över kommunen, vilket innebär att stora delar av kommunens yta omfattas av områden där samhällsservice finns i dag och bör finnas i framtiden.

²³ Kalix kommun, kommunfullmäktige, protokoll 2026-06-16, § 129. Översiktsplanen vann laga kraft den 18 juli 2025.

²⁴ 3 kap. 1 § plan- och bygglagen

²⁵ Översiktsplanen finns att läsa på internet:

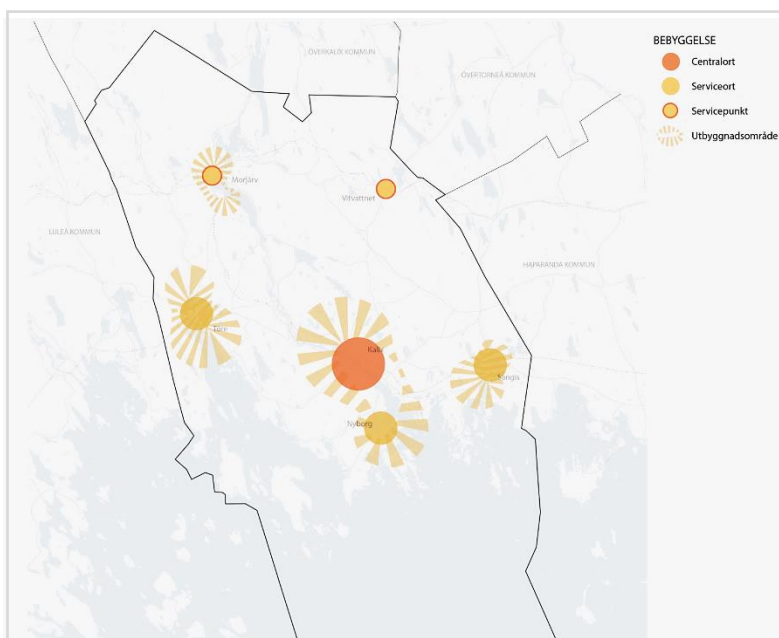
<https://karta.kalix.se/portal/apps/storymaps/collections/e82183f2cdda407da92d3551d9686ed1>

Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen visar hur bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer hänger ihop och bör utvecklas över tid. Den beskriver funktioner och samband i kommunen och anger ställningstaganden för hur dessa strukturer ska utvecklas i ett kommunalt, mellankommunalt och regionalt perspektiv. I kartan över utvecklingsinriktningen visas de noder, stråk och områden där olika typer av utveckling eller bevarande är önskvärda.

Kommunens vision är att skapa stolthet, trivsel och trygghet, och målet är att nå 20 000 invånare år 2040. För att nå denna utveckling bygger översiktsplanen på fyra strategier som handlar om att stärka grön- och blåstrukturen, utveckla attraktiva boendemiljöer, öka tillgänglighet och delaktighet samt minska klimatpåverkan. Utvecklingsinriktningen visar hur dessa strategier ska omsättas i praktiken genom en långsiktigt hållbar samhällsplanering.

Bild 1. Karta från Kalix översiktsplan 2040 som visar centralort, serviceort samt utbyggnadsområden.

Av kartan framgår att Töre, Nyborg och Sangis är utpekade som serviceorter och utbyggnadsområden.²⁶ Ett utpekande innebär inte att kommunal verksamhet saknas i andra delar av kommunen, utan att dessa orter prioriteras för utvecklingsinsatser.

De utpekade områdena är geografiskt spridda i kommunen, vilket gör att stora delar av kommunens yta omfattas av områden där samhällsservice finns i dag och bör finnas även framöver. I översiktsplanen anges att det ska finnas närhet och tillgänglighet till viktiga funktioner såsom arbete, skola, vård, livsmedelsbutik, kultur, grönområden och rekreationsytor.

²⁶ Kalix centralort är utpekad som centralort och utbyggnadsområde. Morjärv är utpekad som servicepunkt och utbyggnadsområde.

2.5 Skolan och lokalsamhället

Skolan har en viktig roll i lokalsamhället eftersom människor bor, rör sig och använder de samhällsfunktioner som finns på platsen. För att förstå dessa samband behöver utredningen ta hänsyn till forskning och andra källor inom både tidsgeografi och kulturgeografi. Dessa perspektiv visar hur skolans placering påverkar vardagsliv och lokal identitet. Det är viktigt för att skapa en djupare förståelse inför framtida beslut om en eventuell förändrad skolstruktur, där hänsyn måste tas till att människor lever sina liv i dessa områden.

Skolan är en av de viktigaste institutionerna i ett lokalsamhälle. Den organiserar vardagen genom att skapa fasta tider, återkommande möten och rörelsemönster i människors dagliga liv. Samtidigt är skolan en symboliskt laddad plats som bär lokal historia, identitet och gemenskap.²⁷

2.5.1 Skolan i ett tidsgeografiskt perspektiv

Ur ett tidsgeografiskt perspektiv är skolan en central knutpunkt i lokalsamhällets vardag. Det dagliga livet formas av vilka möjligheter och begränsningar vi har i tid och rum, och skolans fasta tider gör att elever, föräldrar och personal rör sig i återkommande mönster som skapar naturliga mötespunkter.²⁸

I landsbygdsområden blir detta särskilt tydligt eftersom skolans placering och tider påverkar hur familjer planerar sina dagar. Lämning, hämtning, arbete, fritid och olika ärenden samordnas ofta så att vardagen fungerar i relation till skolans läge.²⁹ När skolstrukturen förändras påverkas därför också vardagen för många familjer, till exempel genom längre resor eller svårare planering.

Skolan blir på så sätt ett nav som håller ihop vardagen. Den styr hur barn och vuxna rör sig under dagen, vilket i sin tur påverkar både praktiska rutiner, sociala kontakter och hur människor rör sig i byn. Forskning visar att förändringar i skolstrukturen ofta påverkar vardagens rörelsemönster. Resorna blir längre, möjligheterna till spontana möten minskar och vardagen kan upplevas som mer uppdelad.³⁰ Skolans geografiska placering och dagliga flöden blir därmed avgörande för hur tillgängligt och socialt sammanhållet ett lokalsamhälle kan vara.

²⁷ Cedering (2016); Cedering, M., & Wihlborg, E. (2020); Sveriges länsstyrelser (2018); Boverket (2015)

²⁸ Ellegård (2019)

²⁹ Cedering (2016)

³⁰ Cedering & Wihlborg (2020)

Genom att ta med tidsgeografiska perspektiv i beslutsfattandet blir underlagen både tydligare och mer användbara. Det gör det lättare att förstå hur skolans placering och organisering påverkar människors vardag, till exempel resor, tider och möjligheten att mötas.³¹ På så sätt kan besluten vila på en bredare och mer heltäckande bild av vilka konsekvenser olika alternativ får.

2.5.2 Skolan i ett kulturgeografiskt perspektiv

Ur ett kulturgeografiskt perspektiv är skolan mer än en undervisningsmiljö. Den bidrar till gemenskap, identitet och en känsla av sammanhang i lokalsamhället genom att skapa gemensamma berättelser, traditioner och sociala mönster.³² I mindre samhällen blir detta särskilt tydligt. Vardagliga kontakter mellan barn, vårdnadshavare och personal gör skolan till en naturlig del av bygemenskapen och skapar social närhet och lokalt sammanhang.³³

Forskning visar också att lokala institutioner, och i synnerhet skolor, fungerar som sociala nav som håller ihop vardagen och stärker invånares känsla av tillhörighet till sin by eller sitt område.³⁴ Det gäller även i samhällen där människor rör sig över större geografiska områden än tidigare, eftersom återkommande möten och lokala aktiviteter fortfarande är viktiga för att skapa platsanknytning.³⁵

Skolan bidrar även till det som kulturgeografin beskriver som platskänsla, det vill säga hur en plats upplevs och vilken betydelse den får för människor. Ritualer, traditioner och vardagliga praktiker, till exempel skolavslutningar, evenemang och informella möten, skapar och återskapar lokalsamhällets sociala liv. På så sätt fungerar skolan som en plats där lokalsamhället inte bara speglas utan också aktivt formas och förs vidare.³⁶

Skolan har en viktig roll i att forma och hålla ihop lokalsamhällets sociala liv och identitet. Den stärker känslan av tillhörighet och gemenskap hos invånarna och är därför en betydelsefull del av lokalsamhällets långsiktiga utveckling och hållbarhet.

2.5.3 Skolans samlade betydelse i lokalsamhället

Forskningen visar sammantaget att skolans betydelse sträcker sig långt utanför undervisningen. Skolan fungerar som en del av lokalsamhällets grundläggande infrastruktur – en plats som bidrar till social sammanhållning, lokal identitet och invånarnas upplevelse av trygghet och delaktighet. När en skola finns kvar i en by bidrar den både praktiskt och symboliskt; den signalerar framtidstro, livskraft och att platsen är värd att investera i.

³¹ Cedering & Wihlborg (2020)

³² Paasi (2001); Cedering (2016)

³³ Hargreaves, L. M. (2009)

³⁴ Olausson & Syssner (2018)

³⁵ Gieling et al. (2019)

³⁶ Cedering (2016)

Skolor i lokalsamhällen blir sociala nav där relationer formas och där människor möts i vardagen.³⁷ Skolans närvaro skapar stabilitet i lokalsamhället genom dess roll i vardagslogistiken och genom att bidra till en känsla av kontinuitet och sammanhang.³⁸

En annan dimension handlar om skolans roll i lokalsamhällets sociala infrastruktur. När gemensamma mötesplatser som skolor försvinner minskar kontaktytorna mellan människor, och känslan av gemenskap och tillhörighet försvagas. Forskning visar att detta gäller särskilt i mindre samhällen där skolan ofta är en av få återstående offentliga institutioner.³⁹ Europeiska studier bekräftar att lokala institutioner, inklusive skolor, skapar sociala strukturer och stärker invånarnas anknytning till sin plats, oavsett ökande rörlighet i samhället.⁴⁰

Forskningen lyfter också fram att ekonomiska argument ofta dominerar beslutsprocesser kring skolstruktur, trots att skolans sociala och samhällseliga funktioner är mer omfattande än vad som syns i budgetunderlag. Det betonas att perspektiv från landsbygdsbor och lokalsamhällen behöver ges större tyngd i beslutsunderlag, eftersom skolan påverkar både vardagsliv och platsens sociala liv.⁴¹ Förändringar i skolorganisationen kan förändra rörelsemönster, vardagslogistik och den sociala närheten i en by.⁴² Det innebär att beslut om skolförändringar kan få konsekvenser långt utanför klassrummet.

Förändringar i skolstrukturen ofta blir en symbolisk och demokratisk fråga som rör rättvisa, inflytande och lokal framtidstro, vilket kan leda till starkt engagemang och mobilisering.⁴³

Sammantaget visar forskningen att skolan påverkar flera dimensioner av lokalsamhällets liv: vardagslogistik, sociala relationer, identitet, symbolvärde och upplevelsen av framtid. Förändringar i skolstrukturen behöver därför bedömas med stöd av både tidsgeografiska och kulturgeografiska perspektiv, utöver ekonomiska analyser. Ett bredare beslutsunderlag ger en mer rättvisande bild av hur skolan fungerar som en central del av lokalsamhällets hållbarhet och fortsatta utveckling.

³⁷ Witten et al. (2001)

³⁸ Cedering & Wihlborg (2020)

³⁹ Åberg-Bengtsson (2009)

⁴⁰ Gieling et al. (2019)

⁴¹ Åberg-Bengtsson (2009)

⁴² Cedering (2016)

⁴³ Larsson Taghizadeh (2016)

3 Den nuvarande skolstrukturen i Kalix kommun

3.1 Beskrivning av nuvarande skolstruktur

Kommunfullmäktige beslutade 2011 om en ny skolstruktur i Kalix kommun där förändringen började gälla från vårterminen 2012.⁴⁴ Strukturen omfattar hela utbildningskedjan, från förskola till vuxenutbildning. Detta avsnitt beskriver hur kommunens utbildningsverksamheter är organiserade idag.

3.1.1 Förskolor

Kalix kommun har i dagsläget tio förskolor fördelat på följande enheter:

- Djuptjärns förskola
- Gammelgårdens förskola
- Lyrans förskola
- Nystads förskola
- Palettens förskola
- Prismans förskola
- Rammelbergets förskola
- Sangis förskola
- Skolbackens förskola i Töre
- Ytterbyns förskola

3.1.2 Grundskolor

Kalix kommun har i dagsläget åtta grundskolor, fördelade på följande enheter:

- Centrumskolan (F-6)
- Djuptjärnsskolan (F-6)
- Innanbäckens skola (F-6)
- Näsby skolan (F-6)
- Sangis skola (F-6)
- Töre skola (F-6)
- Ytterbyns skola (F-6)
- Manhemsskolan (7-9)

⁴⁴ Kalix kommun, kommunfullmäktige, protokoll 2011-06-07, § 89

3.1.3 Gymnasieskola

Kalix kommun har i dagsläget två gymnasieskolenheter:

- Furuhedsskolan 1
- Furuhedsskolan 2, inklusive Kalix Naturbruksprogram

Gymnasieskolan erbjuder både yrkesprogram och högskoleförberedande program, totalt 12 nationella program, inklusive introduktionsprogrammet.

3.1.4 Anpassad skola

Kalix kommun bedriver anpassad skola inom två skolformer:

- Anpassad grundskola
- Anpassad gymnasieskola

Verksamheten tar emot elever med behov av anpassad undervisning och stöd i sin skolgång.

3.1.5 Vuxenutbildning

Kalix kommun erbjuder vuxenutbildning på flera nivåer och inom olika inriktningar.

Verksamheten omfattar:

- Grundläggande nivå
- Gymnasienivå
- Gymnasial vuxenutbildning för vuxna
- Vård- och omsorgsutbildning
- Svenska för invandrare
- Komvux som anpassad utbildning

3.1.6 Kulturskola

Kalix kommun har en kulturskola som erbjuder undervisning inom flera verksamhetsområden:

- Frivillig verksamhet
- Musik i grundskolan
- Musik i gymnasieskolan
- Musik i anpassad skola
- Musiklinje på folkhögskola

3.1.7 Resursskola

Kalix kommun har en resursskola som tar emot elever med behov av särskilt anpassad lärmiljö och utökat stöd. Resursskolan erbjuder undervisning i mindre grupper och med förstärkt personalstöd.

3.2 Presentation av skolenheter, grundskolor F–6

I det här avsnittet presenteras varje skola var för sig. För varje skola finns en tabell med kvalitetsindikatorer. Dessa indikatorer beskrivs närmare i avsnitt 3.3. Tabellen visar hur skolans resultat jämför sig med övriga skolor i kommunen och med riket. Här redovisas även uppgifter om skolornas lokaler, intervju med skolenhetens rektor, delar av det systematiska kvalitetsarbetet och resultat från Skolinspektionens skolenkät samt den lokala enkäten ”min utvärdering”. Syftet är att ge en samlad bild av varje skolas förutsättningar och resultat.

Skolinspektionens skolenkät visar hur elever, vårdnadshavare och personal upplever kvaliteten i skolans verksamhet. Enkäten omfattar bland annat trygghet, studiero, undervisning, ledarskap och inflytande. Resultatet används både i Skolinspektionens tillsyn och av huvudmannen och skolorna i arbetet med att utveckla undervisningen och stärka kvaliteten i utbildningen. Uppgifterna används senare i den samlade analysen i kapitel 5.

Beräkningarna för skolenhetens organisation baseras på timplanens undervisningskrav för respektive årskurser och tilldelade lärartjänster utifrån elevantal.⁴⁵ Ämnet musik är exkluderat i samtliga tabeller eftersom undervisningen i musik genomförs av kulturskolans lärare och därför inte belastar skolornas egna lärarresurser.

Rätten att fördela resurser utifrån vad som bedöms vara verksamhetens och elevernas bästa ingår i rektorns uppdrag. Det innebär att huvudmannen inte kan styra hur resurserna används på lokal nivå. Dessa beslut fattas av respektive rektor.⁴⁶

⁴⁵ Med utgångspunkt att en lärare undervisar 1080 minuter per vecka. Tilldelade resurser beräknas på antal elever dividerat med 30. Summan multipliceras med delningstal 2,1 (antalet lärartjänster per 30 elever)

⁴⁶ 2 kap. 10 § skollagen

3.2.1 Centrumskolan

Bild 2. Bild på Centrumskolan i Kalix kommun

Fakta Centrumskolan

Verksamhet: F-6, anpassad grundskola, fritidsverksamhet

Kapacitet: 264 elever

Elevantal HT 2025: 186, inkl. förskoleklass

Elevantal prognos VT 2032: 180

Byggår: 1954, tillbyggnad 1982 och 2019

Uppvärmning: Fjärrvärme

Energiförbrukning, kWh/m²: 150

Yta bruttoarea, m²: 4 162

Yta per elev, m²: 22,7

Framtida renoveringsbehov: 21 500 tkr

Underhållsbehov per m²: 5 166 kr

Internhyra inkl. kapitalkostnad: 1 994 tkr

Internhyra inkl. kapitalkostnad (kr/m²): 479 kr

Systematiskt kvalitetsarbete 2024/2025

Centrumskolan har under läsåret 2024/2025 fortsatt arbetet från tidigare år med att skapa en trygg lärmiljö där studiero råder. Elevernas upplevelse av trygghet har ökat, och strukturer som gemensamma ordningsregler och tydliga konsekvenssteg har bidragit till detta. Personalens gemensamma förhållningssätt, värdegrundslktioner och ökad vuxennärvaro under raster har haft positiv effekt. Samtidigt behöver arbetet med språkbruk och motivation fortsätta stärkas.

Resultaten visar att de flesta elever når målen samtidigt som fler behöver stöd för att nå högre betyg. I matematik har resultaten försämrats, delvis på grund av bristande läsförmåga och låg motivation. Ämnen som svenska och engelska visar stabila resultat, och måluppfyllelsen ligger sammantaget på en nivå som motsvarar tidigare år. Skillnader finns mellan årskurser och elevgrupper, vilket visar att arbetet med likvärdighet behöver fortsätta utvecklas. Skolans systematiska kvalitetsarbete har stärkts genom regelbunden uppföljning, analys av resultat och gemensamt lärande i personalgruppen.

Skolan har stabil och behörig personal, med låg personalomsättning och goda förutsättningar i lokalerna. Ekonomin har stärkts under året. Elevhälsan arbetar kontinuerligt med tidiga insatser och uppföljning av närvaro och stödåtgärder.

Inför kommande läsår planerar Centrumskolan att fortsätta arbetet med trygghet, studiero, motivation och språkbruk. Matematik och läsning ska även fortsättningsvis vara prioriterade områden, och fler lärare kommer att utbildas i PAX-programmet.

Intervju med skolenhetens rektor

Som en del av datainsamlingen har en intervju genomförts med skolenhetens rektor. För mer information om metod, se avsnitt 5.1. Vid intervjun framkommer både styrkor och utmaningar på skolenheten. En stor styrka är personalgruppen, som har legitimation och hög behörighet i de ämnen de undervisar i. Personalen stödjer varandra i det dagliga arbetet och arbetslagen består av flera personer som undervisar i samma ämnen. Det ger möjlighet till pedagogiskt, didaktiskt och metodiskt utbyte, samtidigt som det möjliggör sambedömning av vissa uppgifter. En annan styrka är elevernas måluppfyllelse och deras prestationer på nationella prov.

De utmaningar som framkommer rör arbetsmiljö, organisation, ekonomi och skolans socioekonomiska läge. Rektor uppger att det förekommer ett språkbruk på skolenheten som inte är acceptabelt och som de arbetar kontinuerligt med. Det förekommer också kränkningar som utreds enligt skolans och huvudmannens lagstadgade skyldigheter. Skolenhetens socioekonomiska index innebär ytterligare utmaningar, eftersom det speglar en elevsammansättning med många personer med olika typer av bakgrund.

Det finns även utmaningar kopplade till de ekonomiska förutsättningarna. Resurstilldelningen i budget fördelas utifrån antalet elever på skolenheten. Rektor har behövt fördela fler resurser till F-3 än till 4-6, baserat på bedömda stödbehov. Rektor kan ansöka om behovsbedömd resurs som extra stöd, och ansökan lämnas till huvudmannen. Eftersom tilldelningen sker per termin uppstår utmaningar i att skapa långsiktighet i planeringen. Detta leder till både oförutsägbarhet och osäkerhet kring om resurserna finns kvar kommande termin.

Rektor uppger att det föregående år har varit svårt att hitta vikarier men att situationen har förbättrats. Rektor anser att detta beror på ett mer strukturerat arbete med vikarieanskaffning och på att vikarier som kommer till verksamheten bemöts väl. Rektor har stöd av en person som arbetar med övergripande samordning och som har kontakt med bemanningsenheten på kommunens arbetsgivarenhet.

Skolenkäten 2024

Skolenkäten 2024 visar att Centrumskolan i huvudsak upplevs som en trygg, stabil och välfungerande skola.⁴⁷ Elever och vårdnadshavare beskriver positiva erfarenheter av undervisningen, bemötandet och skolans vardag. Resultaten visar att relationerna mellan elever och vuxna fungerar väl, och att både stöd och undervisningskvalitet är tydliga styrkor. Samtidigt skiljer sig gruppernas upplevelser något, särskilt kring trygghet och socialt klimat.

⁴⁷ Skolinspektionens skolenkät VT 2024

Elever i årskurs 5 uppger att de känner sig trygga och att vuxna bryr sig om dem. De upplever att de får bra stöd i skolarbetet och att lärarna förklarar tydligt och varierar undervisningen. De beskriver både studiero och bemötande som positiva. Det finns också skillnader mellan flickors och pojkars upplevelser av trygghet och bemötande.

Vårdnadshavare upplever att kommunikationen med skolan fungerar bra och att eleverna får det stöd de behöver. De beskriver att deras barn trivs, känner sig trygga och får hjälp när det behövs. Den relativt låga svarsfrekvensen gör att resultaten behöver tolkas försiktigt, men helhetsbilden är positiv.

Personalen beskriver Centrumskolan som en arbetsplats med god studiero, bra samarbete mellan kollegor och ett tydligt pedagogiskt ledarskap. De upplever att eleverna får stöd och att uppföljningen av kunskapsutvecklingen fungerar väl. Samtidigt ser de utmaningar, särskilt kring trygghet och bemötande mellan elever.

Sammantaget framträder en skola där undervisning, relationer och stöd fungerar väl, och där både elever och vårdnadshavare uttrycker hög trygghet och nöjdhet. Personalen bekräftar styrkorna men lyfter också behov av fortsatt utveckling inom trygghet och socialt klimat.

Min utvärdering 2025

Min utvärdering är en återkommande elevundersökning för årskurserna F–6 i Kalix kommun. Syftet är att fånga elevernas upplevelser av skolan och ge underlag till det systematiska kvalitetsarbetet. Enkäten omfattar tre huvudområden: trygghet och trivsel, inflytande samt kunskap och lärande. Dessa områden speglar centrala delar av skolans uppdrag och ger en samlad bild av hur eleverna upplever sin skolsituation. Resultaten används för att identifiera styrkor, analysera utvecklingsbehov och följa utvecklingen över tid.

Varje tema har ett antal påståenden som eleverna får ta ställning till. Högsta index som kan uppnås är 4,00. I tabellen nedan presenteras aktuell skolenhet i relation till snitt från övriga skolenheter.

Tabell 1. Min utvärdering Centrumskolan 2025

Tema	Centrumskolan	Övriga skolor Kalix kommun F–6
Trygghet och trivsel	3,47	3,55
Inflytande	3,38	3,53
Kunskap och lärande	3,51	3,63

Resultatet från Centrumskolan i *min utvärdering* ligger under kommunens snitt i samtliga mätområden.

Kvalitetsindikatorer Centrumskolan

Tabell 2. Kvalitetsindikatorer för Centrumskolan

Kvalitetsindikator	Procent	Kalix	Riket
Andel lärare med lärarlegitimation och behörighet *	92,0	75,4	73,0
Andel (%) elever som fått godkänt betyg i alla ämnen, åk 6**	73,8	73,8	70,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 3**	90,3	82,3	89,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 3**	93,3	88,4	92,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Eng, åk 6**	92,8	87,3	95,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 6**	97,5	91,6	85,6
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 6**	88,9	86,6	92,2
Socioekonomiskt index***	159,4	120,5	103,5

* avser rapportering 15 okt 2024. Källa: Skolverket

** medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, Intern

***medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, SCB

Andelen behöriga lärare på Centrumskolan är högre jämfört med övriga skolor i kommunen och riket. Andelen elever med godkända betyg i alla ämnen motsvarar kommunen och ligger över riket. Resultat från nationella prov är högre jämfört med andra skolor i kommunen och riket. Socioekonomiskt index är betydligt högre än kommunen och riket.

Organisering av undervisning Centrumskolan

Tabell 3. Organisation Centrumskolan 2025, exkl. förskoleklass

Årskurs	Antal elever	Antal klasser	Tilldelade lärartjänster	Behov enligt timplan (lärartjänster)	Resurser till förfogande
1	29	2			
2	19	1			
3	18	1			
Summa 1-3	66	4	4,62	3,75	0,87
4	28	2			
5	33	2			
6	32	2			
Summa 4-6	93	6	6,51	7,01	-0,50
Totalt	159	10	11,13	10,76	0,37

Centrumskolan har ett positivt resursutrymme. Det innebär att det positiva resursutrymmet till stor del är en effekt av hur undervisningen är organiserad. Marginalerna är små och skolan blir känslig för förändringar i elevantal, personalfrånvaro eller ökade behov av stödinsatser.

3.2.2 Djuptjärnsskolan

Bild 3. Bild på Djuptjärnsskolan i Kalix kommun

Foto: Oliver Åström

Fakta Djuptjärnsskolan

Verksamhet: F-6, fritidsverksamhet

Kapacitet: 220 elever

Elevantal HT 2025: 144, inkl. förskoleklass

Elevantal prognos VT 2032: 100

Byggår: 1976, tillbyggnad 1982

Uppvärmning: Fjärrvärme/gas

Energiförbrukning, kWh/m²: 170

Yta bruttoarea, m²: 3 413

Yta per elev, m²: 22,9

Framtida renoveringsbehov: 10 050 tkr

Underhållsbehov per m²: 2 945 kr

Internhyra inkl. kapitalkostnad: 2 191 tkr

Internhyra inkl. kapitalkostnad (kr/m²): 642 kr

Systematiskt kvalitetsarbete 2024/2025

Djuptjärnsskolan har under läsåret 2024/2025 arbetat målmedvetet med att skapa en trygg, strukturerad och likvärdig lärmiljö. Skolan har gjort ett tydligt omtag i det systematiska kvalitetsarbetet, där gemensamma lektionsstrukturer, ordningsregler och konsekvent användning av PAX-metoden bidragit till ökad förutsägbarhet och trygghet i undervisningen. Arbetet med värdegrund, språkbruk och socialt samspel har stärkts, och vuxennärvaron i skolans miljöer har haft positiv effekt på elevernas trivsel.

Resultaten visar variation mellan årskurser och ämnen. Många elever når målen, men pojkar är överrepresenterade bland elever med F-betyg, särskilt i svenska, engelska och matematik. Läraryten och bristande studiero har påverkat kontinuiteten, främst i årskurs 6. Samtidigt syns förbättringar i läsförståelse och avkodning efter riktade insatser och intensivträning i de lägre årskurserna. Undervisningen präglas av god struktur, men behöver fortsätta utvecklas för att möta olika elevers behov och stärka motivationen.

Skolan har stabil personal med hög behörighet och ett gott samarbete mellan rektor, elevhälsa och arbetslag. Elevhälsans förebyggande arbete fungerar väl, särskilt i kartläggning, tidiga insatser och uppföljning av frånvaro.

Dokumentationen av ärenden om kränkande behandling har förbättrats och ger nu en tydligare och mer likvärdig hantering.

Inför kommande läsår planerar skolan att fördjupa arbetet med studiero, elevinflytande och pojkars resultat, samt vidareutveckla det kooperativa lärandet i flera ämnen. Fortsatt fokus ligger på att stärka trygghet, sociala färdigheter och en undervisning som möter varje elevs förutsättningar.

Intervju med skolenhetens rektor

Som en del av datainsamlingen har en intervju genomförts med skolenhetens rektor. För mer information om metod, se avsnitt 5.1. Vid intervjun framkommer både styrkor och utmaningar på skolenheten. En stor styrka är personalgruppen som stödjer varandra i det dagliga arbetet och det finns flera personer som undervisar i samma ämnen. Det ger möjlighet till pedagogiskt, didaktiskt och metodiskt utbyte, samtidigt som det möjliggör samplanering och sambedömning av vissa uppgifter och ämnen. Det finns inga problem med att få ut sin planeringstid utifrån ramscheman. Det är ingen hög personalomsättning på enheten. Det påverkar stabiliteten och långsiktigheten i organisationen. Skolan har fina och renoverade lokaler.

Den sociala arbetsmiljön på skolan förändras konstant. Det kan innebära periodvisa utmaningar.

De övriga utmaningar som finns på skolenheten är primärt relaterat till ekonomi och vikarieanskaffning. Rektor uppger att det är svårt att kunna hålla hög kvalitet utan tilläggsbelopp som behovsbedömd resurs. Tilläggsbeloppet ses som en förutsättning att få ihop organisationen på ett bra sätt med god kvalitet.

Rektor uppger att det ibland är mycket svårt att hitta vikarier. Det innebär att lärare måste täcka för varandra vilket inte är hållbart i längden.

Skolenkäten 2024

Skolenkäten 2024 visar att Djuptjärnsskolan upplevs som en trygg skola där relationerna mellan elever och vuxna fungerar bra.⁴⁸ Elever och vårdnadshavare beskriver flera positiva delar av undervisningen, men resultaten visar också tydliga områden som behöver förbättras.

Eleverna i årskurs 5 säger att de känner sig trygga och att vuxna bryr sig om dem. De upplever att de får stöd i skolarbetet och att lärarna förklarar tydligt. Eleverna upplever också att de har lite inflytande över undervisningen och att bemötandet mellan elever inte alltid fungerar bra. Flera resultat har försämrats jämfört med tidigare år.

Vårdnadshavare beskriver skolan som en trygg miljö där deras barn får stöd och där personalen bemöter eleverna på ett professionellt sätt. De upplever att kommunikationen fungerar. Svarsfrekvensen är låg, vilket gör att resultaten bör tolkas försiktigt.

⁴⁸ Skolinspektionens skolenkät VT 2024

Personalen beskriver studieron som god i många situationer och upplever att samarbetet mellan kollegor fungerar väl. De anser att elevernas kunskapsutveckling följs upp på ett tydligt sätt. Samtidigt lyfter de att tryggheten behöver stärkas och att arbetet med att förebygga kränkningar kan förbättras. Personalens svar visar även behov av utveckling inom särskilt stöd och elevhälsa.

Djuptjärnsskolan upplevs som en trygg skola där elever får stöd och goda relationer till vuxna. Samtidigt behöver skolan arbeta vidare med studiero, elevinflytande och det sociala klimatet för att alla elever ska få en bättre lärmiljö.

Min utvärdering 2025

Min utvärdering är en återkommande elevundersökning för årskurserna F–6 i Kalix kommun. Syftet är att fånga elevernas upplevelser av skolan och ge underlag till det systematiska kvalitetsarbetet. Enkäten omfattar tre huvudområden: trygghet och trivsel, inflytande samt kunskap och lärande. Dessa områden speglar centrala delar av skolans uppdrag och ger en samlad bild av hur eleverna upplever sin skolsituation. Resultaten används för att identifiera styrkor, analysera utvecklingsbehov och följa utvecklingen över tid.

Varje tema har ett antal påståenden som eleverna får ta ställning till. Högsta index som kan uppnås är 4,00. I tabellen nedan presenteras aktuell skolenhet i relation till snitt från övriga skolenheter.

Tabell 4. Min utvärdering Djuptjärnsskolan 2025

Tema	Djuptjärnsskolan	Övriga skolor Kalix kommun F–6
Trygghet och trivsel	3,52	3,55
Inflytande	3,58	3,53
Kunskap och lärande	3,63	3,63

Djuptjärnsskolan har ett blandat resultat i *min utvärdering*. Skolan ligger under kommunens snitt i trygghet och trivsel, över kommunens snitt i inflytande och i linje med kommunens snitt i kunskap och lärande.

Kvalitetsindikatorer Djuptjärnsskolan

Tabell 5. Kvalitetsindikatorer för Djuptjärnsskolan

Kvalitetsindikator	Procent	Kalix	Riket
Andel lärare med lärarlegitimation och behörighet *	84,6	75,4	73,0
Andel (%) elever som fått godkänt betyg i alla ämnen, åk 6**	74,6	73,8	70,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 3**	82,0	82,3	89,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 3**	88,4	88,4	92,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Eng, åk 6**	87,4	87,3	95,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 6**	95,8	91,6	85,6
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 6**	86,7	86,6	92,2
Socioekonomiskt index***	94,5	120,5	103,5

* avser rapportering 15 okt 2024. Källa: Skolverket

** medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, Intern

***medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, SCB

Andelen behöriga lärare på Djuptjärnsskolan är högre jämfört med övriga skolor i kommunen och riket. Andelen elever med godkända betyg i alla ämnen ligger något under kommunen men över riket. Resultat från nationella prov motsvarar eller överstiger andra skolor i kommunen och riket. Socioekonomiskt index är lägre än kommunen och riket.

Organisering av undervisning Djuptjärnsskolan

Tabell 6. Organisation Djuptjärnsskolan 2025, exkl. förskoleklass

Årskurs	Antal elever	Antal klasser	Tilldelade lärartjänster	Behov enligt timplan (lärartjänster)	Resurser till förfogande
1	22	1			
2	21	1			
3	19	1			
Summa 1-3	62	3	4,34	2,81	1,53
4	22	1			
5	24	1			
6	20	1			
Summa 4-6	66	3	4,62	3,51	1,11
Totalt	128	6	8,96	6,32	2,64

Djuptjärnsskolan uppvisar ett positivt resursöverskott. Det ger goda förutsättningar att genomföra riktade stödinsatser, arbeta kompensatoriskt och hantera variationer i elevgrupperna. Resursläget är starkt i relation till skolans storlek.

3.2.3 Innanbäckens skola

Bild 4. Bild på Innanbäckens skola i Kalix kommun

Fakta Innanbäckens skola

Verksamhet: F–6, fritidsverksamhet

Kapacitet: 242 elever

Elevantal HT 2025: 139, inkl. förskoleklass

Elevantal prognos HT 2032: 123

Byggår: 1978

Uppvärmning: Fjärrvärme

Energiförbrukning, kWh/m²: 172

Yta bruttoarea, m²: 4 585

Yta per elev, m²: 29

Framtida renoveringsbehov: 20 960 tkr

Underhållsbehov per m²: 4 571 kr

Internhyra inkl. kapitalkostnad: 2 749 tkr

Internhyra inkl. kapitalkostnad (kr/m²): 600 kr

Systematiskt kvalitetsarbete 2024/2025

Innanbäckens skola har under läsåret 2024/2025 arbetat målmedvetet med undervisning, trygghet, studiero och tidiga stödinsatser. Resultaten är överlag goda och skolan visar fortsatt hög måluppfyllelse, särskilt i de yngre årskurserna. Elevernas kunskapsutveckling är stabil och flera årskurser presterar mycket väl. I förskoleklass har arbetet med Bornholm, Läsesan och Readcamp haft tydlig effekt och de flesta elever klarar kartläggningarna i språk och matematik. På låg- och mellanstadiet når nästan alla elever målen i läsning och matematik, även om vissa grupper behöver fortsatt stöd. Nationella proven i årskurs 6 visar mycket goda resultat och extra studietid har varit avgörande för flera elever.

Arbetsmiljön beskrivs som lugn. PAX-programmet, tydliga rutiner och gemensamma förhållningssätt har stärkt tryggheten och studieron. Värdegrundsarbetet har utvecklats och samarbetet mellan personal, elevhälsa och rektor fungerar väl. Elevhälsan arbetar mer förebyggande genom tidiga insatser och tydliga strukturer. Lärarna dokumenterar extra anpassningar mer systematiskt med stöd av specialpedagog, och arbetet med tillgängliga lärmiljöer har stärkts genom SPSM:s utbildningsmoduler. Extra studietid används av många elever och har haft god effekt. Skolan har stabil och behörig personal,

ett välfungerande kollegialt samarbete och aktiv sambedömning. Specialpedagogens roll är central och kompetensutveckling har genomförts inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt samt kooperativt lärande.

Inför kommande läsår behöver skolan fortsätta utveckla elevers läsflyt, läshastighet och ordförståelse samt matematikuppgifter i flera steg. Resultatskillnader mellan könen behöver fortsatt analys, särskilt i årskurs 6. Förskoleklass behöver stärka sin undervisningsstruktur och arbetet med tillgänglig lärmiljö för att säkerställa studiero från start. Skolan fortsätter med fokus på trygghet, kunskapsutveckling och att möta varje elevs förutsättningar.

Intervju med skolenhetens rektor

Som en del av datainsamlingen har en intervju genomförts med skolenhetens rektor. För mer information om metod, se avsnitt 5.1. Vid intervjun framkommer både styrkor och utmaningar på skolenheten. En stor styrka är personalgruppen som är organiserad i två arbetslag. I arbetslagen finns gemensamma regler, respekt för varandra och en bra kommunikation, både mellan varandra och gentemot elever och vårdnadshavare.

Personalen stödjer varandra i det dagliga arbetet och det finns flera personer som undervisar i samma ämnen. Det ger möjlighet till pedagogiskt, didaktiskt och metodiskt utbyte, samtidigt som det möjliggör samplanering och sambedömning av vissa uppgifter och ämnen. Personalen trivs tillsammans och ger stöd till varandra, i olika frågor under dagen.

De utmaningar som finns är relaterat till organisation. En utmaning rör bristen på ämneslag. Rektor uppger att ämneslag skulle medföra att personalen får möjlighet att diskutera ämnesundervisning på mer strukturerad nivå än idag. Gällande arbetsmiljö finns det framför allt utmaningar för rektor att vara närvarande i två skolenheter. Det innebär att rektor behöver fördela sin tid mellan skolenheterna och har inte möjlighet att vara närvarande på daglig basis på varje skolenhet. Det får konsekvensen att vissa arbetsuppgifter på skolenheten ges mindre prioritet.

Rektor har genom organisering av verksamheten kunnat minska behovet av tilläggsbeloppet behovsbedömd resurs. Det kan ge genom att organisationen har en viss flexibilitet.

Rektor uppger att det är relativt lätt att hitta vikarier till Innanbäckens skola. Det är ofta samma person som kommer. Det blir en trygghet i organisationen, både för personal och för elever. Den behovsbedömda resursen är också ett stöd vid frånvaro hos personal.

Skolenkäten 2024

Skolenkäten 2024 visar att Innanbäckens skola upplevs som en trygg skola, men också som en skola med flera områden som behöver utvecklas.⁴⁹ Eleverna beskriver goda relationer till vuxna, men låga nivåer av studiero, inflytande och stimulans. Vårdnadshavarnas bild är försiktigt positiv, medan personalen lyfter både styrkor och tydliga utmaningar.

⁴⁹ Skolinspektionens skolenkät VT 2024

Elever i årskurs 5 känner sig trygga och upplever att vuxna bryr sig om dem. De tycker att de får stöd i undervisningen och att lärarna förklarar på ett sätt som hjälper dem.

Samtidigt är flera resultat låga. Eleverna beskriver bristande studiero, begränsat inflytande och svag stimulans i undervisningen. De upplever också mindre utveckling av kritiskt tänkande och att arbetet mot kränkningar kan förbättras. Flera av resultaten har försämrats jämfört med tidigare mätning. Det finns även skillnader mellan flickors och pojkars upplevelser, framför allt kring trygghet och bemötande.

Vårdnadshavare beskriver att skolan kommunicerar bra och att barnen får stöd. De upplever att deras barn trivs och känner sig trygga. Svarsfrekvensen är dock låg, vilket gör att resultaten bör tolkas med försiktighet.

Personalen upplever att delar av undervisningen fungerar väl, bland annat samarbete mellan kollegor och skolans uppföljning av elevernas kunskaper. De lyfter också att eleverna ofta bemöter vuxna och varandra på ett bra sätt. Samtidigt ser personalen flera utvecklingsområden. De bedömer att stödet till eleverna behöver stärkas, att tryggheten kan förbättras och att elevhälsan inte fungerar tillräckligt bra. De uttrycker också behov av mer strukturerat särskilt stöd.

Min utvärdering 2025

Min utvärdering är en återkommande elevundersökning för årskurserna F–6 i Kalix kommun. Syftet är att fånga elevernas upplevelser av skolan och ge underlag till det systematiska kvalitetsarbetet. Enkäten omfattar tre huvudområden: trygghet och trivsel, inflytande samt kunskap och lärande. Dessa områden speglar centrala delar av skolans uppdrag och ger en samlad bild av hur eleverna upplever sin skolsituation. Resultaten används för att identifiera styrkor, analysera utvecklingsbehov och följa utvecklingen över tid.

Varje tema har ett antal påståenden som eleverna får ta ställning till. Högsta index som kan uppnås är 4,00. I tabellen nedan presenteras aktuell skolenhet i relation till snitt från övriga skolenheter.

Tabell 7. Min utvärdering Innanbäckens skola 2025

Tema	Innanbäckens skola	Övriga skolor Kalix kommun F–6
Trygghet och trivsel	3,66	3,55
Inflytande	3,58	3,53
Kunskap och lärande	3,71	3,63

Resultatet från Innanbäckens skola i *min utvärdering* ligger över kommunens snitt i samtliga mätområden.

Kvalitetsindikatorer Innanbäckens skola

Tabell 8. Kvalitetsindikatorer för Innanbäckens skola

Kvalitetsindikator	Procent	Kalix	Riket
Andel lärare med lärarlegitimation och behörighet*	77,6	75,4	73,0
Andel (%) elever som fått godkänt betyg i alla ämnen, åk 6**	84,4	73,8	70,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 3**	83,9	82,3	89,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 3**	91,3	88,4	92,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Eng, åk 6**	92,5	87,3	95,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 6**	99,5	91,6	85,6
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 6**	88,7	86,6	92,2
Socioekonomiskt index***	84,4	120,5	103,5

* avser rapportering 15 okt 2024. Källa: Skolverket

** medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, Intern

***medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, SCB

Andelen behöriga lärare på Innanbäckens skola är högre jämfört med övriga skolor i kommunen och riket. Andelen elever med godkända betyg i alla ämnen är högre än båda. Resultat från nationella prov ligger nära eller över andra skolor i kommunen och riket. Socioekonomiskt index är lägre än både kommunen och riket.

Organisering av undervisning Innanbäckens skola

Tabell 9. Organisation Innanbäckens skola 2025, exkl. förskoleklass

Årskurs	Antal elever	Antal klasser	Tilldelade lärartjänster	Behov enligt timplan (lärartjänster)	Resurser till förfogande
1	20	1			
2	22	1			
3	10	1			
Summa 1-3	52	3	3,64	2,81	0,83
4	25	1			
5	19	1			
6	17	1			
Summa 4-6	61	3	4,27	3,51	0,76
Totalt	113	6	7,91	6,32	1,59

Innanbäckens skola har ett positivt resursutrymme som möjliggör utökade stödinsatser utöver timplanen. Marginalerna är inte lika stora som skolorna med högst överskott men resursläget är stabilt och ger en viss flexibilitet.

3.2.4 Näsbyskolan

Bild 5. Bild på Näsbyskolan i Kalix kommun

Fakta Näsbyskolan

Verksamhet: F-6, fritidsverksamhet

Kapacitet: 264 elever

Elevantal VT 2025: 159

Elevantal prognos VT 2032: 111

Byggår: 1973, tillbyggnad 1998

Uppvärmning: Fjärrvärme

Energiförbrukning, kWh/m²: 144

Yta bruttoarea, m²: 3 985

Yta per elev, m²: 25

Framtida renoveringsbehov: 20 100 tkr

Underhållsbehov per m²: 5 044 kr

Internhyra inkl. kapitalkostnad: 2 178 tkr

Internhyra inkl. kapitalkostnad (kr/m²): 546 kr

Systematiskt kvalitetsarbete 2024/2025

Näsbyskolan har en stabil grund med helt legitimerad personal, ett aktivt trygghetsarbete och ett välfungerande elevhälsoteam. Skolan verkar i ett område med socioekonomiska utmaningar, vilket gör det särskilt betydelsefullt att lärmiljön präglas av struktur, tydlighet och relationellt ledarskap.

Resultaten visar en tydlig positiv utveckling. I årskurs 6 har andelen elever som når kunskapskraven i matematik ökat från 64 till 79 procent, och den genomsnittliga betygspoängen har stigit markant. Meritvärdet har ökat med 24 poäng. Både pojkar och flickor visar förbättrade resultat. Samtidigt kvarstår skillnader mellan elevgrupper, framför allt kopplat till språkförståelse, vilket gör att språkutvecklande arbetssätt fortsatt är ett prioriterat område.

Arbetet med SKUA, kooperativt lärande och sambedömning har stärkt undervisningens kvalitet och likvärdighet. Satsningar på Legilexi och strukturerad läs- och skrivundervisning har gett lärarna bättre underlag för tidiga insatser. Skolenkäten visar god trygghet och bra bemötande, men behov av att stärka studieron och tydliggöra elevhälsans roll.

Flera elever behöver stöd i språk- och begreppsutveckling och motivationen varierar, särskilt i språkintensiva ämnen. Genom förstärkt specialpedagogiskt arbete, tidiga insatser och en fortsatt utveckling av tillgängliga lärmiljöer arbetar skolan för att möta dessa behov.

Näsbyskolan har en god struktur i sitt kvalitetsarbete. Den framåtblickande utmaningen är att ytterligare stärka likvärdighet, språkförståelse, arbetsro och elevmotivationen för att fortsätta förbättra resultaten för hela elevgruppen.

Intervju med skolenhetens rektor

Som en del av datainsamlingen har en intervju genomförts med skolenhetens rektor. För mer information om metod, se avsnitt 5.1. Vid intervjun framkommer både styrkor och utmaningar i verksamheten. En stor styrka är personalgruppen. Rektor lyfter deras erfarenhet och deras vilja att se eleverna lyckas. Organisationen beskrivs som flexibel, vilket innebär att lärare kan välja att dela grupper för att nå olika pedagogiska och didaktiska mål. Genom att många lärare arbetar tillsammans finns goda möjligheter till ämnesspecifika samtal och stöd i det dagliga arbetet. Rektor uppger att studie- och yrkesvägledare används aktivt i undervisningen. Genom arbete med drömmar och målsättningar, kombinerat med verksamhetsbesök hos företag, stärks elevernas motivation och lust att lära. Det finns en glädje i elevgruppen som ses som en ytterligare styrka. Rektor söker även vissa ekonomiska medel som komplement till den ordinarie budgeten, och dessa extra resurser bidrar till utveckling i verksamheten.

Skolenheten har även utmaningar. En tydlig utmaning rör arbetet med särskilt stöd. De omfattande stödbehoven påverkar lärarnas arbetsmiljö påtagligt. I detta arbete lyfts elevhälsans roll som central. Rektor har förstärkt resurserna i de yngre årskurserna eftersom det finns särskilda utmaningar där.

Det socioekonomiska läget påverkar verksamheten på olika sätt. Det handlar exempelvis om språkbruk och hur eleverna är mot varandra. Läget speglar en elevsammansättning med många personer med olika typer av bakgrund. Samma mönster gäller vårdnadshavare. Skolan har mycket kontakt med hemmen och socialtjänsten för att kunna ge stöd i så stor utsträckning som möjligt. Rektor uppger att specialundervisning är förstärkt i tidigare år. Det motiveras genom att stärka läs- och skrivkunighet inför mellanstadiet

Rektor uppger att det ofta är svårt att hitta vikarier till verksamheten.

Skolenkäten 2024

Skolenkäten 2024 visar att Näsbyskolan upplevs som en trygg och stabil skola. Eleverna beskriver positiva relationer till vuxna och ett bra bemötande från lärarna.⁵⁰

Vårdnadshavarna ger en överlag positiv bild, och personalen lyfter flera styrkor i undervisningen. Det finns samtidigt områden som behöver utvecklas, bland annat studiero och elevhälsa.

⁵⁰ Skolinspektionens skolenkät VT 2024

Elever i årskurs 5 känner sig trygga och upplever att vuxna bryr sig om dem. De tycker att lärarna förklarar tydligt, varierar undervisningen och ger stöd när det behövs. Många upplever också att undervisningen stimulerar dem. Samtidigt finns vissa utmaningar. Studieron ligger på en medelnivå, och eleverna beskriver att det ibland är stökigt på lektionerna. De upplever också att deras inflytande över undervisningen är begränsat. Elevhälsa och vuxennärvaro på raster får lägre omdömen. Det finns även skillnader mellan flickors och pojkars upplevelser, särskilt när det gäller studiero och trygghet.

Vårdnadshavare upplever att deras barn trivs och känner sig trygga i skolan. De anser att kommunikationen fungerar och att barnen får stöd av personalen. Svarsfrekvensen är låg i vissa grupper, vilket innebär att resultaten bör tolkas försiktigt. Helhetsbilden är ändå positiv.

Personalen beskriver Näsbyskolan som en skola med goda arbetsrutiner, bra samverkan mellan kollegor och tydligt pedagogiskt ledarskap. De upplever att elevernas kunskapsutveckling följs upp på ett strukturerat sätt och att undervisningen ofta väcker intresse. Samtidigt lyfter personalen vissa områden som behöver utvecklas. Bemötandet mellan elever, trygghet och arbetet mot kränkningar bedöms som svagare. Det finns också behov av att stärka stödet till elever som behöver särskilda insatser.

Min utvärdering 2025

Min utvärdering är en återkommande elevundersökning för årskurserna F–6 i Kalix kommun. Syftet är att fånga elevernas upplevelser av skolan och ge underlag till det systematiska kvalitetsarbetet. Enkäten omfattar tre huvudområden: trygghet och trivsel, inflytande samt kunskap och lärande. Dessa områden speglar centrala delar av skolans uppdrag och ger en samlad bild av hur eleverna upplever sin skolsituation. Resultaten används för att identifiera styrkor, analysera utvecklingsbehov och följa utvecklingen över tid.

Varje tema har ett antal påståenden som eleverna får ta ställning till. Högsta index som kan uppnås är 4,00. I tabellen nedan presenteras aktuell skolenhet i relation till snitt från övriga skolenheter.

Tabell 10. Min utvärdering Näsbyskolan 2025

Tema	Näsbyskolan	Övriga skolor Kalix kommun F–6
Trygghet och trivsel	3,52	3,55
Inflytande	3,51	3,53
Kunskap och lärande	3,64	3,63

Resultatet från Näsbyskolan i *min utvärdering* ligger under kommunens snitt i trygghet och trivsel samt inflytande men över kommunens snitt i kunskap och lärande.

Kvalitetsindikatorer Näsby skolan

Tabell 11. Kvalitetsindikatorer för Näsby skolan

Kvalitetsindikator	Procent	Kalix	Riket
Andel lärare med lärarlegitimation och behörighet *	72,4	75,4	73,0
Andel (%) elever som fått godkänt betyg i alla ämnen, åk 6**	58,8	73,8	70,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 3**	85,1	82,3	89,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 3**	92,9	88,4	92,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Eng, åk 6**	79,7	87,3	95,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 6**	87,5	91,6	85,6
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 6**	83,5	86,6	92,2
Socioekonomiskt index***	150,6	120,5	103,5

* avser rapportering 15 okt 2024. Källa: Skolverket

** medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, Intern

***medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, SCB

Andelen behöriga lärare är lägre på Näsby skolan jämfört med övriga skolor i kommunen men högre än riket. Andelen elever med godkända betyg i alla ämnen är lägre än både kommunen och riket. Resultat från nationella prov varierar men ligger ofta över riket. Socioekonomiskt index är högt jämfört med kommunen och riket.

Organisering av undervisning Näsby skolan

Tabell 12. Organisation Näsby skolan 2025, exkl. förskoleklass

Årskurs	Antal elever	Antal klasser	Tilldelade lärartjänster	Behov enligt timplan (lärartjänster)	Resurser till förfogande
1	22	1			
2	21	1			
3	26	1			
Summa 1-3	69	3	4,83	2,81	2,02
4	20	1			
5	23	1			
6	25	1			
Summa 4-6	68	3	4,76	3,51	1,25
Totalt	137	6	9,59	6,32	3,27

Näsby skolan har det största resursöverskottet av alla skolor. Det ger mycket goda möjligheter till stödinsatser, flexibilitet i organisationen och ett tydligt handlingsutrymme vid variationer i elevgruppernas behov.

3.2.5 Sangis skola

Bild 6. Bild på Sangis skola i Kalix kommun

Fakta Sangis skola

Verksamhet: F-6⁵¹, fritidsverksamhet

Kapacitet: 90 elever

Elevantal HT 2025: 47, inkl. förskoleklass

Elevantal prognos VT 2032: 37

Byggår: 1955, tillbyggnad 1999

Uppvärmning: Pellets

Energiförbrukning, kWh/m²: 180

Yta bruttoarea, m²: 2 232

Yta per elev, m²: 42,1

Framtida renoveringsbehov: 11 900 tkr

Underhållsbehov per m²: 5 332 kr

Internhyra inkl. kapitalkostnad: 1 213 tkr

Internhyra inkl. kapitalkostnad (kr/m²): 543 kr

Systematiskt kvalitetsarbete 2024/2025

Sangis skola är en liten F-6-skola där lärmiljön präglas av trygghet, struktur och nära relationer. Skolan har hög lärartäthet men låg lärarbehörighet, främst på grund av B-form och svårigheter att rekrytera ämnesbehöriga lärare. Trots detta visar Skolinspektionens granskning att undervisningen håller hög kvalitet, vilket också speglas i resultat och progression.

Arbetet med Legilexi, gemensamma ordningsregler och PAX-programmet har stärkt studieron och gjort undervisningen mer förutsägbart. Lärarna arbetar mer samlat med extra anpassningar, vilket ökar likvärdigheten. Eleverna möter tydligare mål, bättre uppföljning och en undervisning med god struktur och tydliggörande pedagogik.

Resultaten är stabila. I årskurs 6 är nästan alla elever godkända i samtliga ämnen, med särskilt höga betyg i NO. Årskurs 3 visar god läsförståelse, även bland elever med

⁵¹ Undervisningen bedrivs i åldersblandad undervisning, även kallad B-form. Sangis skola har idag två klasser: F-3 och 4-6.

omfattande stödbehov. I årskurs 1–5 ligger eleverna nära målen i Legilexi; fortsatt utveckling behövs i språkförståelse, begrepp och matematiska resonemang.

Skolmiljön upplevs som trygg, men antalet anmälda kränkningsärenden är högt i relation till skolans storlek. Elevhälsan arbetar samordnat med tydliga rutiner och regelbundna möten.

Det systematiska kvalitetsarbetet är välfungerande och personalen arbetar aktivt med uppföljning och förbättring. Inför kommande läsår prioriterar skolan matematik- och språkutveckling, studiero, tillgängliga lärmiljöer och fortsatt likvärdig undervisning. Skolan bedöms ha goda förutsättningar att utveckla undervisning och trygghet utifrån elevernas behov.

Intervju med skolenhetens rektor

Som en del av datainsamlingen har en intervju genomförts med skolenhetens rektor. För mer information om metod, se avsnitt 5.1. Vid intervjun framkommer både styrkor och utmaningar på skolenheten. En stor styrka är personalgruppen, som trivs i sitt arbete och känner både varandra och eleverna väl. Det mindre arbetslaget bidrar till goda relationer och närhet i verksamheten.

Det finns också vissa utmaningar på skolenheten. Skolans litenhet innebär att personalen ofta behöver ta ansvar för flera olika arbetsuppgifter. Det innebär att det är en utmaning att få ihop personalens ramscheman. Det breda uppdraget innebär att tiden för gemensam planering och sambedömning ibland blir begränsad. Den lilla personalgruppen gör att frånvaro märks tydligt i verksamheten, både i det dagliga arbetet och vid mer tillfälliga bemanningsutmaningar. För att kunna täcka tillsynskravet är skolan tvungen att samordna tillsyn tillsammans med förskolans personal.

Skolenheten har under en längre tid haft svårt att rekrytera legitimerade och behöriga lärare i matematik och naturorienterande ämnen. Det är en utmaning som har funnits under flera läsår men som fortfarande kvarstår. Rektor bedömer att dessa förutsättningar kan påverka elevernas måluppfyllelse. Det beror till viss del på organiseringen av undervisningen. Det märks tydligt i F-3 där det många nationella bedömningsstöd ska genomföras och analyseras.

Att ha tillgång till behovsbedömd resurs är en förutsättning för att kunna få ihop skolans organisation på ett bra sätt. Eftersom tilläggsbeloppet beviljas per termin skapas en viss osäkerhet i planeringen inför kommande terminer. Sangis får ta del av småskoletillägget, vilket påverkar positivt. Tillgången på vikarier vid frånvaro varierar, enligt rektor.

Skolenkäten 2024

Skolenkäten 2024 visar att Sangis skola upplevs mycket positivt av både elever och vårdnadshavare.⁵² Eleverna beskriver en trygg miljö med god studiero, starkt stöd och bra bemötande. Vårdnadshavarna ger också ett mycket gott helhetsintryck av skolan.

⁵² Skolinspektionens skolenkät VT 2024

På grund av liten personalstyrka finns inga resultat för personalgruppen. Helhetsbilden är att Sangis skola har flera tydliga styrkor och få framträdande utvecklingsområden.

Elever i årskurs 5 känner sig mycket trygga i skolan och upplever att vuxna bryr sig om dem. De anger att de får gott stöd i skolarbetet och att lärarna förklarar tydligt, varierar undervisningen och ger rimliga utmaningar. Eleverna beskriver också att de ofta kan koncentrera sig eftersom studieron är god.

Bemötandet upplevs som mycket bra, både från lärare och elever. Resultaten är höga inom nästan alla områden, inklusive trygghet, stöd, kritiskt tänkande och förebyggande av kränkningar. Det finns mindre förbättringar att göra inom elevinflytande, som ligger på en mer genomsnittlig nivå.

Vårdnadshavare beskriver Sangis skola som trygg och välfungerande. De upplever att deras barn trivs, känner sig trygga och får den hjälp de behöver. De anser att lärarna bemöter eleverna professionellt och att skolan informerar tydligt om elevernas utveckling. Vårdnadshavarna ger särskilt höga omdömen inom information, stimulans, stöd och trygghet. Även studieron bedöms som god. Förtroendet för skolans arbete med elevhälsa är också relativt högt.

Min utvärdering 2025

Min utvärdering är en återkommande elevundersökning för årskurserna F–6 i Kalix kommun. Syftet är att fånga elevernas upplevelser av skolan och ge underlag till det systematiska kvalitetsarbetet. Enkäten omfattar tre huvudområden: trygghet och trivsel, inflytande samt kunskap och lärande. Dessa områden speglar centrala delar av skolans uppdrag och ger en samlad bild av hur eleverna upplever sin skolsituation. Resultaten används för att identifiera styrkor, analysera utvecklingsbehov och följa utvecklingen över tid.

Varje tema har ett antal påståenden som eleverna får ta ställning till. Högsta index som kan uppnås är 4,00. I tabellen nedan presenteras aktuell skolenhet i relation till snitt från övriga skolenheter.

Tabell 13. Min utvärdering Sangis skola 2025

Tema	Sangis skola	Övriga skolor Kalix kommun F–6
Trygghet och trivsel	3,48	3,55
Inflytande	3,52	3,53
Kunskap och lärande	3,53	3,63

Resultatet från Sangis skola i *min utvärdering* ligger under kommunens snitt i samtliga mätområden.

Kvalitetsindikatorer Sangis skola

Tabell 14. Kvalitetsindikatorer för Sangis skola

Kvalitetsindikator	Procent	Kalix	Riket
Andel lärare med lärarlegitimation och behörighet *	55,5	75,4	73,0
Andel (%) elever som fått godkänt betyg i alla ämnen, åk 6**	84,5	73,8	70,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 3**	70,6	82,3	89,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 3**	78,6	88,4	92,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Eng, åk 6**	86,9	87,3	95,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 6**	91,1	91,6	85,6
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 6**	87,4	86,6	92,2
Socioekonomiskt index***	133,1	120,5	103,5

* avser rapportering 15 okt 2024. Källa: Skolverket

** medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, Intern

***medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, SCB

Andelen behöriga lärare är lägre jämfört med övriga skolor i kommunen och riket.
Andelen elever med godkända betyg i alla ämnen är högre än båda. Resultat från nationella prov i årskurs 3 ligger under nivå med andra skolor i kommunen och över riket.
Resultat från nationella prov i årskurs 6 ligger i linje med andra skolor i kommunen.
Socioekonomiskt index är högre i än kommunen och riket.

Organisering av undervisning Sangis skola

Tabell 15. Organisation Sangis skola 2025, exkl. förskoleklass

Årskurs	Antal elever	Antal klasser	Tilldelade lärartjänster	Behov enligt timplan (lärartjänster)	Resurser till förfogande
1	23	1	1,61	0,94	0,67
2					
3					
Summa 1–3	23	1	1,61	0,94	0,67
4	21	1	1,47	1,17	0,30
5					
6					
Summa 4–6	21	1	1,47	1,17	0,30
Totalt	44	2	3,08	2,11	0,97

Sangis skola har ett positivt resursutrymme. Det innebär att det positiva resursutrymmet till stor del är en effekt av hur undervisningen är organiserad. Lokalt sker det genom åldersintegreradundervisning i årskurserna F–3 och 4–6.

3.2.6 Töre skola

Bild 7. Bild på Töre skola i Kalix kommun

Fakta Töre skola

Verksamhet: F–6, fritidsverksamhet

Kapacitet: 198 elever

Elevantal HT 2025: 112, inkl. förskoleklass

Elevantal prognos VT 2032: 93

Byggår: 1952, tillbyggnad 1967, 1980 och 1993

Uppvärmning: Pellets

Energiförbrukning, kWh/m²: 133

Yta bruttoarea, m²: 4 297

Yta per elev, m²: 36,4

Framtida renoveringsbehov: 16 680 tkr

Underhållsbehov per m²: 3 882 kr

Internhyra inkl. kapitalkostnad: 2 101 tkr

Internhyra inkl. kapitalkostnad (kr/m²): 489 kr

Systematiskt kvalitetsarbete 2024/2025

Töre skola är en F–6-skola med bra lokaler, hög lärartäthet och relativt hög lärarbehörighet, även om ämnesbehörighet i NO och teknik saknas i vissa årskurser. Skolan verkar i ett stort upptagningsområde med många skolskjutsar och en elevgrupp som minskat i andelen elever med annat modersmål. Lärmiljöerna är välutrustade och samarbetet mellan skola och fritidshem bidrar till kontinuitet i elevernas vardag.

Undervisningen präglas av tydlig struktur och varierade arbetssätt. Arbetet med Legilexi, läsutmaningar och bokcaféer har stärkt läslusten, vilket är viktigt eftersom många elever behöver utveckla läsförmåga och uthållighet. Lärarna använder anpassningar och aktivt lärarstöd som ger eleverna fler sätt att visa sina kunskaper.

Resultaten visar tydliga utmaningar. I matematik når många elever inte kunskapskraven, och andelen F-betyg har ökat, särskilt i årskurs 6. Även engelska och vissa praktisk-estetiska ämnen visar lägre resultat. Bedömningsstöden i de yngre årskurserna visar att flera elever riskerar att inte nå målen, ofta kopplat till läsförståelse, begreppsförmåga och resonemang. Den svaga läsförmågan påverkar prestationerna i många ämnen, vilket gör läsutveckling till ett centralt utvecklingsområde.

Trygghet och studiero är prioriterade områden. Språkbruket har blivit grövre och skojbråk förekommer framför allt i mellanstadiet. Antalet kränkingsärenden är högt och uppstår ofta på skolgården. Skolan arbetar därför aktivt med rastvärdar, ordningsregler och tydliga konsekvenser. Elevhälsan arbetar strukturerat, men hög frånvaro hos enskilda elever påverkar både måluppfyllelsen och det förebyggande arbetet.

Inför kommande läsår prioriterar skolan utveckling av matematikundervisningen, stärkt läsförståelse och fortsatt arbete med studiero och trygghet. Fokus på språkförståelse, begreppsutveckling och tydliggörande pedagogik bedöms vara avgörande för att förbättra likvärdigheten och elevernas resultat.

Intervju med skolenhetens rektor

Som en del av datainsamlingen har en intervju genomförts med skolenhetens rektor. För mer information om metod, se avsnitt 5.1. Vid intervjun framkommer både styrkor och utmaningar på skolenheten. En stor styrka är personalgruppen som är organiserad i två arbetslag. Personalen stödjer varandra i det dagliga arbetet och det finns flera personer som undervisar i samma ämnen. Det ger möjlighet till pedagogiskt, didaktiskt och metodiskt utbyte, samtidigt som det möjliggör samplanering och sambedömning av vissa uppgifter och ämnen. Personalen trivs tillsammans och ger stöd till varandra, i olika frågor under dagen. Det är ingen hög personalomsättning på enheten. Det påverkar stabiliteten och långsiktigheten i organisationen.

De utmaningar som finns är relaterat till arbetsmiljö, organisation, socioekonomi och ekonomi. Det är många inskrivna barn på fritids. Det innebär att personalen i fritidshemmet har en hög arbetsbelastning. Rektor uppger att det är en utmaning att vara rektor för två skolenheter. Det får konsekvensen att rektor behöver fördela sin tid mellan skolenheterna och har inte möjlighet att vara närvarande på daglig basis på varje skolenhet. Det får konsekvensen att vissa arbetsuppgifter på skolenheten ges mindre prioritet.

Det finns också en organisatorisk utmaning gällande undervisning i idrott och hälsa. Eftersom skolan inte har en egen idrottshall behöver transport ske till Folkets hus. Vägen som eleverna ska färdas efter är trafikerad, det innebär att två från personalen alltid behöver finnas med för att tillförsäkra eleverna en säker färdväg. Det socioekonomiska läget kan påverka vilka förutsättningar elever har i sitt lärande. Det innebär att eleverna har olika behov av stöd, eller att förutsättningarna för studiero och stöd i hemmet varierar.

Rektor uppger att de ekonomiska förutsättningarna är påtagliga. Det är svårt att få ihop en fungerande organisation med tilldelade tjänster. Det innebär att rektor är i behov av behovsbedömd resurs för att kunna få verksamheten att gå ihop. Att få vikarier vid personals frånvaro uppges vara blandat.

Skolenkäten 2024

Skolenkäten 2024 visar att Töre skola upplevs som en trygg och stödjande skola där eleverna har goda relationer till vuxna och där bemötandet fungerar väl.⁵³ Eleverna ger överlag positiva omdömen, särskilt kring stöd, trygghet och lärarnas bemötande. Vårdnadshavarna är också positiva, medan personalen lyfter både styrkor och utvecklingsområden. Studiero framstår som det tydligaste förbättringsområdet.

Elever i årskurs 5 känner sig trygga och upplever att vuxna bryr sig om dem. De tycker att de får bra stöd, att lärarna förklarar tydligt och varierar undervisningen. Bemötandet från lärare och elever beskrivs som gott. Samtidigt har studieron försämrats sedan förra mätningen, och eleverna upplever ibland att det är svårt att koncentrera sig. Elevinflytandet ligger på en medelnivå, medan trygghet, stöd och kritiskt tänkande är tydliga styrkor. Vårdnadshavarna beskriver Töre skola som trygg och välfungerande. De upplever att informationen fungerar, att barnen trivs och får stöd, och att personalen agerar när det behövs. Den relativt låga svarsfrekvensen gör att resultaten bör tolkas med viss försiktighet.

Personalen upplever att undervisningen fungerar väl, att samverkan är god och att det pedagogiska ledarskapet är tydligt. De ser trygghet och arbetet mot kränkningar som starka delar. Samtidigt pekar de på behov av utveckling inom elevhälsa, särskilt stöd och studiero, och upplever att stödet till elever i behov av hjälp inte alltid räcker till.

Min utvärdering 2025

Min utvärdering är en återkommande elevundersökning för årskurserna F–6 i Kalix kommun. Syftet är att fånga elevernas upplevelser av skolan och ge underlag till det systematiska kvalitetsarbetet. Enkäten omfattar tre huvudområden: trygghet och trivsel, inflytande samt kunskap och lärande. Dessa områden speglar centrala delar av skolans uppdrag och ger en samlad bild av hur eleverna upplever sin skolsituation. Resultaten används för att identifiera styrkor, analysera utvecklingsbehov och följa utvecklingen över tid.

Varje tema har ett antal påståenden som eleverna får ta ställning till. Högsta index som kan uppnås är 4,00. I tabellen nedan presenteras aktuell skolenhet i relation till snitt från övriga skolenheter.

Tabell 16. Min utvärdering Töre skola 2025

Tema	Töre skola	Övriga skolor Kalix kommun F–6
Trygghet och trivsel	3,50	3,55
Inflytande	3,46	3,53
Kunskap och lärande	3,66	3,63

Resultatet från Töre skola i *min utvärdering* ligger under kommunens snitt i trygghet och trivsel samt inflytande men över kommunens snitt i kunskap och lärande.

⁵³ Skolinspektionens skolenkät VT 2024

Kvalitetsindikatorer Töre skola

Tabell 17. Kvalitetsindikatorer för Töre skola

Kvalitetsindikator	Procent	Kalix	Riket
Andel lärare med lärarlegitimation och behörighet *	74,3	75,4	73,0
Andel (%) elever som fått godkänt betyg i alla ämnen, åk 6**	67,3	73,8	70,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 3**	69,8	82,3	89,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 3**	81,4	88,4	92,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Eng, åk 6**	86,9	87,3	95,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 6**	87,2	91,6	85,6
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 6**	83,4	86,6	92,2
Socioekonomiskt index***	149,9	120,5	103,5

* avser rapportering 15 okt 2024. Källa: Skolverket

** medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, Intern

***medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, SCB

Andelen behöriga lärare är något lägre på Töreskolan jämfört med övriga skolor i kommunen men högre än riket. Andelen elever med godkända betyg i alla ämnen är lägre än kommunen och riket. Resultat från nationella prov ligger under kommunen och riket. Socioekonomiskt index är högre än både kommunen och riket.

Organisering av undervisning Töre skola

Tabell 18. Organisation Töre skola 2025, exkl. förskoleklass

Årskurs	Antal elever	Antal klasser	Tilldelade lärartjänster	Behov enligt timplan (lärartjänster)	Resurser till förfogande
1	12	1			
2	24	1			
3	16	1			
Summa 1-3	52	3	3,64	2,81	0,83
4	19	1			
5	16	1			
6	12	1			
Summa 4-6	47	3	3,29	3,51	-0,22
Totalt	99	6	6,93	6,32	0,61

Töre skola uppvisar ett mindre resursutrymme. Skolan har visst handlingsutrymme för stödinsatser men marginalerna är små. Det innebär att det positiva resursutrymmet till stor del är en effekt av hur undervisningen är organiserad. Marginalerna är små och skolan blir känslig för förändringar i elevantal, personalfrånvaro eller ökade behov av stödinsatser.

3.2.7 Ytterbyns skola

Bild 8. Bild på Ytterbyns skola i Kalix kommun

Fakta Ytterbyns skola

Verksamhet: F–6⁵⁴, fritidsverksamhet

Kapacitet: 154 elever

Elevantal HT 2025: 91, inkl. förskoleklass

Elevantal prognos VT 2032: 96

Byggår: 1954

Uppvärmning: Pellets

Energiförbrukning, kWh/m²: 157

Yta bruttoarea, m²: 3 302

Yta per elev, m²: 39,8

Framtida renoveringsbehov: 17 530 tkr

Underhållsbehov per m²: 5 309 kr

Internhyra inkl. kapitalkostnad: 1 635 tkr

Internhyra inkl. kapitalkostnad (kr/m²): 495 kr

Systematiskt kvalitetsarbete 2024/2025

Ytterbyns skola är en liten F–6-skola. Personalgruppen är stabil och undervisningen präglas av samsyn genom arbetssätt som cirkelmodellen, Legilexi och kooperativt lärande. Den nära relationen mellan elever och personal bidrar till trygghet och goda lärmiljöer.

Elevernas resultat är överlag goda. Bedömningsstöden visar hög måluppfyllelse och god progression, och årskurs 6 har klarat de nationella proven väl. I en liten skola påverkas resultaten av enstaka elever med stora stödbehov, och skillnader mellan flickor och pojkar i matematik och skrivande behöver följas upp.

Tryggheten är en tydlig styrka, men studieron varierar framför allt i mellanstadiet där gruppdynamik ibland påverkar arbetsron. Skolan arbetar med PAX, strukturstöd, handledning och gruppstärkande insatser för att förbättra situationen.

⁵⁴Undervisningen i årskurserna 5–6 bedrivs i åldersblandad undervisning, även kallad B-form.

Elevhälsan arbetar förebyggande med tydliga rutiner, men tillgången till specialpedagogiska resurser och kurator är begränsad eftersom dessa delas med andra skolor, vilket påverkar kontinuiteten.

Det systematiska kvalitetsarbetet är väl etablerat med fokus på kollegialt lärande och tydliga metoder. Inför nästa läsår prioriterar skolan att stärka studieron i mellanstadiet, utveckla matematikundervisningen, följa upp skillnader mellan elevgrupper och fortsätta arbeta med språk- och begreppsutveckling för att säkra likvärdighet och goda resultat.

Intervju med skolenhetens rektor

Som en del av datainsamlingen har en intervju genomförts med skolenhetens rektor. För mer information om metod, se avsnitt 5.1. Vid intervjun framkommer både styrkor och utmaningar på skolenheten. En stor styrka är personalgruppen som trivs tillsammans och är organiserade i två arbetslag. Däremot finns det skillnader i förutsättning mellan arbetslagen. Det innebär att det finns delvis begränsade möjligheter till stöd och samplanering i verksamheten. Skolenheten har ingen hög personalomsättning. Det påverkar stabiliteten och långsiktigheten i organisationen.

De utmaningar som finns är relaterat till arbetsmiljö, organisation och ekonomi. Rektor uppger att skolenheten har en relativt ojämn fördelning mellan flickor och pojkar på skolenheten, det kan ha direkt bäring på trivsel i elevgruppen. Kommande läsår är det enligt rektor 5 flickor och 31 pojkar på mellanstadiet. I och med att Ytterbyn är en liten skolenhet innebär det att personalen måste ha flera olika arbetsuppgifter. En stor del går åt till tillsyn av elever. Det handlar exempelvis om att finnas vid närheten av buss och taxi samt att hjälpa till på fritids. Det får konsekvensen att lärare får mindre planeringstid och mindre tid till samtal med varandra.

Rektor uppger att det är en utmaning att vara rektor för två skolenheter. Det får konsekvensen att rektor behöver fördela sin tid mellan skolenheterna och har inte möjlighet att vara närvarande på daglig basis på varje skolenhet. Det innebär att vissa arbetsuppgifter på skolenheten ges mindre prioritet.

Att ha tillgång till behovsbedömd resurs är en förutsättning för att kunna få ihop skolans organisation på ett bra sätt. I och med att tilläggsbeloppet som resursen tilldelas för varje termin finns det en osäkerhet i organisationen om vad som ska hända nästa termin. Ytterbyn får ta del av småskoletillägget, vilket påverkar positivt.

Det är enligt rektor svårt att få vikarier till skolenheten. Det innebär att det är svårt att bemanna alla funktioner. Exempelvis har det varit utmaningar att kunna resurssätta på fritids. Det är en direkt konsekvens av att skolenheten är liten och sårbar.

Skolenkäten 2024

Skolenkäten 2024 visar att Ytterbyns skola generellt upplevs som en trygg, stödjande och välfungerande skolmiljö, särskilt när det gäller trygghet, elevhälsa och relationer till skolans personal.⁵⁵ Samtidigt framträder vissa skillnader i hur elever och vårdnadshavare uppfattar studiero och socialt klimat mellan elever.

⁵⁵ Skolinspektionens skolenkät VT 2024

Elever i årskurs 5 uppger att de känner sig trygga i skolan, att det finns vuxna som bryr sig om dem och att de får gott stöd i skolarbetet. De upplever också att lärarna ger stimulans och varierar undervisningen. Dock visar resultaten i skolenkäten att studieron är låg, och att bemötandet elever emellan inte alltid fungerar väl. Jämfört med tidigare år syns också en viss försämring i upplevelsen av lärarnas bemötande.

Vårdnadshavare är överlag mycket positiva och anger att skolan kommunicerar väl, erbjuder goda stödsatser och att lärarna bemöter eleverna professionellt och rättvist. De upplever också att deras barn trivs, känner sig trygga och får den hjälp de behöver. Till skillnad från eleverna bedömer vårdnadshavarna studieron som relativt god, även om den inte är helt problemfri.

På grund av låg svarsfrekvens redovisas inga resultat för personalgruppen, vilket innebär att det inte går att dra några säkra slutsatser om deras upplevelser av arbetsmiljö eller undervisningsförutsättningar.

Sammantaget framträder en liten skola där relationer, trygghet och elevhälsa fungerar mycket väl, och där elever får mycket stöd i sitt lärande. Däremot finns utmaningar i fråga om studiero och sociala relationer mellan elever. Upplevelserna skiljer sig delvis mellan elever och vårdnadshavare, särskilt kring arbetsro, vilket kan tyda på behov av dialog och gemensamma insatser för att stärka lärmiljön.

Min utvärdering 2025

Min utvärdering är en återkommande elevundersökning för årskurserna F–6 i Kalix kommun. Syftet är att fånga elevernas upplevelser av skolan och ge underlag till det systematiska kvalitetsarbetet. Enkäten omfattar tre huvudområden: trygghet och trivsel, inflytande samt kunskap och lärande. Dessa områden speglar centrala delar av skolans uppdrag och ger en samlad bild av hur eleverna upplever sin skolsituation. Resultaten används för att identifiera styrkor, analysera utvecklingsbehov och följa utvecklingen över tid.

Varje tema har ett antal påståenden som eleverna får ta ställning till. Högsta index som kan uppnås är 4,00. I tabellen nedan presenteras aktuell skolenhet i relation till snitt från övriga skolenheter.

Tabell 19. Min utvärdering Ytterbyns skola 2025

Tema	Ytterbyns skola	Övriga skolor Kalix kommun F–6
Trygghet och trivsel	3,68	3,55
Inflytande	3,71	3,53
Kunskap och lärande	3,73	3,63

Resultatet från Ytterbyns skola i *min utvärdering* ligger över kommunens snitt i samtliga mätområden.

Kvalitetsindikatorer Ytterbyns skola

Tabell 20. Kvalitetsindikatorer för Ytterbyns skola

Kvalitetsindikator	Procent	Kalix	Riket
Andel lärare med lärarlegitimation och behörighet *	76,9	75,4	73,0
Andel (%) elever som fått godkänt betyg i alla ämnen, åk 6**	73,0	73,8	70,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 3**	94,5	82,3	89,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 3**	92,6	88,4	92,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Eng, åk 6**	80,4	87,3	95,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 6**	82,4	91,6	85,6
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 6**	87,6	86,6	92,2
Socioekonomiskt index***	71,3	120,5	103,5

* avser rapportering 15 okt 2024. Källa: Skolverket

** medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, Intern

***medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, SCB

Andelen behöriga lärare är högre än i Kalix och riket. Andelen elever med godkända betyg i alla ämnen motsvarar kommunen och ligger över riket. Resultat från nationella prov i årskurs 3 är högre jämfört med andra skolor i kommunen och riket. Resultat från nationella prov i årskurs 6 ligger under Kalix och riket, svenska undantaget. Socioekonomiskt index är lägre än kommunen och riket.

Organisering av undervisning Ytterbyns skola

Tabell 21. Organisation Ytterbyns skola 2025

Årskurs	Antal elever	Antal klasser	Tilldelade lärartjänster	Behov enligt timplan (lärartjänster)	Resurser till förfogande
1	15	1			
2	12	1			
3	10	1			
Summa 1-3	37	3	2,81	2,81	0,00
4	17	1			
5	18	1			
6					
Summa 4-6	35	2	2,45	2,34	0,11
Totalt	72	5	5,26	5,15	0,11

Ytterbyns skola har ett positivt resursutrymme. Det innebär att det positiva resursutrymmet till stor del är en effekt av hur undervisningen är organiserad. Lokalt sker det genom åldersintegrerad undervisning i årskurserna 5-6. Marginalerna är små och skolan blir känslig för förändringar i elevantal, personalfrånvaro eller ökade behov av stödinsatser.

3.3 Kvalitetsindikatorer och socioekonomiskt index

I detta kapitel presenteras respektive skolenhet. I avsnittet förekommer uppgifter om kostnader om skolenhetens verksamhet, kvalitetsindikatorer i form av godkända betyg (betygsstegen A-E), godkända delar i nationella prov, lärarnas behörighet och socioekonomiskt index.

3.3.1 Betyg som kvalitetsindikator

Betyg A-E är en relevant kvalitetsindikator vid en översyn av skolans resultat eftersom de ger en samlad bild av elevernas måluppfyllelse i relation till de nationella kunskapskraven. Betygen grundas på lärarens professionella bedömning av elevens kunskaper över tid och speglar därmed både undervisningens kvalitet och skolans förmåga att stödja varje elev i sin kunskapsutveckling.

När betygsresultaten analyseras på aggregerad nivå kan de användas för att identifiera skillnader mellan skolor, följa utveckling över tid och bedöma effekten av olika insatser. På så sätt utgör betyg ett centralt underlag vid uppföljning och utveckling av en likvärdig utbildning.

3.3.2 Nationella prov som kvalitetsindikator

Andelen godkända delar i nationella prov är en central kvalitetsindikator vid en översyn av skolans resultat. Proven bygger på de nationella kunskapskraven och genomförs under likvärdiga former, vilket gör dem jämförbara mellan skolor och över tid. Resultaten visar i vilken utsträckning eleverna når målen i respektive ämne och ger därmed en indikation på undervisningens kvalitet och skolans måluppfyllelse.

När resultaten analyseras på aggregerad nivå kan de användas för att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt för att följa progressionen i utbildningssystemet. På så sätt utgör nationella prov ett viktigt underlag i arbetet för en likvärdig och kvalitativ utbildning.

Nationella prov är underlag som särskilt ska beaktas vid betygssättning.⁵⁶

3.3.3 Lärarbehörighet som kvalitetsindikator

Andelen lärare med legitimation och behörighet är en central kvalitetsindikator vid en översyn av skolans verksamhet. Behöriga lärare har den utbildning och kompetens som krävs för att undervisa i enlighet med de nationella målen och för att bedöma elevernas kunskaper på ett rättssäkert sätt. Forskning visar att lärarens kompetens är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas kunskapsutveckling.⁵⁷ En hög andel behöriga lärare är därför en indikator på goda förutsättningar för undervisning av hög kvalitet och bidrar till att stärka likvärdigheten inom skolväsendet.

⁵⁶ 10 kap. 20 a § skollagen

⁵⁷ Hattie (2009); Engida et al. (2024); Paloniemi Lindström (2025)

3.3.4 Socioekonomiskt index

Det socioekonomiska indexet har tagits fram av Skolverket och Statistiska centralbyrån (SCB). Det beskriver elevers förutsättningar med hjälp av olika socioekonomiska faktorer. Indexet tas fram för att jämföra skolor på ett mer rättvist sätt, eftersom resultat i sig inte säger allt om förutsättningarna.

Socioekonomiskt index utgår från följande faktorer:

- vårdnadshavarnas utbildningsnivå
- året då eleven invandrade till Sverige
- vårdnadshavarnas inkomst
- elevens kön
- om vårdnadshavarna erhåller ekonomiskt bistånd
- om eleven är folkbokförd hos en eller båda vårdnadshavarna
- antal syskon som är folkbokförda i hushållet
- socioekonomisk status i bostadsområdet där eleven är folkbokförd

Indexet speglar de socioekonomiska villkor som påverkar sannolikheten att elever når gymnasiebehörighet. Indexet visar hur elevsammansättningen skiljer sig åt mellan skolor. Det är en av flera strukturella faktorer som påverkar skolornas förutsättningar. Ett lågt socioekonomiskt index innebär att skolan har något gynnsammare förutsättningar i jämfört med skolor som har högre socioekonomiskt index.

3.4 Sammanställning skolenheter, kvalitetsindikatorer

Detta avsnitt ger en samlad översikt över centrala kvalitetsindikatorer för kommunens skolenheter. Sammanställningen bygger på tillgängliga resultat från betyg, nationella prov och lärarbehörighet och syftar till att ge en övergripande bild av skolornas förutsättningar och resultat.

Tabell 22. Sammanställning skolenheter, kvalitetsindikatorer, mätt i procent.

Kvalitetsindikator	Ce	Dj	Ib	Nä	Sa	Tö	Yb
Andel lärare med lärarlegitimation och behörighet*	92,0	84,6	77,6	72,4	55,5	74,3	76,9
Andel (%) elever som fått godkänt betyg i alla ämnen, åk 6	73,8	74,6	84,4	58,8	84,5	67,3	73,0
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 3	90,3	82,0	83,9	85,1	70,6	69,8	94,5
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 3	93,3	88,4	91,3	92,9	78,6	81,4	92,6
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Eng, åk 6	92,8	87,4	92,5	79,7	86,9	91,5	80,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Ma, åk 6	97,5	95,8	99,5	87,5	91,1	87,2	82,4
Andel (%) elever som klarat alla delar i NP Sv, åk 6	88,9	86,7	88,7	83,5	87,4	83,4	87,6
Socioekonomiskt index	159,4	94,5	84,4	150,6	133,1	149,9	71,3

* avser rapportering 15 okt 2024. Källa: Skolverket

** medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, Intern

*** medel 22/23; 23/24; 24/25. Källa: Skolverket, SCB

Av sammanställningen framkommer att skolorna i Kalix kommun skiljer sig tydligt åt när det gäller både resultat och förutsättningar. Vissa skolor har höga kunskapsresultat i flera ämnen och årskurser, medan andra har lägre resultat och större variation mellan ämnena. Det gäller särskilt resultaten i årskurs 6, där det förekommer variation mellan skolenheterna.

Andelen legitimerade lärare varierar också mycket mellan skolorna. Det påverkar möjligheterna att erbjuda en likvärdig utbildning av god kvalitet. En lärare som inte är behörig kan också vara en bra lärare. Andel lärare med lärarlegitimation och behörighet visar på en formell kvalitetssäkring i verksamheten, även om det förekommer lokala variationer.

Det socioekonomiska indexet visar att elevgruppernas förutsättningar skiljer sig stort mellan skolorna. Ett högre index innebär att eleverna i större utsträckning behöver stöd för att klara sin skolgång. I materialet syns tydligt att vissa skolor har en elevgrupp med större behov än andra. Samtidigt visar sammanställningen att höga eller låga index inte automatiskt förklarar resultaten. Flera skolor med mer utmanande elevgrupper har ändå goda kunskapsresultat.

Variationerna i kunskapsresultat, lärarbehörighet och socioekonomiska förutsättningar bör vägas in när kommunen planerar resurser och skolstruktur. Det är viktigt för att alla elever ska få så likvärdiga förutsättningar som möjligt, oavsett vilken skola de går i.

3.5 Sammanställning skolenheter, kostnader budget 2025

Detta avsnitt ger en översikt av kostnaderna för respektive skolenhet enligt budget 2025. Sammanställningen bygger på nyckeltal framtagna av Skolverket.⁵⁸ Syftet är att visa hur kostnaderna fördelar sig mellan skolorna och att tydliggöra vilka ekonomiska förutsättningar som präglar verksamheterna inför den fortsatta analysen av skolstrukturen.

Tabell 23. Sammanställning skolenheter, kostnader 2025

	Ce	Dj	lb	Nä	Sa	Tö	Yb
Kostnader totalt (tkr)	17 025	15 148	15 281	17 709	5 904	12 888	9 603
Varav undervisning (tkr)	8 411,3	6 831,3	6 557,3	9 570	2 274	5 574	4 165
Varav rektor (tkr)	923,0	911,1	486,2	919,6	461,5	461,5	486,2
Kostnader per elev (tkr)	108	118	130	132	128	122	132
Varav lokaler och inventarier (tkr)	17	22	32	21	34	26	29
Varav undervisning (tkr)	53	53	56	71	49	53	57
Varav lärmateriell, utrustning, skolbibliotek (tkr)	1	1	1	1	1	1	1
Varav måltider (tkr)	7	7	7	7	7	7	7
Varav elevhälsa (tkr)	9	9	9	9	9	9	9
Varav övrigt ⁵⁹ (tkr)	15	18	21	16	18	21	22
Varav rektor (tkr)	6	7	4	7	10	4	7

Sammanställningen visar att skolorna i Kalix kommun har olika kostnadsnivåer, både totalt och per elev. Det tyder på att verksamheterna arbetar under skilda ekonomiska förutsättningar, vilket är viktigt att beakta i analyser av resursfördelning och likvärdighet.

De totala kostnaderna skiljer sig mellan skolorna, delvis på grund av elevantal och lokala förhållanden. Skillnaderna syns ännu tydligare i kostnad per elev, där vissa skolor ligger betydligt högre än andra. En hög kostnad per elev betyder inte att verksamheten är ineffektiv, men visar att skolorna har olika strukturella villkor, till exempel olika lokalkostnader, gruppstorlekar och organisatoriska lösningar. Även fördelningen mellan olika kostnadsposter varierar. Undervisningen är den största kostnaden i alla skolor, men variationer i lokalkostnader och i posten ”övrigt” visar att skolorna inte har helt jämförbara ekonomiska förutsättningar.

⁵⁸ Skolverket (2025a); jfr 14 kap. 4 § skolförordning

⁵⁹ Posten ”övrigt” innefattar administration, fritidshem och kompetensutveckling

3.6 Upptagningsområden

I detta avsnitt presenteras Kalix kommuns nuvarande upptagningsområden. Ett upptagningsområde anger från vilka geografiska områden en skola tar emot elever. Det används som underlag för planering av elevplatser, skolskjuts och resursfördelning.

3.6.1 Syftet med upptagningsområden

Kalix kommun använder upptagningsområden för att organisera och planera elevplacering i grundskolan. Ett upptagningsområde definierar från vilket geografiskt område en skola huvudsakligen tar emot elever. Indelningen utgör ett administrativt verktyg för att säkerställa att elever i kommunen erbjuds skolplacering nära hemmet samt att resurser såsom lokaler, personal och skolskjuts kan planeras på ett strukturerat sätt. Upptagningsområdena är därmed en del av huvudmannens ansvar att tillhandahålla utbildning som är tillgänglig, likvärdig och anpassad efter befolkningsstrukturen i kommunen.

3.6.2 Indelning och principer

Upptagningsområdena fastställs av kommunen och baseras på flera faktorer, bland annat:

- geografiskt avstånd mellan elevens hem och skolan
- tillgänglighet på vägar och kollektivtrafik
- bosättningsmönster i kommunen
- skolornas kapacitet och lokala förutsättningar

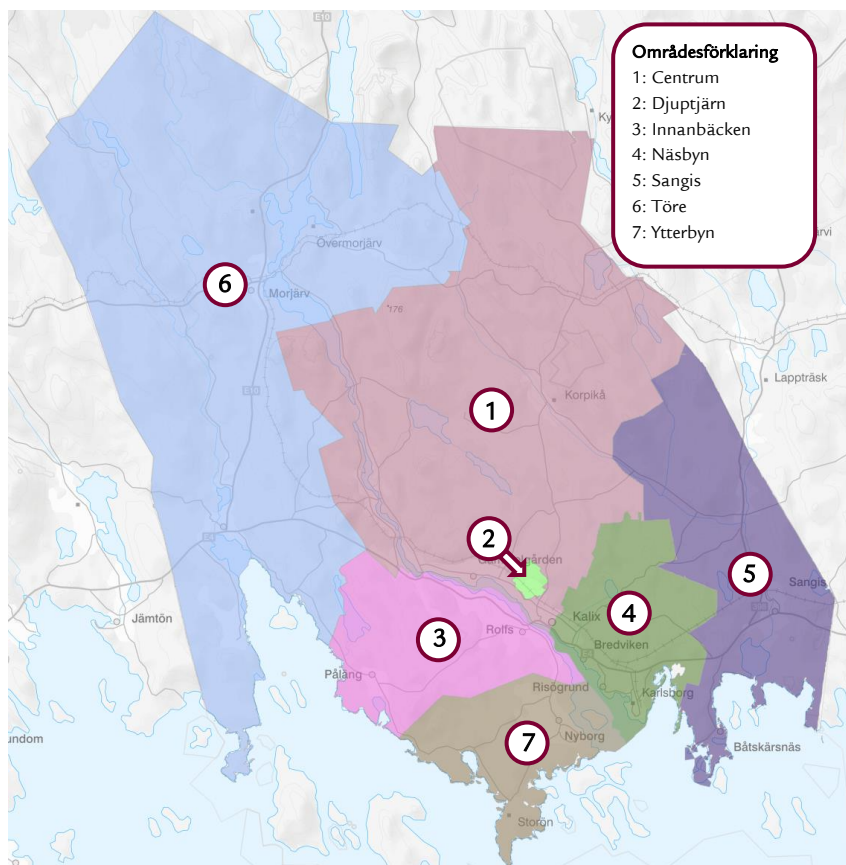
Indelningen uppdateras vid behov, exempelvis i samband med förändrad befolkningsutveckling eller förändringar i skolorganisationen. Syftet är att bibehålla tydlighet och förutsägbarhet för vårdnadshavare och att säkerställa en praktiskt fungerande skolplacering.

3.5.3 Översikt över nuvarande upptagningsområden

Kalix kommun har i dagsläget sju upptagningsområden. Dessa omfattar både tätortsnära bostadsområden och mer glesbefolkade landsbygdsområden. Indelningen motsvarar de geografiska områden som är kopplade till kommunens sju skolenheter: Centrumsolan, Djuptjärnsskolan, Innanbäcken, Näsbyn, Ytterbyn, Sangis och Töre.

Nedan visas en karta som illustrerar gränserna för de sju upptagningsområdena.

Bild 8. Karta som visar nuvarande upptagningsområden i Kalix kommun.

Numreringen i kartan används genomgående i rapporten för att tydliggöra jämförelser, beskriva elevunderlag och presentera geografiska förutsättningar per område. Siffran på kartan anger inte var skolan ligger. Upptagningsområdena utgör även grunden för planeringen av skolskjuts. En mer detaljerad beskrivning av skolskjutsens regelverk och organisering presenteras i avsnitt 3.8

3.7 Geografiska förutsättningar

Kalix kommun har geografiska förutsättningar som varierar mellan tätortsnära områden och större landsbygdsområden. Dessa skillnader påverkar både elevernas avstånd till skolan, möjligheten att färdas till och från skolan samt kommunens planering av skolorganisation och skolskjuts. Syftet med detta avsnitt är att ge en övergripande beskrivning av de geografiska ramar som präglar kommunens skolområden.

3.7.1 Kommunens geografiska struktur

Kalix kommun består av en centralort samt flera serviceorter och mindre byar. Kommunens yta är geografiskt vidsträckt, och bebyggelsen är spridd i delar av kommunen. Detta innebär att:

- avstånden mellan bostadsområden och skola varierar
- tillgången till gång- och cykelvägar skiljer sig åt mellan tätort och landsbygd
- vägnätet består av både större genomfartsleder och mindre lokala vägar

Dessa strukturella förutsättningar är gemensamma utgångspunkter för samtliga upptagningsområden, om än i olika grad. Det innebär att de geografiska förutsättningarna för upptagningsområdena skiljer sig åt.

3.7.2 Variation mellan tätort och landsbygd

Kalix geografiska förutsättningar innebär tydliga skillnader mellan tätortsnära områden och mer glesbefolkade delar av kommunen. I tätorten och dess närhet finns generellt kortare avstånd till skolan, sammanhängande gång- och cykelvägar samt närhet till kollektivtrafik. Detta skapar bättre förutsättningar för elever att ta sig till skolan på egen hand.

I landsbygdsområdena är avstånden längre och vägstrukturen består i större utsträckning av mindre lokala vägar. Många av dessa saknar gång- och cykelvägar, vilket innebär att elever i högre grad är beroende av transport med bil eller skolskjuts.

3.7.3 Sammanfattning geografiska förutsättningar

Sammanfattningsvis kännetecknas Kalix kommuns geografiska förutsättningar av variation mellan tätort och landsbygd. Dessa variationer påverkar avstånd till skolan, tillgång till trygga skolvägar och behovet av skolskjuts. Den övergripande förståelsen för kommunens geografiska struktur utgör en viktig bakgrund inför kommande avsnitt om skolskjutsens organisering.

3.8 Skolskjuts

Skollagen anger de övergripande reglerna för skolskjuts i Sverige.⁶⁰ Enligt lagstiftningen har elever i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola rätt till kostnadsfri skolskjuts om det behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl. Kommunen ansvarar för att pröva varje elevs situation och bedöma när rätten är uppfylld.

Utöver skollagens bestämmelser fastställer kommunerna lokala regler och riktlinjer för hur skolskjuts ska organiseras. Dessa får inte strida mot skollagen men kan förtydliga avståndsgränser, bedömningskriterier, ansvarsfördelning och hur provningen ska genomföras i praktiken.

⁶⁰ 9 kap. 15 b och 21 a §§; 10 kap. 32 och 40 §§; 11 kap. 31 och 39 §§; 18 kap. 30 och 35 §§ skollagen

Kalix kommun har riktlinjer som styr skolskjutsverksamheten. De beskriver vilka avstånd som normalt krävs, hur trafikförhållanden bedöms och vilka särskilda skäl som kan beaktas. Riktlinjerna tydliggör också kommunens ansvar för transporten samt vårdnadshavarens ansvar för vägen till och från hållplatsen. Riktlinjerna klargör också kommunens ansvar för själva transporten och vårdnadshavarnas ansvar för vägen till och från hållplatsen.

3.8.1 När kan elever få skolskjuts?

En elev i Kalix kommun kan beviljas kostnadsfri skolskjuts om skolvägen är lång, trafikfarlig eller om eleven har särskilda behov. Kommunen använder följande avståndsgränser när färdvägen bedöms som säker:

- förskoleklass och årskurs 1–3: minst 2 km
- årskurs 4–6: minst 3 km
- årskurs 7–9: minst 5 km

Avståndet mäts som kortaste lämpliga väg till den skola som kommunen anvisat. Om eleven har rätt till skolskjuts kan skjuts även ges till hållplatsen om det är minst två kilometer dit.

Skolskjuts kan också beviljas vid kortare avstånd om vägen bedöms som trafikfarlig, exempelvis på grund av hög trafikintensitet, dålig sikt eller avsaknad av gång- och cykelvägar. Vid behov gör kommunen bedömningen tillsammans med polisen eller Trafikverket.

Skolskjuts kan även ges av medicinska skäl eller andra särskilda omständigheter efter individuell prövning. Vid växelvis boende kan skolskjuts beviljas från båda adresser om avståndsreglerna är uppfyllda och boendet sker i huvudsak lika mycket hos båda vårdnadshavarna.

3.8.2 Krav på säker skolväg

Bedömningen av om en elev har rätt till skolskjuts inkluderar även en prövning av skolvägens säkerhet. Skollagen definierar inte vad som är en säker respektive osäker färdväg, vilket innebär att kommunen måste göra en lokal helhetsbedömning som tar hänsyn till:

- trafikintensitet
- vägens utformning och bredd
- belysning och siktförhållanden
- förekomst av gång- och cykelvägar
- behov av att korsa trafikerade vägar
- elevens ålder och trafikvana

Kommunens egna riktlinjer anger att bedömningen ska göras med hänsyn till vägens standard och elevernas ålder, och att särskilt samråd kan ske med Trafikverket eller Polismyndigheten. Kommunen ansvarar för att transporter utförs på ett säkert sätt, oavsett om de sker i kommunens egen regi eller genom en extern entreprenör.⁶¹

3.8.3 Skolskjuts i relation till kommunens geografiska förutsättningar

Kalix kommuns geografiska förutsättningar påverkar i hög grad hur skolskjuts organiseras och vilka transportlösningar som används i de olika upptagningsområdena. Kommunen är geografiskt vidsträckt och består av både tätortsnära områden och stora landsbygdsområden. Detta innebär att avstånd till skola, vägnätets standard, tillgången till gång- och cykelvägar samt möjligheten att resa kollektivt varierar mellan olika delar av kommunen. Eftersom vägnätets standard och tillgången till gång- och cykelvägar varierar mellan tätort och landsbygd, skiljer sig förutsättningarna för en säker färdväg åt i kommunen.

Dessa geografiska skillnader innebär att elevernas möjlighet att ta sig till skola eller skolskjutshållplats på egen hand skiljer sig åt. I vissa områden saknas gång- och cykelvägar helt, medan tätorten har mer utbyggd infrastruktur. Det påverkar hur kommunen organiserar skolskjutsen och vilka transportlösningar som är möjliga att använda.

Utifrån dessa förutsättningar används flera typer av skolskjutslösningar i kommunen:

- upphandlade bussurer, främst i områden där kollektivtrafik saknas eller där elevunderlaget kräver en särskild skolskjutslinje.
- linjetrafik i områden där kollektivtrafiken har tillräcklig kapacitet, och där elever kan resa med busskort.
- anslutningsresor med taxi där vägen till hållplats är lång eller saknar tillräcklig trafiksäkerhet.
- kombinationslösningar, där exempelvis taxi används för att nå en hållplats innan resan fortsätter med linjetrafik.

Samordning av dessa lösningar sker där det är möjligt, för att skapa trygg, effektiv och förutsägbar skolskjutshantering för eleverna. Skolskjutsens utformning behöver därför anpassas efter både de geografiska variationerna i kommunen och elevernas individuella förutsättningar. Genom att kombinera olika transportformer kan kommunen säkerställa att elever i både tätort och landsbygd får en säker och ändamålsenlig skolresa.

3.8.4 Kostnader och omfattning av skolskjuts i Kalix kommun

Kalix kommuns kostnader för skolskjuts uppgår till cirka 18 miljoner kronor per år. I kostnaderna ingår upphandlade skolskjutsturer med buss, taxitransporter för anslutningsresor samt inköp av busskort för elever som använder linjetrafik. Kostnadsnivåerna påverkas av elevernas bostadsort, avståndet till skolan och tillgången till kollektivtrafik.

⁶¹ Kalix kommuns regler för skolskjuts och elevresor, punkt 3.1

Eftersom geografiska förutsättningar och elevunderlag varierar mellan områdena skiljer sig även skolskjutskostnaderna åt mellan kommunens upptagningsområden.

I områden med god tillgång till linjetrafik är busskort den vanligaste lösningen. Kostnaden för busskort varierar beroende på avstånd, zonindelning och om eleven reser med kommunintern eller regional linjetrafik. Prislister för grundskoleelever visar att kostnaderna skiljer sig tydligt mellan olika typer av resor. Det innebär att årskostnaden per elev kan variera avsevärt mellan kommunens olika upptagningsområden. I områden där linjetrafik saknas eller inte har kapacitet för alla elever används upphandlade skolskjutsturer. Dessa är generellt mer kostsamma än busskort, särskilt när större fordon krävs eller när turerna omfattar långa avstånd. Taxi används huvudsakligen för anslutningstransporter där elever inte kan ta sig till hållplats på ett säkert sätt.

Kostnadsbilden varierar tydligt mellan upptagningsområdena. I Centrum och Näsbyn täcks en stor del av behoven av befintlig linjetrafik, vilket innebär att kostnadsökningar främst uppstår först vid större förändringar av upptagningsområden eller skolplaceringar. Djuptjärn har i dagsläget låg kostnad, eftersom området ligger nära centrala Kalix och endast ett fåtal elever är skolskjutsberättigade. En förändrad skolstruktur skulle dock snabbt kunna innebära ökade kostnader, eftersom fler elever då kan få längre avstånd till sin anvisade skola.

Innanbäcken, Sangis, Töre och Ytterbyn har samtliga mer komplexa transportlösningar som kombinerar linjetrafik, busskort och upphandlade turer. I dessa områden saknas ofta gång- och cykelvägar, och möjligheten att använda linjetrafik är begränsad. Det innebär att upphandlade turer och anslutningstaxi utgör en större andel av kommunens totala kostnader. I Sangis och Töre är behovet av särskilda busslinjer särskilt stort på grund av långa avstånd och få kollektiva alternativ. Ytterbyn har liknande förutsättningar, men med inslag av linjetrafik i delar av området. Samtliga tre områden är därför kostnads känsliga vid förändrade upptagningsområden, eftersom antalet elever som behöver skolskjuts kan öka betydligt.

Kalix kommun genomför under 2025 en ny skolskjutsupphandling. Detta innebär att kommande prisnivåer, fordonskapacitet och linjesträckningar ännu inte är fastställda. Nuvarande kostnader kan därför användas som riktvärden men behöver tolkas med viss försiktighet i planeringen inför eventuella förändringar av skolstrukturen. Trots denna osäkerhet visar underlaget att skolskjutsen utgör en av de mest kostnadspåverkande delarna i kommunens utbildningsbudget, särskilt i glesare landsbygdsområden där särskilda lösningar krävs för att säkerställa elevernas rätt till en trygg skolresa.

Sammanfattningsvis visar kostnadsunderlaget att skolskjutsverksamheten påverkas av både kommunens geografi och skolorganisationens utformning. Förändringar i skolstrukturen kan leda till ökade transportkostnader i flera upptagningsområden, särskilt där linjetrafiken inte kan ersätta upphandlade turer. Detta innebär att skolskjutskostnaderna behöver vägas in som en central del av beslutsunderlaget vid bedömning av alternativa framtida organisationslösningar.

3.9 Befolkningsförändringar

3.9.1 Befolkningsförändringar per område

I detta avsnitt presenteras befolkningsförändringar per upptagningsområde. Ett upptagningsområde innebär olika platser som är knutet till en skolans upptagningsområde. Boendefördelningen är baserad på statistik från Statistiska centralbyrån (SCB)⁶². Både politiker och medborgare har efterfrågat statistik på befolkningsförändringar per upptagningsområde. Statistiken utgår från den senast sammanställda.⁶³ Mer information om respektive upptagningsområde finns beskrivet i avsnitt 3.6.

Folkökningen beräknas genom att summera flyttningsnetto med födelseöverskott. Det innebär att in- och utflyttning från upptagningsområdet samt levande födda och döda påverkar den totala folkökningen.

Upptagningsområde 1: Centrum

Tabell 24. Befolkningsförändringar Centrum 2020–2024.

	Inflyttning	Utflyttning	Flyttnings- netto	Levande födda	Döda	Födelse- överskott	Folkökning
2024	578	510	68	31	103	-72	-4
2023	613	578	35	30	105	-75	-40
2022	598	502	96	27	103	-76	20
2021	614	555	59	25	85	-60	-1
2020	570	523	47	34	74	-40	7

Centrumskolans upptagningsområde har ett varierande flyttningsnetto mellan 2020 och 2024, med både positiva och negativa år. Sammantaget visar upptagningsområdet en minskning av folkmängden, även om variationer förekommer mellan åren.

⁶² SCB Tab111KD. Samtliga rubriker är hämtade från aktuell tabell.

⁶³ Vid leveransen av denna slutrapport är statistiken för 2025 inte tillgänglig hos SCB. Fördelningen per upptagningsområde innefattar hela befolkningen.

Upptagningsområde 2: Djuptjärn

Tabell 25. Befolkningsförändringar Djuptjärn 2020–2024.

	Inflyttning	Utflyttning	Flyttnings-netto	Levande födda	Döda	Födelse-överskott	Folkökning
2024	87	115	-28	16	13	3	-25
2023	99	123	-24	15	16	-1	-25
2022	106	104	2	17	20	-3	-1
2021	148	177	-29	16	16	0	-29
2020	106	128	-22	16	14	2	-20

Djuptjärns upptagningsområde har haft ett negativt flyttningsnetto varje år under perioden 2020–2024. Födelseöverskottet är också negativt samtliga år. Tillsammans innebär det att folkmängden minskat successivt varje år.

Upptagningsområde 3: Innanbäcken

Tabell 26. Befolkningsförändringar Innanbäcken 2020–2024.

	Inflyttning	Utflyttning	Flyttnings-netto	Levande födda	Döda	Födelse-överskott	Folkökning
2024	106	112	-6	18	13	5	-1
2023	110	125	-15	17	14	3	-12
2022	99	160	-61	15	10	5	-56
2021	139	128	11	17	17	0	11
2020	124	134	-10	25	22	3	-7

Innanbäckens upptagningsområde har ett varierande flyttningsnetto mellan 2020 och 2024, med både positiva och negativa år. Sammantaget visar upptagningsområdet en minskning av folkmängden, även om variationer förekommer mellan åren.

Upptagningsområde 4: Näsbyn

Tabell 27. Befolkningsförändringar Näsbyn 2020–2024.

	Inflyttning	Utflyttning	Flyttnings-netto	Levande födda	Döda	Födelse-överskott	Folkökning
2024	298	395	-97	30	35	-5	-102
2023	358	349	9	22	50	-28	-19
2022	372	347	25	33	59	-26	-1
2021	355	424	-69	41	49	-8	-77
2020	403	371	32	34	50	-16	16

Näsby skolans upptagningsområde har ett varierande flyttningsnetto mellan 2020 och 2024, med både positiva och negativa år. Sammantaget visar upptagningsområdet en minskning av folkmängden, även om variationer förekommer mellan åren.

Upptagningsområde 5: Sangis

Tabell 28. Befolkningsförändringar Sangis 2020–2024.

	Inflyttning	Utflyttning	Flyttnings-netto	Levande födda	Döda	Födelse-överskott	Folkökning
2024	59	64	-5	5	17	-12	-17
2023	56	83	-27	6	16	-10	-37
2022	93	87	6	9	19	-10	-4
2021	81	87	-6	8	14	-6	-12
2020	74	95	-21	10	21	-11	-32

Sangis skolas upptagningsområde har haft ett negativt flyttningsnetto varje år under perioden 2020–2024. Födelseöverskottet är också negativt samtliga år. Tillsammans innebär det att folkmängden minskat successivt varje år.

Upptagningsområde 6: Töre

Tabell 29. Befolkningsförändringar Töre 2020–2024.

	Inflyttning	Utflyttning	Flyttnings-netto	Levande födda	Döda	Födelse-överskott	Folkökning
2024	155	157	-3	10	27	-17	-19
2023	157	162	-5	12	27	-15	-20
2022	165	150	15	12	26	-14	1
2021	171	142	29	18	32	-14	15
2020	162	169	-7	9	29	-20	-27

Töreskolans upptagningsområde har ett varierande flyttningsnetto mellan 2020 och 2024, med både positiva och negativa år. Sammantaget visar upptagningsområdet en minskning av folkmängden, även om variationer förekommer mellan åren.

Upptagningsområde 7: Ytterbyn

Tabell 30. Befolkningsförändringar Ytterbyn 2020–2024.

	Inflyttning	Utflyttning	Flyttnings-netto	Levande födda	Döda	Födelse-överskott	Folkökning
2024	92	72	20	11	8	3	23
2023	90	117	-27	8	19	-11	-38
2022	66	82	-16	14	9	5	-11
2021	110	80	30	10	16	-6	24
2020	81	93	-12	19	15	4	-8

Ytterbyns skolas upptagningsområde har ett varierande flyttningsnetto mellan 2020 och 2024, med både positiva och negativa år. Sammantaget visar upptagningsområdet en minskning av folkmängden, även om variationer förekommer mellan åren.

3.9.2 Sammantagen analys av befolkningsförändringar per upptagningsområden

Av tabellerna går det att utläsa att befolkningen i samtliga upptagningsområde minskar över tid, även om det förekommer vissa variationer mellan vissa år och upptagningsområden.

Sammanställning folkökning per upptagningsområde

Tabell 31. Sammanställning av folkökning per upptagningsområde 2020–2024.

	Centrum	Djuptjärn	Innanbäcken	Näsbyn	Sangis	Töre	Ytterbyn
2024	-4	-25	-1	-102	-17	-19	23
2023	-40	-25	-12	-19	-37	-20	-38
2022	20	-1	-56	-1	-4	1	-11
2021	-1	-29	11	-77	-12	15	24
2020	7	-20	-7	16	-32	-27	-8
Totalt	-18	-100	-65	-183	-102	-50	-10

Tabellen visar att befolkningen minskar i samtliga upptagningsområden under perioden 2020–2024, även om utvecklingen varierar mellan både år och områden. Minskningen är inte jämnt fördelad, utan vissa områden påverkas betydligt mer än andra.

De största minskningarna återfinns i Näsbyn, Sangis och Djuptjärn, där samtliga områden visar negativa siffror över femårsperioden. Näsbyn uppvisar den största totala minskningen med –183 personer, följt av Sangis (–102) och Djuptjärn (–100). Dessa områden har haft nedgång samtliga år utom enstaka mindre avvikelser.

Centrum och Ytterbyn framstår som mer stabila över tid. Båda områdena har enstaka år med positiv folkökning och varierande utveckling mellan åren. Trots detta visar båda en total minskning sett över hela perioden, även om nedgången är mindre omfattande jämfört med övriga områden.

Innanbäcken och Töre har också varierande utveckling, med enskilda år av ökning följt av förhållandevis stora minskningar andra år. På totalen innebär detta en tydlig nedgång: –65 personer i Innanbäcken och –50 i Töre.

Det är viktigt att tolka siffrorna på områdesnivå med viss försiktighet. Ett upptagningsområde består av flera tätorter, byar eller bostadsområden, och utvecklingen kan skilja sig åt internt. Det innebär att vissa delar av ett område kan ha haft en positiv utveckling medan helheten ändå visar en minskning. Sammanställningen beskriver därmed den övergripande trenden i varje upptagningsområde, inte nödvändigtvis situationen i varje enskild by eller bostadsområde.

Samttaget visar tabellen att befolkningsförändringarna i kommunen präglas av en bred men ojämnt fördelad minskning. Denna utveckling påverkar på sikt elevunderlag, kapacitetsutnyttjande och planeringsförutsättningar för samtliga skolområden.

3.9.3 Elevprognos 2032

Elevprognosen visar den förväntade utvecklingen av antalet elever i Kalix kommuns grundskolor fram till läsåret 2031/32. Prognosen baseras på nuvarande upptagningsområden och har tagits fram i samarbete med Region Norrbotten. Det är viktigt att notera att uppgifterna är prognoser och därmed kan förändras över tid, bland annat till följd av befolkningsförändringar och vårdnadshavares val av skola.

Tabellen nedan redovisar antalet prognostiserade elever per skola under perioden.

Tabell 32. Elevprognos fram till läsåret 31/32

	24/25	25/26	26/27	27/28	28/29	29/30	30/31	31/32
Centrumskolan	183	186	176	175	171	188	196	180
Djuptjärnsskolan	149	144	138	132	127	125	120	100
Innanbäckens skola	132	139	148	147	135	142	141	123
Näsby skola	159	159	149	149	152	135	127	111
Sangis skola	53	47	49	52	48	47	40	37
Töre skola	113	112	120	123	117	115	102	93
Ytterbyns skola	83	91	107	112	109	111	109	96
Totalt	872	878	887	890	859	863	835	740

Det totala elevantalet minskar i prognosen från 872 elever läsåret 2024/2025 till 740 elever läsåret 2031/2032. Detta motsvarar en minskning med 132 elever, eller cirka 15,1 procent över perioden.

Utvecklingen varierar mellan skolorna. Sex av sju skolor visar en minskning av det prognostiserade elevantalet mellan periodens första och sista år. Ytterbyn uppvisar en ökning under delar av perioden och ligger vid slutåret högre än vid startåret, även om elevantalet varierar mellan åren. Övriga skolenheter uppvisar en nedåtgående trend i slutåret jämfört med utgångsåret.

4 Medborgardialoger

4.1 Vad är en medborgardialog?

En medborgardialog är ett sätt och viktigt verktyg för att involvera medborgare inför framtida beslut.⁶⁴

Två olika typer av medborgardialoger har använts i utredningen: analog och digital. Den analoga medborgardialogen genomfördes på varje skolenhet under våren 2025. Den digitala medborgardialogen genomfördes genom en enkät som var tillgänglig under sommaren 2025. Det fanns även möjlighet att genomföra enkäten på papper, som fanns tillgänglig i kommunhusets reception under samma tid som den digitala enkäten.

4.2 Medborgardialogernas syfte

Båda medborgardialogerna hade som syfte att lyssna in medborgarnas perspektiv, värderingar, synpunkter, frågor och kommentarer. Dessa delar utgör ett underlag och kommer att synliggöras vid slutrapportering till utbildningsnämnden. Medborgarna hade möjlighet att delta vid flera dialoger och vid olika faser av utredningen. Hela tiden kan medborgarna nå och ställa frågor till utbildningsförvaltningen. Medborgarnas deltagande i processen består således av en integrerad och iterativ del inför kommande beslut.⁶⁵

Samtliga medborgardialoger har genomförts på samma sätt och med samma upplägg. Diskussionerna har varit olika med tanke på deltagarnas sammansättning. Dessa presenteras mer ingående nedan.

4.3 Relevans för utredningen

En översyn av skolans struktur behöver ta hänsyn till flera perspektiv samtidigt. De påståenden som användes i dialogmaterialet speglar denna bredd och gör det möjligt att synliggöra hur olika faktorer påverkar varandra. Trygghet och arbetsmiljö påverkar kvaliteten i undervisningen. Undervisningens kvalitet påverkar skolans attraktivitet. Skolans placering påverkar både elevernas vardag och lokalsamhällets utvecklingsmöjligheter.

Materialet är därför utformat för att skapa en gemensam faktabaserad utgångspunkt för samtalen. Alla påståenden är viktiga och flera av dem hänger nära samman. Syftet är inte att styra deltagarna, utan att möjliggöra reflektion och prioritering mellan frågor som i praktiken ofta står i konflikt med varandra. Genom ett gemensamt och forskningsbaserat underlag blir dialogen mer transparent, mer likvärdig och mer användbar som en del av det fortsatta beslutsunderlaget.

⁶⁴ SKR. (2019a; 2023; 2024a)

⁶⁵ Reed (2008)

4.4 Innehåll i medborgardialogerna

Medborgardialogerna utformades för att ge en likvärdig och kunskapsbaserad grund för samtal om skolans framtida utformning. Arbetssättet bygger på forskning om deliberativa dialoger, där strukturerade och genomarbetade påståenden används för att skapa gemensamma förutsättningar för reflektion och prioritering. Ett mer öppet samtalsformat riskerar att vissa röster tar större plats än andra, vilket kan påverka resultatet. Därför valdes en modell som ger samtliga deltagare möjlighet att bidra utifrån samma information och med samma villkor.⁶⁶

De teman som användes: undervisning, skolmiljö samt skolan och närområdet utgör centrala dimensioner av skolans uppdrag. Undervisning utgår från skolans kärnverksamhet och omfattar de faktorer som forskning och nationella styrdokument pekar ut som avgörande för kvalitet och likvärdighet. Skolmiljö berör trygghet, tillgänglighet, relationer och arbetsmiljö, vilka är centrala för studiero och elevers välbefinnande. Skolan och närområdet grundar sig i kulturgeografiska och tidsgeografiska utgångspunkter som belyser skolans betydelse för vardagsliv, lokalsamhällets identitet och utvecklingsmöjligheter. Det är särskilt viktigt i en kommun där både tätort och landsbygd samspelar.⁶⁷

Påståendena inom respektive tema har hämtats från skollag, läroplan, barnkonvention samt etablerad forskning inom utbildningsvetenskap och geografiska forskningsfält. Syftet har inte varit att styra deltagarna, utan att erbjuda ett väl avvägt och forskningsförankrat underlag som gör det möjligt att diskutera och prioritera frågor som i praktiken ofta står i konflikt med varandra. På så vis stärks både transparensen och likvärdigheten i dialogen, och materialet får hög relevans som del av utredningens beslutsunderlag.

4.5 Likvärdighet mellan dialoger

Likvärdighet har varit en grundläggande utgångspunkt för genomförandet av medborgardialogerna. För att så många som möjligt skulle få komma till tals organiserades dialogerna i mindre grupper. Ett öppet rundabordssamtal hade kunnat ge intressanta infallsvinklar samtidigt som det hade kunnat begränsa deltagarnas möjligheter att uttrycka sig.^{68, 69}

Vid genomförandet av medborgardialogerna har målet varit att skapa så goda förutsättningar som möjligt för olika medborgare att delta.⁷⁰

⁶⁶ Se Irwin (2001); Gooberman-Hill et al. (2008)

⁶⁷ I Kalix kommuns översiktsplan 2040 kan detta omformuleras till centralort samt serviceort.

⁶⁸ SKR. (2024a)

⁶⁹ Dialog med Kalixföretagarna undantaget. I den dialogen genomfördes ett öppet rundabordssamtal på grund av begränsad tid till förfogande.

⁷⁰ SKR (2019b)

Genom att kombinera fysiska workshops och en digital enkät har kommunen skapat flera vägar in i dialogen och därmed ökat möjligheten för fler att bidra med sina perspektiv.

4.6 Genomförande av medborgardialog 1 (analog)

Den analoga workshop som genomfördes bygger på forskning om deliberativ demokrati.^{71, 72} Genom gruppvisa samtal skapades förutsättningar för delaktighet och eftertanke. Varje grupp fick en penna för att kunna skriva ner egna kommentarer och lyfta andra aspekter än de som fanns i påståendena. Antalet deltagare per grupp har så långt som möjligt varit åtta personer, i enlighet med rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).⁷³

För varje tema fanns, som beskrivits i avsnitt 4.4, flera påståenden. Deltagarna fick värdera hur viktiga de ansåg att påståendena var i förhållande till varandra. Påståendena har hämtats från skollagen, skolförordningen, barnkonventionen, läroplanen, samt från rapporter och forskning inom det utbildningsvetenskapliga samt tids- och kulturgeografiska området.⁷⁴

Alla påståenden som valts ut är viktiga och många hänger ihop. Syftet med övningen var att skapa diskussion och låta deltagarna prioritera mellan olika frågor för att synliggöra vad som upplevs som mest betydelsefullt i respektive skolområde. Forskning talar för att engagemanget ökar när dialogen fokuserar på lokala frågor med direkt betydelse för deltagarna.⁷⁵

Kommunala tjänstepersoner och folkvalda politiker deltog i medborgardialogerna på samtliga skolenheter, i enlighet med rekommendationer från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).⁷⁶

4.7 Genomförande av medborgardialog 2 (digital)

Den digitala medborgardialogen genomfördes som ett komplement till den analoga workshoppen och byggde på samma övergripande principer om delaktighet och likvärdighet. Till skillnad från dialog 1 deltog medborgarna inte i gruppsamtal, utan besvarade enkäten enskilt. Detta upplägg valdes för att bredda underlaget och ge fler personer möjlighet att lämna sina synpunkter utan krav på att närvara vid ett fysiskt dialogtillfälle. Enkäten fanns tillgänglig 19 juni 2025–2 aug 2025, totalt 44 dagar.

Enkäten utgick från samma teman och påståenden som användes i den analoga dialogen. Deltagarna fick värdera påståendena individuellt och det fanns möjlighet att

⁷¹ Deliberativa processer bygger på dialog där deltagare får tid och utrymme att diskutera, lyssna och gemensamt skapa en gemensam förståelse av komplexa frågor.

⁷² Irwin (2001); Gooberman-Hill, R. et al (2008); Strandberg (2015)

⁷³ SKR. (2023)

⁷⁴ Se bilaga 1

⁷⁵ Se exempelvis Gooberman-Hill (2008); Ercan et al. (2019)

⁷⁶ SKR. (2019a)

lämna fritextsvar i flera delar av enkäten. Fritextkommentarerna gav ytterligare nyanser och förklaringar till deltagarnas prioriteringar och bidrog med värdefulla lokala perspektiv.

Syftet med den digitala dialogen var att stärka den kommande analysen genom att fånga fler röster och skapa ett kvantitativt underlag som kompletterar de kvalitativa diskussionerna från den analoga dialogen. På så sätt breddade den digitala enkäten helhetsbilden av vilka frågor som medborgarna upplever som mest betydelsefulla i kommunens olika skolområden.

4.8 Sammanställning medborgardialoger per skolområde

I detta avsnitt sammanfattas deltagandet i de två medborgardialogerna per skolområde. Beskrivningarna baseras på underlag från både den analoga dialogen (MD1) och den digitala dialogen (MD2). I MD1 deltog totalt 176 personer, medan 136 personer lämnade svar i MD2. Det sammanlagda antalet deltagare och svar är därmed 312, men siffran bör tolkas med viss försiktighet. Den digitala dialogen möjliggör flera svar från samma person, vilket kan innebära en viss felmarginal.

Tabellen nedan visar deltagandet per skolområde i de båda dialogerna.

Tabell 33. Sammanställning av deltagare i medborgardialog 1 och 2.

Område	Antal deltagare MD1	Antal svar MD2
Centrum	5	26
Djuptjärn	15	21
Innanbäcken	6	18
Näsbyn	25	12
Sangis	58	8
Töre	3	19
Ytterbyn	62	21
Manhem	2	11
Centrala skolutvecklingsgruppen	15	
Kalixföretagarna	10	
Totalt	201	136

Underlag från båda dialogerna ligger till grund för de områdesvisa beskrivningarna i följande avsnitt.

4.8.1 Centrum

Vid medborgardialog centrum medverkade 5 medborgare utöver utbildningsnämndens politiker och utbildningsförvaltningens tjänstepersoner. 26 svar i den digitala enkäten har angett att de berördes mest av Centrumskolan, vilken är den skolenhet de har utgått från när de har svarat på enkäten.

Gruppernas svar visar att begreppen *kvalitet*, *trygghet* och *likvärdighet* får hög prioritet. Alla påståenden är viktiga och många gånger förutsättningar av varandra.

Medborgardialogens workshop fungerade som ett diskussionsunderlag kring värden om utbildning och de faktorer som påverkar det som Skolinspektionen benämner som god utbildning.⁷⁷

Undervisningen ska hålla hög kvalitet

Medborgarna anser att det är viktigt att utbildningen ska vara av god kvalitet och ledas av utbildade lärare. Att utbildningen ska vara av och hålla god kvalitet överensstämmer med lagstiftningens intentioner och läroplaner för samtliga skolformer inom det svenska utbildningsväsendet.

Utbildningen ska vara trygg och likvärdig

Medborgarna anser att utbildningen ska vara likvärdig, oavsett var den anordnas. Det överensstämmer med skollagens bestämmelser om likvärdig utbildning.⁷⁸ Under diskussionen om likvärdig skola ansåg medborgarna att det även avser god tillgång till specialpedagogiska resurser. Påståendet att fler vuxna i skolan under hela dagen bidrar till ökad trygghet för eleverna skattades högt av samtliga grupper. Som argument angavs att en trygg skola är en förutsättning för lärande.

Sammanfattande analys

Betoningen på kvalitet, trygghet och likvärdighet kan förstås som ett uttryck för vad deltagarna uppfattar som grundläggande förutsättningar för lärande och utveckling. Trygghet prioriteras eftersom den ses som en nödvändig bas för undervisningens genomslag, och den höga prioriteringen kan också förklaras av att det finns variationer i upplevelsen av trygghet mellan olika skolor i kommunen.

Vikten av utbildade lärare och god kvalitet på undervisningen kan kopplas till en värdering av professionell kompetens som avgörande för skolans resultat. Kravet på likvärdig utbildning, oavsett var den anordnas, speglar en värdering av rättvisa och jämlika möjligheter, medan betoningen på tillgång till specialpedagogiska resurser visar på en värdering av inkludering och stöd till alla elever.

Sammantaget synliggörs värderingar som rättvisa, professionalitet, trygghet som grundvillkor, kvalitet som helhetsbegrepp och inkludering som centrala principer för en god utbildning.

⁷⁷ Skolinspektionen. (u.å.). Jfr mål 4 i agenda 2030

⁷⁸ 1 kap. 9 § skollagen

4.8.2 Djuptjärn

Vid medborgardialog Djuptjärn medverkade 15 medborgare utöver utbildningsnämndens politiker och utbildningsförvaltningens tjänstepersoner.

21 svar i den digitala enkäten har angett att de berördes mest av Djuptjärnsskolan, vilken är den skolenhet de har utgått från när de har svarat på enkäten.

Gruppernas svar visar att begreppen *kvalitet* och *närhet* får hög prioritet. Alla påståenden är viktiga och många gånger förutsättningar av varandra. Medborgardialogens workshop fungerade som ett diskussionsunderlag kring värden om utbildning och de faktorer som påverkar det som Skolinspektionen benämner som god utbildning.⁷⁹

Undervisningen ska hålla hög kvalitet

I både den analoga och den digitala dialogen framkommer undervisningens kvalitet som det tema som flest deltagare placerar allra högst. Många valde att prioritera påståendet om utbildade lärare och undervisning av god kvalitet som sin viktigaste fråga.

Att kvalitet är viktigt återspeglas också i samtalen, där det framkom att professionell kompetens, stabil personal och goda sociala förutsättningar för lärande ses som avgörande. Demografiska utmaningar angående minskat elevunderlag berördes. Det lyftes att det inte primärt är skolans problem men att skolan behöver fokusera så att det blir bra för eleverna.

Fritextsvaren förstärker bilden genom att beskriva betydelsen av att undervisningen fungerar i praktiken, att elever behöver trygghet och att personalen behöver rimliga förutsättningar för att kunna ge stöd och hålla struktur.

En skola nära hemmet

Närheten till skolan är ett av de områden som fick störst genomslag i dialogerna. Många deltagare placerade detta som en av sina viktigaste prioriteringar. I samtalen uttrycktes att en skola nära hemmet underlättar familjers vardag, skapar möjlighet för barn att själva gå eller cykla och bidrar till en känsla av trygghet. Närheten uppfattades också som viktig för att minska behovet av transporter och för att undvika att barn behöver röra sig längs större vägar. I både dialogerna och fritextsvaren framkom att närhet inte enbart handlar om bekvämlighet, utan också om barns självständighet, trafikmiljö och en vardag som är enkel och trygg för både barn och vuxna.

Medborgarna ansåg närheten till skola och förskola har direkt bäring på områdets attraktivitet. Som argument angavs, som ovan, livspussel, trygghet och enkelhet. Det togs även upp frågor som behandlade den framtida stadsplaneringen. Genom politiska beslut kan folkvalda visa vad som prioriteras i det framtida samhället.

Sammanfattande analys

Medborgarnas svar kan förstås som uttryck för både praktiska och värderingsmässiga överväganden som knyter an till deras vardag och till bredare samhällsfrågor. Betoningen på att undervisningen ska hålla hög kvalitet och ledas av utbildade lärare grundas sannolikt i en värdering av professionalitet och i en tilltro till att kompetenta lärare är

⁷⁹ Skolinspektionen. (u.å). Jfr mål 4 Agenda 2030

avgörande för elevernas utveckling. Att detta också överensstämmer med lagstiftningens intentioner och läroplanerna ger svaren ytterligare legitimitet. Den demografiska utmaningen med minskat elevunderlag uppfattas inte som skolans primära ansvar, men medborgarna markerar att skolan ändå måste säkra goda förutsättningar för elevernas lärande – vilket synliggör ett elevcentrerat perspektiv.

Närheten till skolan framträder som viktig både av praktiska och trygghetsrelaterade skäl. Argumenten om att underlätta hämtning och lämning, samt att elever själva kan gå eller cykla, uttrycker värderingar kopplade till vardagslogistik, barns självständighet och trygghet i trafiken. Trygghetsaspekten förstärks ytterligare när avståndet innebär färd längs större vägar.

Att närhet till skola och förskola lyfts som en faktor för områdets attraktivitet visar att medborgarna kopplar utbildningens lokalisering till samhällsplanering och lokal utveckling. Här framträder värderingar som rör långsiktig hållbarhet, boendekvalitet och politiska beslut som kan stärka eller försvaga ett områdes dragningskraft.

Sammantaget synliggörs bakomliggande värderingar som kvalitet och professionalitet i undervisningen, elevens bästa som utgångspunkt, trygghet, praktisk tillgänglighet, barns självständighet samt utbildningens roll i att skapa attraktiva och livskraftiga lokalsamhällen.

4.8.3 Innanbäcken

Vid medborgardialog Innanbäcken medverkade 6 medborgare utöver utbildningsnämndens politiker och utbildningsförvaltningens tjänstepersoner. 18 svar i den digitala enkäten har angett att de berördes mest av Innanbäckens skola, vilken är den skolenhet de har utgått från när de har svarat på enkäten.

Gruppernas svar visar att begreppen *kvalitet*, *trygghet* och *likvärdighet* får hög prioritet. Alla påståenden är viktiga och många gånger förutsättningar av varandra.

Medborgardialogens workshop fungerade som ett diskussionsunderlag kring värden om utbildning och de faktorer som påverkar det som Skolinspektionen benämner som god utbildning.⁸⁰

Undervisningen ska hålla hög kvalitet

Medborgarna betonade att undervisningen ska hålla en hög kvalitet oavsett var utbildningen anordnas. En god utbildning sågs som avgörande för elevernas utveckling och för förtroendet för skolan som samhällsinstitution. Flera framhöll vikten av utbildade lärare, tillräckliga resurser och stabila förutsättningar över tid. Kvalitet uppfattades också som nära sammanlänkad med långsiktighet. Det kan förklaras genom att beslut om skolorganisation bör vila på hållbara grunder.

Fritextsvaren förstärker bilden av vad kvalitet innebär i praktiken: att elever får stöd efter behov, att undervisningen är strukturerad och att lärarna är engagerade. Samtidigt framkommer oro över stökiga klassrum och att stora barngrupper kan minska kvaliteten.

⁸⁰ Skolinspektionen. (u.å.). Jfr mål 4 Agenda 2030

Det lyfts också att formell lärarbehörighet inte ensamt avgör kvalitet, utan att relationsskapande och pedagogiskt skickliga lärare är avgörande.

Det fanns förståelse för kommunens ekonomiska läge, men deltagarna ansåg att effektiviseringar inte får ske på bekostnad av kvaliteten. Om skolor läggs ned kan det på sikt ge synergieffekter. Eventuella, framtida beslut bör vägas noggrant mot konsekvenserna för undervisning, arbetsmiljö och elevernas trygghet.

Trygghet

Trygghet framhölls som en av skolans viktigaste funktioner. Medborgarna betonade att fler vuxna i skolan under hela dagen bidrar till trygghet för eleverna, särskilt i mindre skolmiljöer där relationerna mellan elever och personal är nära. Medborgarna framhävde att det är viktigt med "rätt vuxna" i skolan, inte vem som helst.

Det framkom att elevhälsans personal förlorar mycket tid på resor mellan enheter, vilket påverkar tillgängligheten och det förebyggande arbetet. Deltagarna menade att detta är en organisatorisk fråga som bör ses över oavsett framtida skolstruktur. I fritextsvaren framkommer att trygghet kräver närvarande vuxna, både inne i klassrummen och på skolgården. Närheten till skolan uppfattades också som en del av tryggheten. I kontexten innebär det barnen kan gå eller cykla till skolan, vilket underlättar familjernas vardag.

Likvärdighet och utveckling

Medborgarna framhöll att barn och unga ska ges likvärdiga möjligheter att lära i skolan oavsett var de bor. Samtidigt menade deltagarna att diskussioner om skolstruktur inte bör utgå från att skolor behöver läggas ned, utan från hur skolorna kan bidra till inflyttning och lokal utveckling.

En levande skola gör området attraktivt för barnfamiljer och kan bidra till kommunens långsiktiga hållbarhet. Flera uttryckte att kommunen i första hand bör undersöka andra möjliga besparingar innan nämnden överväger strukturella förändringar.

Sammanfattande analys

Medborgarnas svar speglar tre återkommande värden: kvalitet, trygghet och likvärdighet. Kvalitet förknippas med utbildade lärare och goda förutsättningar för undervisningen, trygghet med vuxennärvaro, närhet och elevhälsans tillgänglighet, och likvärdighet med rättvisa möjligheter för alla elever i kommunen.

Resonemangen visar att invånarna ser skolan som mer än en utbildningsplats. Den uppfattas som en central samhällsfunktion och en förutsättning för lokal utveckling. Deltagarna vill att kommunen ska utgå från utveckling snarare än aveckling och ser skolorna som bärare av inflyttning och framtidstro.

Samtidigt finns en förståelse för ekonomiska realiteter och att effektiviseringar ibland kan skapa synergieffekter, men dessa bör ske utan att kompromissa med kvalitet och likvärdighet. Sammantaget framträder en bild av Innanbäcken som ett lokalsamhälle som värnar en trygg och likvärdig utbildning av hög kvalitet, där skolan ses som en bärande del av både vardagsliv och framtida samhällsutveckling.

4.8.4 Näsbyn

Vid medborgardialog Näsbyn medverkade 25 medborgare utöver utbildningsnämndens politiker och utbildningsförvaltningens tjänstepersoner. 12 svar i den digitala enkäten har angett att de berördes mest av Näsbysskolan, vilken är den skolenhet de har utgått från när de har svarat på enkäten.

Den digitala medborgardialogen bekräftar och förstärker de prioriteringar som framkom i den analoga dialogen, särskilt avseende *kvalitet*, *likvärdighet* och *trygghet*. Alla påståenden är viktiga och många gånger förutsättningar av varandra.

Medborgardialogens workshop fungerade som ett diskussionsunderlag kring värden om utbildning och de faktorer som påverkar det som Skolinspektionen benämner som god utbildning.⁸¹

Likvärdighet och kvalitet anses vara en självklarhet

Medborgarna betonade att alla elever i Kalix ska få en likvärdig utbildning och att kvaliteten inte får påverkas av var skolan ligger. Likvärdighet och kvalitet sågs som grundläggande principer för skolans uppdrag och som avgörande förtroendefrågor.

Kvalitet beskrevs som något som skapas genom utbildade och engagerade lärare, tydlig struktur och en undervisningsmiljö där eleverna ges goda möjligheter att lyckas. Det framkom att god kvalitet också förutsätter rimliga gruppstorlekar, ett fungerande stöd till elever som behöver det och trygga lärmiljöer.

Likvärdighet uppfattades som mer än en fråga om resursfördelning. Deltagarna lyfte att lärmiljöer, stödresurser och elevhälsa behöver vara tillgängliga oavsett skolans storlek eller placering, så att alla elever får samma möjligheter att nå målen.

Närhet till skolan

Närheten till skolan beskrevs som betydelsefull, men framför allt ur ett fritidsperspektiv. Den gör det enklare för elever att delta i aktiviteter efter skoltid och bidrar till ett socialt sammanhang i närområdet. Samtidigt betonades att närhet inte kan ersätta kvalitet. Med det menar att en god utbildning måste vila på kompetenta lärare, fungerande lärmiljöer och en organisation som ger alla elever likvärdiga möjligheter.

I samtalen lyftes behovet av investeringar i skolans utomhusmiljö. Gården och omgivningarna sågs som viktiga delar av lärmiljön, både för rörelse och hälsa under skoldagen och som mötesplats för barn och unga på fritiden. Skolans fysiska miljö uppfattades därmed som en tillgång inte bara för undervisningen, utan även för området i stort.

Sammanfattande analys

Dialogen i Näsbyn visar en tydlig samsyn kring att likvärdighet och kvalitet utgör skolans kärnvärden. Medborgarna kopplar kvalitet till professionell kompetens, goda lärmiljöer, stabil personal och tillgång till stödresurser. Likvärdighet ses som en fråga om rättvisa

⁸¹ Skolinspektionen. (u.å). Jfr mål 4 Agenda 2030

och tillgängliga förutsättningar för alla elever, inte likformighet att det ska vara lika överallt.

Närhet till skolan uppfattas som ett viktigt värde, men inte som en ersättning för god undervisningskvalitet. I stället ses närhet som ett komplement som bidrar till trygghet, rörelse, gemenskap och ett mer levande närområde. Synpunkterna om utemiljö och skolans betydelse för området visar att medborgarna har en bred syn på skolans roll, både som utbildningsinstitution och som en viktig del av lokalsamhällets infrastruktur.

Sammantaget framträder en bild av en skola som förväntas vara professionell, trygg, inkluderande och bidra till ett livskraftigt lokalsamhälle.

4.8.5 Sangis

Vid medborgardialog Sangis medverkade 58 medborgare utöver utbildningsnämndens politiker och utbildningsförvaltningens tjänstepersoner. 8 svar i den digitala enkäten har angett att de berördes mest av Sangis skola, vilken är den skolenhet de har utgått från när de har svarat på enkäten.

Gruppernas svar visar att begreppen *kvalitet* och *en skola nära hemmet* får hög prioritet. Alla påståenden är viktiga och många gånger förutsättningar av varandra.

Medborgardialogens workshop fungerade som ett diskussionsunderlag kring värden om utbildning och de faktorer som påverkar det som Skolinspektionen benämner som god utbildning.⁸²

Undervisningen ska hålla hög kvalitet

Deltagarna betonade tydligt att undervisningens kvalitet är avgörande för elevernas utveckling. Utbildade lärare, struktur och tillgång till elevhälsa lyftes fram som centrala delar av en fungerande skola.

I rangordningarna placerades kvalitet högt, men i Sangis fick denna fråga en särskild nyans. Deltagarna uttryckte att kvalitet inte bara handlar om likvärdighet i formell mening, utan också om att lärandet behöver utgå från barns unika förutsättningar och från kontinuitet i relationerna med personal. Flera framhöll att blandade åldersgrupper fungerar väl och kan stärka både lärande och social utveckling.

Fritextsvaren visar också att medborgarna ser lärarkompetens som grunden för kvalitet, men att kvalitet inte kan reduceras till en organisatorisk fråga. I stället lyfts det fram att kvalitet förutsätter stabil personal, goda relationer och en skola som fungerar i det lokala sammanhanget.

En skola nära hemmet

Närheten till skolan lyftes fram som mycket viktig i Sangis. Nästan samtliga placerade detta som det viktigaste eller näst viktigaste kriteriet. Den skapar trygghet för barn och vårdnadshavare, underlättar vardagslogistiken och gör det möjligt för barnen att gå eller cykla till skolan. Deltagarna framhöll att skolan är en del av Sangis identitet, och att en eventuell nedläggning skulle få stor påverkan på bygden. En förlorad skola skulle minska

⁸² Skolinspektionen. (u.å). Jfr mål 4 Agenda 2030

byns attraktivitet, påverka inflyttningen negativt och riskera att Sangis utvecklas mot att bli en genomfartsort snarare än ett levande samhälle.

Flera deltagare uttryckte oro för att förändringar ofta sker i landsbygdsområden, medan centralorten lämnas mer orörd. Frågan *"varför alltid ändra på landsbygden?"* återkom i samtalen och speglar en upplevelse av ojämlika villkor. Det påpekades att kommunen även bör kunna investera i byarna eftersom det stärker hela kommunen genom ökad inflyttning, förbättrad service och ökat engagemang.

Skolan och närområdet

Sangisborna betonade att närheten till skola och förskola gör området mer attraktivt att bo i. Skolan ses som en grundläggande samhällsfunktion som bidrar till byns livskraft och tillhörighet. I samtalen framkom att många pendlar till både Kalix och Haparanda, och att närheten till barnens skola därför är central för att få vardagen att fungera.

Det lyftes även frågor om förändringar i upptagningsområden, kostnader mellan skolor och andra förvaltningar, samt underhållsbehov i skolans lokaler. Deltagarna betonade vikten av att kommunen beaktar byaperspektivet och ser helheten i besluten.

Ett särskilt engagemang märktes kring oro för att förlora samlingslokalen i samband med eventuell skolnedläggning. Skolan fungerar inte enbart som utbildningsplats utan också som mötespunkt för föreningsliv, idrott och gemensamma aktiviteter. Flera påpekade att ideella krafter redan bidrar starkt till service och sammanhållning i Sangis, och att förutsättningarna för detta engagemang riskerar att försvagas om skolan försvinner.

Sammanfattande analys

Dialogen i Sangis präglades av ett starkt lokalt engagemang och en tydlig oro för landsbygdens framtid om skola och förskola skulle försvinna. Skolan framstår som en bärande del av byns identitet och samhällsliv. Medborgarna ser skolan inte bara som en utbildningsplats utan som en grundläggande samhällsfunktion som håller ihop bygden.

Kvalitet förknippas med utbildade lärare och rimliga gruppstorlekar. Närheten handlar både om trygghet och vardagslogistik, men också om byns attraktionskraft. Likvärdighet innebär att landsbygden ska behandlas med samma omsorg och investeringar som centralorten. Att investera i byarna uppfattades som ett sätt att stärka kommunen som helhet. Resonemangen om lokaler, uppvärmning och driftkostnader visar att invånarna har ett praktiskt och långsiktigt synsätt.

Sammantaget framträder en bild av Sangis som en by med stark framtidstro och ett aktivt lokalsamhälle där skolan fungerar som en bärare av service, engagemang och livskraft.

4.8.6 Töre

Vid medborgardialog Töre medverkade 3 medborgare utöver utbildningsnämndens politiker och utbildningsförvaltningens tjänstepersoner. 19 svar i den digitala enkäten har angett att de berördes mest av Sangis skola, vilken är den skolenhet de har utgått från när de har svarat på enkäten.

Gruppernas svar visar att begreppen *likvärdighet* och *tillgänglighet* får hög prioritet. Alla påståenden är viktiga och många gånger förutsättningar av varandra.

Medborgardialogens workshop fungerade som ett diskussionsunderlag kring värden om utbildning och de faktorer som påverkar det som Skolinspektionen benämner som god utbildning.⁸³

Undervisningen ska vara likvärdig

Likvärdig utbildning prioriterades högt av deltagarna. Det uttrycktes att alla elever i Kalix ska ges samma möjlighet till god undervisning, oavsett var de bor. Likvärdighet kopplades till rättvisa och tillgång till kompetenta lärare, fungerande lärmiljöer och stödresurser som når barn i behov av hjälp.

I rangordningarna fick flera påståenden om kvalitet, professionell kompetens och elevhälsa en stark ställning. Många lyfte också problem kring stöd till elever, brist på utbildade vuxna i klassrummen och behovet av att kommunen säkerställer att skolorna har rimliga resurser för att klara sitt uppdrag. Fritextsvaren visar en tydlig frustration över bristande stöd till elever med särskilda behov och en vilja att stärka elevhälsan, kompetensutveckling och stabilitet i personalgruppen.

Deltagarna betonade att likvärdighet inte betyder att alla skolor ska vara identiska. Snarare handlar det om att olika skolor kan behöva olika lösningar för att ge eleverna samma kvalitet.

En trygg och tillgänglig skolmiljö

Trygghet och tillgänglighet framkom som centrala värden i dialogen. Deltagarna lyfte att skolmiljön ska vara utformad så att elever med olika behov kan delta fullt ut och att fler vuxna i verksamheten bidrar till trygghet.

Skolans fysiska miljö kommenterades i flera fritextsvar. Deltagarna uttryckte att både inne- och utemiljön behöver förbättras, särskilt skolgården, som beskrevs som tom och i behov av investeringar. En välskött miljö sågs som en förutsättning för trivsel, trygghet och minskad skadegörelse. Betydelsen av socialpedagoger lyftes också fram som viktig för trygghet, stöd och förebyggande arbete.

Ett återkommande tema var att barn inte ska ha långa arbetsdagar som påverkas av resor till annan ort. Långa transporter beskrevs som en risk för både trivsel och arbetsmiljö, särskilt för yngre barn.

Skolan och närområdet

Skolans relation till närområdet var ett av de mest genomgående och känslomässigt starka temana. Närhet till skola och förskola prioriterades mycket högt och sågs som avgörande för områdets attraktivitet.

Fritextsvaren visar tydligt att skolan uppfattas som en grundförutsättning för att Töre ska fortsätta vara en levande och fungerande del av kommunen. Många uttryckte oro för att en eventuell nedläggning skulle minska inflyttning, påskynda utflyttning och göra Töre

⁸³ Skolinspektionen. (u.å). Jfr mål 4 Agenda 2030

mindre attraktivt för barnfamiljer. Argument som att hela kommunen ska leva, inte enbart centralorten, återkom i flera svar.

Skolan sågs också som viktig för barnens fritid, sociala relationer och möjlighet att delta i aktiviteter utan långa resor. En lokal skola stärker barns nätverk, trygghet och möjlighet att vistas i sitt närområde även efter skoltid.

Töres geografiska läge nämndes som strategiskt, både för arbetspendling och framtida regional utveckling, och tillgången till skola och service betraktades som en del av ortens långsiktiga hållbarhet.

Sammanfattande analys

Sammantaget visar dialogen att värderingar som rättvisa, trygghet, tillgänglighet och lokal utveckling präglar deltagarnas resonemang. Likvärdighet uppfattas som en grundläggande princip, där alla elever förväntas ha goda möjligheter att lyckas oavsett var i kommunen de bor. Samtidigt uttrycks en medvetenhet om att likvärdighet inte handlar om att alla skolor ska vara identiska, utan om att olika platser kan behöva olika lösningar för att ge eleverna samma kvalitet.

Skolmiljön beskrivs som avgörande för både trygghet och delaktighet. Deltagarna lyfter att tillgängliga lokaler och anpassade miljöer är nödvändiga för att skolan ska fungera för alla elever, särskilt för dem som behöver extra stöd. En trivsamt fungerande miljö ses som central för att undervisningen ska hålla hög kvalitet och för att eleverna ska känna sig trygga, sedda och inkluderade.

Närheten till skola och förskola kopplas tydligt till områdets attraktivitet. Deltagarna menar att en lokal skola underlättar vardagen, stärker barns sociala gemenskap och gör Töre till en mer attraktiv plats för familjer. Detta förstärks av ortens geografiska läge, som uppfattas ge Töre en strategisk betydelse för kommunens framtida utveckling. Skolan framstår därmed som en viktig del av den infrastruktur som kan stödja både boende, arbetspendling och regional tillväxt.

I dialogen framträder skolan som en central del av Töres identitet och framtidstro, inte enbart som en utbildningsverksamhet utan som en institution som håller ihop vardagsliv, gemenskap och lokal utvecklingskraft. Det kan förklara varför deltagarna uttrycker starka värderingar om trygghet, kvalitet och närhet. Skolan uppfattas helt enkelt som en förutsättning för att både barnen och lokalsamhället ska kunna fortsätta utvecklas på ett hållbart sätt.

4.8.7 Ytterbyn

Vid medborgardialog Ytterbyn medverkade 62 medborgare utöver utbildningsnämndens politiker och utbildningsförvaltningens tjänstepersoner. 21 svar i den digitala enkäten har angett att de berördes mest av Sangis skola, vilken är den skolenhet de har utgått från när de har svarat på enkäten.

Gruppernas svar visar att begreppen *kvalitet* och *en skola nära hemmet* får hög prioritet. Alla påståenden är viktiga och många gånger förutsättningar av varandra. Medborgardialogens workshop fungerade som ett diskussionsunderlag kring värden om

utbildning och de faktorer som påverkar det som Skolinspektionen benämner som god utbildning.⁸⁴

Undervisningen ska hålla hög kvalitet

Deltagarna betonade att undervisningen ska hålla hög kvalitet och ledas av utbildade lärare. Kvalitet uppfattades som den viktigaste förutsättningen för en god utbildning och som grunden för elevernas utveckling. Det framhölls att klassernas storlek har betydelse. I små klasser blir varje elev sedd och får det stöd som behövs, medan det finns en risk att elever inte blir sedd på samma sätt i större grupper. Det kan påverka både trygghet och möjligheten att skapa stabila relationer.

Kvalitet kopplades också till trygghet och socialt samspel. Deltagarna beskrev hur det nära samarbetet mellan elever, personal och vårdnadshavare bidrar till stabilitet och trivsel. En trygg miljö sågs som en central del av kvaliteten i undervisningen.

I dialogerna framkommer det kvalitet också kräver rimliga arbetsvillkor, god arbetsmiljö och tydligt ledarskap. I fritextsvaren framkom också att kvalitet inte står i motsättning till skolans småskalighet eller närhet, utan tvärtom stärks av att elever och personal känner varandra väl och av att skolan är en integrerad del av lokalsamhället.

En skola nära hemmet

Närheten till skolan lyftes fram som mycket viktig och var tillsammans med undervisningskvalitet det högst prioriterade området i både samtalen och den digitala enkäten. Deltagarna beskrev att skolan möjliggör att barn kan gå eller cykla själva, vilket skapar trygghet, självständighet och en hälsosam vardag.

Närheten till skolan lyftes fram som mycket viktig för både familjer och lokalsamhälle. Föräldrar uttryckte att närheten underlättar familjeliv, frigör tid och minskar behovet av omfattande skolskjutsar. I fritextsvaren framkom stark oro över att långa skolresor skulle leda till tröttare barn, mindre tid för fritidsaktiviteter och sämre möjligheter för spontanlek och sociala sammanhang i närområdet.

Det framhölls att skolskjutsar blir både dyrare och mer tidskrävande om elever måste resa till skolan och att detta påverkar såväl ekonomi som elevernas fritid och ork. Deltagarna framhöll att närheten till skola och förskola är en avgörande faktor för att familjer ska bosätta sig i Ytterbyn. Många beskrev att de själva har valt byn just för att skolan finns kvar och att detta är en viktig del av byns attraktionskraft.

Skolan och närområdet

Ytterbyns invånare ser skolan som en central del av lokalsamhällets identitet och livskraft. I dialogen uttrycktes att skolan bidrar till gemenskap, sociala nätverk och en aktiv by. Fritextsvaren beskriver skolan som byns hjärta, en plats som binder samman föreningsliv, näringsliv och vardagliga möten.

⁸⁴ Skolinspektionen. (u.å). Jfr mål 4 Agenda 2030

Det lyftes att flera nyinflyttade familjer valt Ytterbyn eftersom byn erbjuder både skola, förskola och närhet till natur och skärgård. Skolans närvaro beskrevs som avgörande för att bibehålla service, inflyttning och byns långsiktiga utvecklingsmöjligheter.

I de digitala fritextsvaren uttrycktes oro för att en eventuell nedläggning riskerar att leda till minskad attraktivitet, utflyttning och försvagning av lokala verksamheter. Flera ansåg att kommunen bör se byarna som strategiska tillgångar och att satsningar på landsbygden är viktiga för hela kommunens framtida utveckling.

Det framkom också att Ytterbyns starka civilsamhälle, med engagerade föreningar och lokala företag, stärker skolans roll i byn. Skolan uppfattas som en del av ett större socialt nätverk som bygger byns identitet och utvecklingskraft.

Sammanfattande analys

Dialogen i Ytterbyn präglas av ett starkt lokalt engagemang och en djup känsla av samhörighet med bygden. Skolan uppfattas som en bärande del av byns identitet och sociala struktur, och som en grundläggande förutsättning för trivsel, gemenskap och framtidstro. Deltagarna uttrycker stolthet över sin by och en tydlig vilja att bidra till kommunens utveckling.

Värdena kvalitet, närhet och helhetssyn genomsyrar samtliga svar. Kvalitet handlar om undervisningens innehåll, lärarnas kompetens, små grupper och stabila relationer. Trygghet och kontinuitet beskrivs som en del av kvaliteten, snarare än något separat. Närhet framstår som centralt för vardagslogistik, barns självständighet och ett levande lokalsamhälle, och ses som ett värde som samspelar med – inte står i motsättning till – kvalitativ undervisning.

Invånarnas resonemang uttrycker en bredare helhetssyn där skolan inte enbart ses som en utbildningsinstitution, utan som en social, symbolisk och praktisk nod i byn. I denna helhet ingår också synen på landsbygden som viktig för hela kommunens utveckling. Deltagarna menar att kommunen bör väga in fler perspektiv än ekonomiska kalkyler, och att satsningar på byarna stärker hela Kalix.

Synpunkterna om attraktivitet och inflyttning visar hur skolan ses som en bärande del av Ytterbyns framtid. Många beskriver att skolan påverkar beslut om att flytta till området och att dess närvaro håller samman både service, föreningsliv och lokala nätverk. Den oro som uttrycks inför en eventuell nedläggning handlar därför inte bara om barnens vardag, utan om långsiktiga konsekvenser för byns livskraft och utvecklingsmöjligheter.

Sammantaget visar dialogen att Ytterbyns invånare ser skolan som en investering i byns och kommunens framtid. Värden som kvalitet, närhet, rättvisa, gemenskap och hållbar landsbygdsutveckling är centrala, och svaren behöver förstås i ljuset av skolans starka betydelse för lokal identitet, social sammanhållning och bygdens fortsatta livskraft.

4.8.8 Manhem

Vid medborgardialog Manhem medverkade 2 medborgare utöver utbildningsnämndens politiker och utbildningsförvaltningens tjänstemän. 11 svar i den digitala enkäten har angett att de berördes mest av Manhemsskolan skola, vilken är den skolenhet de har utgått från när de har svarat på enkäten.

Gruppernas svar visar att begreppen *kvalitet* och *likvärdighet* får hög prioritet. Alla påståenden är viktiga och många gånger förutsättningar av varandra. Medborgardialogens workshop fungerade som ett diskussionsunderlag kring värden om utbildning och de faktorer som påverkar det som Skolinspektionen benämner som god utbildning.⁸⁵

Undervisningen ska hålla hög kvalitet

Deltagarna betonade att undervisningen ska ledas av utbildade och behöriga lärare. Detta var det helt dominerande förstahandsvalet i den digitala dialogen. Kvalitet ses som en grundläggande förutsättning för elevernas lärande och som det viktigaste skolans organisation måste garantera.

Kvalitet kopplades till strukturerade skoldagar, kända vuxna och minskat antal lärarbyten. Flera deltagare lyfte att stabilitet i personalgruppen skapar trygghet och arbetsro och är avgörande för att undervisningen ska hålla god kvalitet över tid. I fritextsvaren betonades särskilt att elever behöver ett tydligt ramverk, att regler ska följas och att skolans arbete med trygghet behöver stärkas.

Deltagarna beskrev också att kvalitet förutsätter goda arbetsvillkor för personalen och att kommunen behöver vara en attraktiv arbetsgivare för att behålla och rekrytera lärare.

Likvärdig utbildning

Likvärdighet var det näst mest prioriterade området. Deltagarna betonade att alla elever i Kalix ska få samma möjlighet att lyckas, oavsett var de bor eller vilken skola de går i.

I dialogen framkom att likvärdighet inte bara handlar om resurser utan också om tillgång till elevhälsa, specialpedagogiskt stöd och trygga lärmiljöer. Deltagarna lyfte också att framtidens skolstruktur behöver ta hänsyn till demografiska förändringar. Kommunen måste planera långsiktigt och skapa förutsättningar för likvärdighet även när elevunderlaget förändras.

Trygghet framkom som en tydlig återkommande punkt i fritextsvaren. Deltagarna efterfrågade tydligare regler, konsekvenser vid otrygga situationer och fler vuxna i verksamheten. Att fler vuxna under hela dagen bidrar till trygghet rankades mycket högt. Skolgårdens utformning värderades som betydelsefull för rörelse, hälsa och trivsel.

Manhemsskolan beskrivs inte som en faktor för inflyttning eller landsbygdsutveckling, till skillnad från mindre skolor. I stället betonades skolans roll som mötesplats och som en verksamhet vars stabilitet påverkar hela området. Det framgår att skolan bör vara en trygg bas för elevernas sociala liv och att funktionella lokaler kan användas även för andra aktiviteter efter skoltid. Detta visar att medborgarna ser skolan som en central del av samhällslivet, även om attraktivitetsargumenten inte är lika centrala som i byskolorna.

⁸⁵ Skolinspektionen. (u.å). Jfr mål 4 Agenda 2030

Sammanfattande analys

Dialogen i Manhem präglas av tydliga värderingar kopplade till kvalitet, likvärdighet och trygghet. Deltagarna uttrycker att undervisningens kvalitet är helt avgörande och att den bygger på behöriga lärare, stabil personal och god arbetsmiljö. Trygghet framstår som ett centralt villkor för lärande, och flera fritextsvar uttrycker behov av tydligare struktur, fler vuxna och ett skarpare arbete med otrygghet.

Likvärdighet sätts i relation till både elevhälsa, stödinsatser och tillgång till kompetens. Deltagarna markerar att alla elever ska ha samma förutsättningar oavsett var i kommunen de bor, vilket speglar en stark rättvisepincip.

Sammantaget visar dialogen att Manhems medborgare ser skolan som en institution som måste fungera stabilt, rättvist och professionellt. Värdena kvalitet, trygghet och likvärdighet är centrala och speglar en förståelse för skolans ansvar i en större skolorganisation med varierande förutsättningar.

4.8.9 Centrala skolutvecklingsgruppen (CSG)

Centrala skolutvecklingsgruppen är en samling lärare och fackliga parter som träffas regelbundet för att diskutera skolutveckling och aktuella frågor. Träffarna sker i ett forum som leds av huvudmannen.

Vid dialog CSG medverkade 15 personer utöver utbildningsnämndens politiker och utbildningsförvaltningens tjänstepersoner.

Gruppernas svar visar att begreppen *kvalitet*, *trygghet* och *likvärdighet* får hög prioritet. Alla påståenden är viktiga och många gånger förutsättningar av varandra. Medborgardialogens workshop fungerade som ett diskussionsunderlag kring värden om utbildning och de faktorer som påverkar det som Skolinspektionen benämner som god utbildning.

Undervisningen ska hålla hög kvalitet

I båda CSG-grupperna betonades kvaliteten i undervisningen som den mest grundläggande förutsättningen för elevernas lärande och utveckling. Det framhölls att undervisningen ska ledas av utbildade och behöriga lärare och att kontinuitet är viktigt för att skapa stabila elev-lärrrelationer. Färre byten av lärare och färre vikarier lyftes fram som avgörande för att skapa en trygg och hållbar lärmiljö. Kvalitet kopplades också till tillgången till elevhälsa och stödresurser, som bedömdes vara nödvändiga för att möta elevernas skiftande behov. En god utbildning ansågs därför förutsätta både professionell kompetens och en organisation med resurser att tidigt ge stöd.

I diskussionerna framkom även att kvalitet inte enbart handlar om undervisningens innehåll, utan också om att lärare och annan personal behöver rimliga arbetsvillkor och ett tydligt ledarskap. Att Kalix ska vara en attraktiv arbetsgivare för skolpersonal framhölls som en förutsättning för att kunna rekrytera och behålla utbildade lärare.

Trygghet och likvärdighet i utbildningen

CSG lyfte att en trygg skola är en nödvändig grund för elevers lärande. Fler vuxna närvarande under hela skoldagen beskrevs som en viktig skyddsfaktor, och trygghet kopplades till såväl klassernas sammansättning, elevernas sociala relationer som skolmiljön i stort. Likvärdighet framhölls som en central princip – alla elever i Kalix ska ges tillgång till en utbildning av god kvalitet, oavsett vilken skolenhet de går i. Denna likvärdighet omfattar både undervisning, elevhälsa och stödinsatser. Grupperna diskuterade också skolans fysiska miljö. Det ansågs viktigt att lokalerna och skolgårdarna utformas så att alla elever, inklusive de med särskilda behov, kan utvecklas, leka och känna sig trygga. I materialet finns en viss spänning mellan närhet till skolan och kvaliteten på undervisningen. Grupperna uttrycker att närhet har betydelse för elevernas vardag, men betonar samtidigt att utbildningens kvalitet väger tyngre än skolans geografiska placering när dessa värden står i konflikt.

Skolan och lokalsamhället

Den tredje temagruppen i underlaget visar på en bred syn på skolans roll i kommunen. Skolan beskrevs som en central mötesplats som bidrar till gemenskap, sociala nätverk och lokal utveckling. En skolas närvaro ansågs skapa attraktionskraft för ett bostadsområde och bidra till inflyttning, god service och ett levande samhälle. Grupperna framhöll att skolan bör betraktas som en del av kommunens långsiktiga utveckling. Närhet till skola och förskola gör ett område mer attraktivt att bo i, och skolans lokaler bedömdes kunna användas av andra verksamheter för att stärka både service och föreningsliv. CSG betonade också att framtida skolstruktur behöver ta hänsyn till befolkningsförändringar över tid. En hållbar struktur bedömdes vara en som både klarar dagens krav och är anpassad för kommande demografiska förutsättningar.

Sammanfattande analys

Arbetet i den centrala skolutvecklingsgruppen visar att personal och verksamhetsföreträdare prioriterar kvalitet, trygghet och likvärdighet som kärnvärden i skolans uppdrag. Kvalitet uttrycks främst genom lärarnas kompetens, stabilitet i bemanningen och goda förutsättningar i form av elevhälsa och stödresurser. Trygghet framhålls som en grundläggande förutsättning för lärande och kopplas både till vuxennärvaro, sociala relationer och bra lärmiljöer.

Likvärdighet framträder som en tydlig princip, där utbildningen ska hålla samma höga kvalitet över hela kommunen. Synpunkterna visar att professionen värderar rättvisa möjligheter och en jämn tillgång till resurser som centralt för elevernas förutsättningar. Samtidigt lyfter CSG att skolan är mer än en utbildningsinstitution – den är också en del av kommunens samhällsstruktur, attraktivitet och långsiktiga utveckling. Resonemangen speglar en helhetssyn där pedagogiska, organisatoriska och samhälleliga perspektiv vägs samman.

Sammantaget visar underlaget att CSG värderar en skolorganisation som kan erbjuda hög kvalitet, likvärdiga villkor och trygghet för eleverna, samtidigt som skolans betydelse för lokalsamhällets utvecklingskraft och attraktivitet inte får förbises. Detta perspektiv utgör ett viktigt bidrag till den fortsatta analysen av kommunens skolstruktur.

4.8.10 Kalixföretagarna

Dialogen med Kalixföretagarna genomfördes som ett öppet rundabordssamtal med syftet att fånga övergripande perspektiv från det lokala näringslivet. Deltagare från olika branscher deltog tillsammans med tjänsteperson från utbildningsförvaltningen.

Kvalitet, långsiktighet och organisatoriska förutsättningar

Företagarna betonade att kvalitet och likvärdighet i utbildningen är centrala faktorer för kommunens attraktionskraft och för företagens kompetensförsörjning. En långsiktigt hållbar skolorganisation ansågs skapa stabilitet och bidrar till kvalitet.

Företagarna bedömer att många föräldrar värderar närhet till skolan högt, framför allt i de yngre årskurserna. De uttryckte att det därför kan vara relevant att undersöka om en god undervisning för årskurs F–3 kan bedrivas i mindre skolenheter. Om årskurs 4–6 skulle flyttas till andra skolor uppstår tomma ytor i befintliga byggnader. Företagarna menade att dessa lokaler då skulle kunna användas för förskoleverksamhet, vilket i sin tur skulle kunna minska behovet av investeringar i andra förskolelokaler.

Lokal utveckling och framtida behov

Ytterbyn lyftes som ett exempel på en ort där lokal service, affär och annan infrastruktur kan skapa goda förutsättningar för långsiktig utveckling genom inflyttning. I detta sammanhang fördes en diskussion om skolans roll i områden där det finns potential för utveckling.

Företagarna lyfte också betydelsen av att kommunen planerar för olika framtidsscenarier. Om befolkningstrenden skulle vända framhölls det som viktigt att kommunen har möjligheter att återskapa skolkapacitet. Större skollokaler ansågs generellt vara svårare och dyrare att ersätta än förskolelokaler, vilket gör att beslut om avyttring eller rivning bör vägas mot behovet av flexibilitet på längre sikt.

Sammanfattande analys av dialogen

Dialogen med Kalixföretagarna visar att det lokala näringslivet främst betonar betydelsen av god kvalitet, långsiktighet och stabilitet i skolorganisationen. Perspektivet omfattar både utbildningens kvalitet och skolans roll som del av den lokala infrastrukturen. De inspel som framfördes berör organisatoriska möjligheter för yngre elever, lokalanvändning samt behovet av scenarier för framtida utveckling. Dessa synpunkter utgör ett viktigt komplement till de övriga medborgardialogerna och bidrar till helhetsbilden i utredningens fortsatta analys.

5 Analys

5.1 Metod

Utredningen bygger på en kombination av kvantitativa och kvalitativa underlag som har analyserats var för sig och sammanvägts genom triangulering.⁸⁶ Syftet har varit att säkerställa en robust och spårbar bedömning av skolorganisationens nuvarande förutsättningar och framtida hållbarhet.

De kvantitativa underlagen består av elevstatistik, befolkningsprognoser, socioekonomiskt index, lärarbehörighet, resultat från nationella prov, lokalkostnader, skolskjutskostnader och ekonomiska uppskattningar vid förändrade upptagningsområden. Dessa data har analyserats för att beskriva skillnader i elevunderlag, kvalitet, likvärdighet och kostnadsutveckling mellan skolor och områden.

De kvalitativa underlagen omfattar skolornas systematiska kvalitetsarbete, dokumentanalys, intervjuer med grundskolans rektorer, analys av undervisningsorganisation och två medborgardialoger med sammanlagt 337 deltagare. I underlagen från medborgardialogerna har det framkommit farhågor av att processen skulle kunna vara riggad eller utformad för att kunna tolkas på ett sätt som stödjer redan förutbestämda slutsatser. Forskning visar att reaktioner av olika slag är vanliga i dialoger som rör komplexa och känslomässigt laddade frågor.⁸⁷

Därtill har relevant forskning använts för att sätta resultaten i ett bredare sammanhang, bland annat om pedagogik, arbetsmiljö, organisatoriska förutsättningar, likvärdighet, skolförändringars lokalsamhälleseffekter. Kommunens översiktsplan har också beaktats som en extern styrfaktor. Genom triangulering av kvantitativa data, kvalitativa bedömningar, forskning och medborgarperspektiv har utredningen fått en samlad och metodiskt välgrundad analys. Tillsammans ger dessa underlag en helhetsbild av förutsättningarna för en långsiktigt hållbar skolstruktur i Kalix kommun.

5.2 Centrala mönster i elevunderlag och demografi

Analysen av befolkningsutvecklingen i Kalix kommun visar att samtliga upptagningsområden minskar i antal barn i grundskoleålder, även om minskningen varierar i omfattning. Den tydligaste nedgången syns i Näsbyn, Djuptjärn och Sangis, medan Centrum och Ytterbyn uppvisar mer stabilitet över tid. Elevprognosen fram till läsåret 2031/2032 visar en total minskning från 872 till 740 elever, motsvarande cirka 15 procent. För en grundskoleorganisation av Kalix storlek är detta en betydande förändring, eftersom även små variationer i elevunderlaget får stora konsekvenser när verksamheterna består av flera små skolenheter. Den negativa utvecklingen är dessutom

⁸⁶ Patton (2015); Bryman (2011)

⁸⁷ Saam (2018); Isaksson (2023), SKR (2019a)

linjär över tid. Det innebär att kommunen, utifrån tillgänglig information, inte står inför en tillfällig nedgång, utan en strukturell demografisk förändring.

Utifrån syftet med översynen behöver det analyseras vad denna utveckling innebär för den framtida skolstrukturen. Mindre elevkullar ökar sårbarheten för små skolor, eftersom varje elevs närvaro, frånvaro eller flytt påverkar gruppstorlekarna mer än i större skolor. I flera av Kalix skolor är årskullarna redan små, vilket innebär att vissa årskurser kan komma att bestå av mycket få elever. Det betyder att förutsättningarna för ämnesövergripande samarbete, arbete i paralleller och kollegialt stöd minskar, vilket i sin tur påverkar undervisningens stabilitet. För lärarna blir undervisningen mer individualiserad, men också mer sårbar vid personalomsättning, sjukfrånvaro eller vakans.

Medborgardialogerna visar samtidigt att invånarna är väl medvetna om kommunens demografiska utmaningar. I diskussionerna återkommer att minskande barnkullar skapar oro för skolornas långsiktighet, men det är också tydligt att invånarna inte ser demografin som den enda styrande faktorn. Många uttrycker att skolans närvaro är avgörande för att orten ska fortsätta utvecklas och att långsiktiga beslut behöver spegla kommunens övergripande mål. Flera deltagare beskriver uttryckligen att de förstår minskningen, men att kommunen ändå bör ”våga satsa på landsbygden”.⁸⁸ Här blir kopplingen till Översiktsplan 2040 central, vilken anger utvecklingsinriktningen för kommunen och utbyggnadsområden kopplat till centralort, serviceort och servicepunkt. Kopplat till upptagningsområden utpekas Töre, Sangis och Ytterbyn som strategiska utvecklingsområden, vilket innebär att skolan och bebyggelseutveckling behöver linjera. Skolans placering och funktion blir därför inte enbart en fråga om antal elever, utan även en fråga om kommunens vilja att upprätthålla service och attraktivitet i hela kommunen. Det innebär att demografisk minskning och samhällsutveckling inte pekar i samma riktning, vilket skapar en målkonflikt som behöver beaktas i analysen.

Sammanfattningsvis innebär den demografiska utvecklingen att kommunen måste planera för en skolorganisation där elevkullarna fortsätter minska under överskådlig tid. Samtidigt visar både medborgardialoger och översiktsplanering att skolans roll i lokalsamhället behöver vägas lika tungt som elevantalet.

5.3 Kvalitet, likvärdighet och pedagogiska förutsättningar

Kvalitetsindikatorerna i materialet visar att det finns betydande skillnader mellan skolenheterna i fråga om lärarbehörighet, elevresultat och socioekonomiska förutsättningar. Den genomsnittliga lärarbehörigheten i Kalix är hög, men variationerna mellan skolor är stora. Detta får direkta konsekvenser för likvärdigheten, eftersom forskningen tydligt visar att lärarens kompetens är en av de mest avgörande faktorerna för att elever ska nå utbildningens mål.⁸⁹ Skolinspektionens forskningsöversikt framhåller dessutom att kvalitet formas av fler villkor än enskilda lärarinsatser. Där nämns kollegialt samarbete, rektors pedagogiska ledarskap, tillgång till ändamålsenliga lokaler och ett

⁸⁸ Jfr Sveriges länsstyrelser (2018) som menar att planering av landsbygden kräver mod

⁸⁹ Hattie (2009); Engida et al. (2024); Paloniemi Lindström (2025)

systematiskt kvalitetsarbete som inkluderar undervisning i aktuellt ämne.⁹⁰ Kollegialt samarbete är en framgångsfaktor som återfinns på större skolenheter och som bekräftas i intervjuer med rektorer.⁹¹ När personal inte har möjlighet att samplanera eller få ut sin planeringstid finns det organisatoriska utmaningar på skolenheterna.

Forskning visar att skol- och klasstorlek påverkar undervisningskvaliteten genom att mycket små skolor har bättre möjligheter till individanpassning och starka relationer, medan större skolor har bättre organisatoriska förutsättningar för ämnesbehörighet, kollegial samverkan och stabilitet.⁹² I små skolor kan lärare ofta arbeta mer flexibelt och skapa nära relationer med eleverna, vilket kan stärka deras sociala utveckling och känsla av sammanhang. Samtidigt innebär skolans begränsade storlek att arbetsbelastningen kan bli högre och att enstaka frånvaro får större genomslag på undervisningen. Detta är viktiga strukturella faktorer som påverkar det likvärdiga uppdraget.

Skillnaderna i organisatoriska förutsättningar mellan skolor är tydliga. Små arbetslag, begränsad ämnesbredd och undervisning i åldersintegrerade former innebär att skolor i olika delar av kommunen verkar under skilda villkor.⁹³ Dessa skillnader påverkar både undervisningens stabilitet och skolornas möjligheter att ge elever tidiga och likvärdiga stödinsatser.

5.3.1 Skolororganisationens betydelse för måluppfyllelse

De organisatoriska skillnaderna återkommer även i elevhälsans tillgänglighet, rektors möjligheter att fördela resurser och skolornas kapacitet att upprätthålla ämnesbehörighet i alla ämnen. I större skolor finns fler kollegor, bredare kompetens och möjlighet till sambedömning och ämnesdidaktiskt stöd. I mindre skolor är detta begränsat, även om relationerna ofta är närmare och undervisningen mer individanpassad.

På mindre skolenheter förekommer undervisning i åldersintegrerade former. Det är en vanlig organisationsform på mindre skolenheter men ställer höga krav på planering, differentiering och bred ämneskompetens.⁹⁴ Läraren behöver hantera flera kursplaner samtidigt och anpassa undervisningen till elever på olika nivåer. Denna komplexitet kan hanteras väl när organisatoriska och pedagogiska förutsättningar är goda samtidigt som det innebär också en strukturell utmaning för likvärdighet när förutsättningarna varierar mellan skolor. Mindre skolor är mer sårbara vid frånvaro och har svårare att upprätthålla ämnesbehörighet i alla ämnen.

⁹⁰ Skolinspektionen (2010)

⁹¹ se även Håkansson & Sundberg (2016)

⁹² Antoniou et al. (2024)

⁹³ Åldersintegrerad undervisning saknar formell definition men innebär att elever från olika årskullar undervisas i samma klass. I litteraturen används både "åldersblandat" och "åldersintegrerat". Ibland används b-form för två integrerade årskurser och c-form för tre eller fler integrerade årskurser i samma klass (Skolverket, 2025d).

⁹⁴ Se exempelvis Skolverket (2025d)

Många gånger behöver personal på mindre skolenheter ha många olika typer av arbetsuppgifter, jämfört med skolor som har större arbetslag. Det innebär att personalens arbetsmiljö påverkas.⁹⁵

Medborgardialogerna speglar samma balans mellan möjligheter och utmaningar. Kvalitet, trygghet och stabilitet är återkommande prioriteringar i alla geografiska områden. I landsbygdsområden uttrycks också att likvärdighet behöver förstås i relation till geografi, avstånd, skolskjuts och fritidsaktiviteter. Det ligger i linje med forskning som visar att skolan i glesbygd fungerar både som utbildningsinstitution och som social infrastruktur, vilket vidgar begreppet likvärdighet. Medborgarna i Ytterbyn och Sangis menar också att en liten skola kan ha god kvalitet.

Sammantaget visar underlagen att skolorna i Kalix har olika organisatoriska och pedagogiska förutsättningar. Det påverkar både kvalitet och likvärdighet. Skillnader i lärarbehörighet, arbetslagens storlek, undervisningsorganisation, socioekonomiska elevgrupper och skolornas dimensionering innebär att skolenheterna verkar under olika villkor. På mindre skolor kan närhet och flexibilitet vara en styrka men frånvaro av ämneskollegor och bred ämnesbehörighet skapar samtidigt en ökad sårbarhet. I större skolor finns bättre förutsättningar för stabilitet och kollegial samverkan samtidigt som andra utmaningar följer med större elevgrupper. Dessa strukturella variationer behöver beaktas i den fortsatta analysen av kommunens framtida skolorganisation, eftersom de påverkar möjligheterna att erbjuda en stabil och likvärdig utbildning i hela kommunen.

5.4 Organisering, skolskjuts och ekonomiska effekter

Den organisatoriska och ekonomiska analysen visar att skolorganisationen i Kalix påverkas av ett komplext samspel mellan geografi, elevunderlag, skolans organisation, lokalernas skick och skolskjutssystemets omfattning. I tidigare avsnitt behandlades skolorganisationens betydelse för måluppfyllelsen. Detta avsnitt behandlar de strukturella aspekterna kopplat mot organisering, skolskjuts och de ekonomiska konsekvenserna.

Genomgången av samtliga upptagningsområden och prisunderlagen för busskort visar att en förändrad skolstruktur medför betydande kostnader, framför allt kopplat till skolskjuts. I flera landsbygdsområden, tillika upptagningsområden, är verksamheten redan idag helt beroende av upphandlade turer.⁹⁶ Detta innebär att även mindre förändringar i elevflöden snabbt kan leda till ökade kostnader. I andra områden, såsom Centrum, Näsbyn och Innanbäcken, använder många elever linjetrafik, men kapacitetsbrister på vissa linjer innebär att även dessa områden kan behöva kompletteras med upphandlade turer om fler elever blir skolskjutsberättigade.

Ett centralt resultat i analysen är att kostnaderna för skolskjuts inte följer en enkel volymprincip. Kostnadsökningen beror inte enbart på hur många elever som behöver skjutsas, utan på flera faktorer som tillsammans driver kostnaderna:

⁹⁵ Lindström et al. (2024); Colle & Mansfield (2022); Malinen & Savolainen (2016); Collie et al. (2012; 2021)

⁹⁶ Avser Töre, Ytterbyn och Sangis

- Större elevgrupper kräver större bussar, vilket medför högre kostnader.
- Små elevgrupper i glesa områden genererar taxi- eller småbusslösningar. Det är en kostnadsdrivande form av skolskjuts.
- Flera linjer saknar tillräcklig kapacitet. Det innebär att linjetrafiken, som är den billigaste lösningen, inte kan användas av alla elever.
- Priser för busskort varierar mellan olika zoner och år. Det innebär att det finns stora ekonomiska skillnader mellan elever och år.

Översynens analys visar att kostnadsökningar inträffar vid omplacering av elever. Hur stor summan blir beror på vilka upptagningsområden som berörs. I vissa områden, såsom Töre och delar av Innanbäcken, krävs dessutom kombinerade lösningar med både busskort och upphandlad tur, vilket ytterligare ökar kostnaderna.

Parallellt med kostnader för skolskjuts identifieras även behov av framtida investeringar i flera skolor. Näsbyns skola har ett åtgärdsbehov kopplat till en fuktskada och Ytterbyns skola har ett bedömt behov av installation av trapphiss. Dessa kostnader påverkar kommunens långsiktiga ekonomiska planering, oavsett om skolstrukturen förändras eller inte.

Sammantaget visar analysen att Kalix kommun har ett begränsat ekonomiskt handlingsutrymme. Oavsett om skolstrukturen förändras eller inte kommer kommunen fortsatt att ha höga kostnader för skolskjuts, renoveringar och bemanning. En förändrad skolstruktur leder inte automatiskt till ekonomiska besparingar. Samtidigt kan minskad lokal närvaro påverka kvalitet, likvärdighet och lokalsamhällets utveckling. Ekonomiska överväganden måste därför vägas samman med pedagogiska, kvalitativa, likvärdiga och geografiska förutsättningar för att säkerställa en långsiktigt hållbar skolorganisation.

5.4.1 Konsekvenser för elevflöden vid förändrade upptagningsområden

En förändrad skolstruktur innebär att elever behöver flyttas till andra upptagningsområden. Det påverkar både behovet och omfattningen av skolskjuts. För att visa hur kostnaderna kan förändras redovisas nedan uppskattade kostnadsökningar. Tabellen nedan visar uppskattade kostnadsökningar vid olika scenarier. Beräkningarna är framtagna med stöd av ekonom och avser uppskattade årliga kostnadsökningar per upptagningsområde.

Uppskattade årliga kostnadsökningar vid nedläggning av skola, per upptagningsområde

Tabell 34. Sammanställning av uppskattade kostnadsökningar vid nedläggning av skola, per upptagningsområde

Upptagnings- område	Berörd skola	Mottagande område(n)	Uppskattad årlig kostnadsökning	Kortfattad förklaring
Centrum	Centrumskolan	Djuptjärn, Näsbyn	~ 800 000 kr	Fler skolskjutsberättigade elever; behov av större bussar och busskort. Många åker skolskjuts där sträckan utökas.
Djuptjärn	Djuptjärnsskolan	Centrum, Näsbyn	~ 2 000 000 kr	Längre avstånd, fler yngre elever med rät till skolskjuts
Innanbäcken	Innanbäckens skola	Centrum, Ytterbyn/ Djuptjärn	~ 5 000 000 kr	Längre avstånd, alla bedöms elever blir berättigade skolskjuts samt behov av större bussar
Näsbyn	Näsbyns skola	Centrum, Djuptjärn	~ 800 000 kr	Stora elevgrupper; många bedöms blir berättigad skolskjuts. Finns lokal- och linjetrafik
Sangis	Sangis skola	Centrum, Näsbyn	~ 1 600 000 kr	Upphandlade turer behövs; linjetrafik räcker inte
Töre	Töre skola	Centrum, Djuptjärn	~ 2 800 000 kr	Mycket stora bussbehov; långa avstånd
Ytterbyn	Ytterbyns skola	Innanbäcken	~ 2 800 000 kr	Fler skolskjutsberättigade elever; behov av nya turer

De kostnadsökningar som redovisas i tabellen är uppskattade och ska endast ses som en övergripande fingervisning. Det innebär att beräkningarna är ytterst osäkra. Beloppen påverkas av hur elever fördelas mellan mottagande skolor, eventuellt omritade upptagningsområden, av det fria skolvalet och av framtida förändringar i kollektivtrafik och upphandlade turer. Det är därför inte möjligt att räkna fram exakta kostnader. Uppskattningarna visar ändå ett tydligt mönster: i samtliga scenarier ökar skolskjutskostnaderna vid nedläggning eller förändring av upptagningsområden.

Ökningen beror främst på längre avstånd, att fler elever bedöms bli skolskjutsberättigade och behov av nya eller större turer. I flera fall riskerar merkostnaderna att minska eller helt neutralisera eventuella besparingar i lokaler. De ekonomiska effekterna av en förändrad struktur måste bedömas i relation till kommunens geografi, elevflöden och transportförutsättningar. Det är alltså inte möjligt att enbart se till lokalkostnader vid eventuella besparingsberäkningar.

5.5 Sammanvägd analys

Den sammantagna analysen visar att Kalix kommun står inför ett komplext läge där demografi, pedagogik, organisation och ekonomi samverkar och påverkar skolorganisationens hållbarhet. Elevunderlaget minskar i nästan samtliga områden. Det ökar sårbarheten i en struktur med många små skolenheter. Detta får konsekvenser för möjligheten att upprätthålla stabil undervisning, ämnesbehörighet och kontinuitet.

Skillnaderna i organisatoriska förutsättningar är stora mellan enheterna. Större skolor har fler ämneskollegor, bättre möjligheter till kollegialt stöd och mindre känsliga vid frånvaro. Mindre skolor har styrkor i form av närhet, goda relationer där läraren snabbt kan anpassa undervisningen till olika elever. Det finns också utmaningar kopplade till att personalen måste flera roller och arbetsuppgifter, avsaknad av ämneskollegor, högre sårbarhet och krav på undervisning i åldersintegrerade grupper. Dessa skillnader bedöms påverka både kvalitet och likvärdighet och kan få betydelse för elevernas möjligheter att nå utbildningens mål. Av intervjuer med skolenhetens rektorer framgår det tydligt att skolorna har engagerad personal som alltid arbetar för elevernas bästa.

De ekonomiska analyserna visar att kostnaderna för skolskjuts och drift är höga oavsett om skolstrukturen förändras eller inte. Vid förändringar ökar kostnaderna ytterligare genom längre avstånd, kapacitetsbrister i linjetrafik och behov av upphandlade turer. Samtidigt kvarstår investeringsbehov i flera skolor oavsett struktur.

Medborgardialogerna och kommunens styrdokument lyfter både kvalitet och likvärdighet som centrala värden, samtidigt som skolans roll för lokalsamhällets utveckling betonas särskilt i landsbygdsområden. Detta innebär att organisatoriska, ekonomiska och geografiska perspektiv måste vägas samman.

Sammantaget framträder en bild av att dagens skolstruktur inte är långsiktigt hållbar. Skillnaderna i organisatoriska förutsättningar påverkar likvärdighet, och ekonomiska påfrestningar kvarstår oavsett vägval. Framtida beslut behöver därför utgå från en samlad bedömning av likvärdighet kvalitet, ekonomi, geografi och inkomna synpunkter, med särskilt fokus på vad som bedöms vara bäst för elevernas möjligheter att nå utbildningens mål.

6 Slutsatser och besvarande av analysfrågor

6.1 Besvarande av analysfrågor

I detta avsnitt sammanfattas utredningens huvudsakliga iakttagelser i relation till de fyra analysfrågorna. Svaren bygger på en samlad bedömning av demografi, kvalitet, ekonomi, geografi, forskning och medborgarnas perspektiv. Tillsammans utgör de en helhetsbild av de förutsättningar som präglar Kalix kommuns skolorganisation och vilka konsekvenser olika framtida vägval kan medföra.

6.1.1 Vilka strukturella förutsättningar påverkar skolorganisationen i Kalix kommun?

Kalix kommun har en skolstruktur som består av både centrala skolor och landsbygdsskolor, med betydande variationer i elevunderlag, geografiska avstånd och organisatoriska förutsättningar. Dessa skillnader formar skolornas stabilitet, kvalitet och långsiktiga hållbarhet.

De centrala skolorna har i regel större elevgrupper och därmed större arbetslag. Detta skapar bättre möjligheter att upprätthålla bred ämnesbehörighet, kollegialt lärande och organisatorisk robusthet. I dessa skolor kan undervisningsgrupper och personalfördelning anpassas mer flexibelt vid förändringar i elevstruktur eller personalfrånvaro.

Landsbygdsskolorna kännetecknas av små elevgrupper, mindre arbetslag, flera olika arbetsuppgifter och stora geografiska upptagningsområden. Det gör verksamheten mer sårbar vid sjukfrånvaro, personalomsättning eller variationer i elevantal. Även mindre förändringar får snabbt genomslag på organisationsformen. De längre avstånden och den begränsade kollektivtrafiken innebär dessutom att många elever är skolskjutsberättigade, vilket påverkar både planering och vardagslogistik. I Sangis och Ytterbyn bedrivs undervisning i årskursblandade grupper. Det innebär att lärarna måste hantera större variationer i undervisningsinnehåll, differentiering, progression och tempo. Det ökar behovet av stabilitet, tid för planering och stöd i arbetslaget.

Sammanfattningsvis fungerar nuvarande struktur men bedöms inte vara hållbar över tid. Variationer i elevunderlag, geografi och organisationsform innebär att förutsättningarna skiljer sig åt mellan olika delar av kommunen. Det skapar utmaningar för likvärdighet, kontinuitet och långsiktig planering.

Kort sammanfattning

- Kalix har både centrala skolor och landsbygdsskolor, med stora skillnader i elevunderlag, geografi och organisation
- Åldersblandad undervisning ökar krav på planering och pedagogisk kompetens
- Geografi och avstånd påverkar skolskjuts och organisatoriska förutsättningar
- Strukturen fungerar idag men bedöms inte vara likvärdig eller hållbar över tid

6.1.2 Hur utvecklas elevunderlag, demografi och lokalbehov över tid?

Elevunderlaget i Kalix kommun minskar långsiktigt i samtliga upptagningsområden, även om utvecklingen skiljer sig åt mellan upptagningsområdena. Prognosen visar en minskning från 872 till 740 elever fram till läsåret 2031/2032. Det motsvarar cirka 15 procent. Den tydligaste nedgången återfinns i Näsbyn, Djuptjärn och Sangis, medan Centrum och Ytterbyn uppvisar en mer stabil utveckling sett till både elevprognos och befolkningsdata från de senaste fem åren.

Denna utveckling innebär att antalet små årskullar ökar. I mindre skolor får detta särskilt stora konsekvenser eftersom varje elevs närvaro eller frånvaro påverkar gruppstorlekar, undervisningsplanering och resursfördelning.

Kalix kommuns översiktsplan 2040 anger Töre, Sangis och Ytterbyn som utvecklingsorter där service och bebyggelse ska stärkas. Eftersom översiktsplanen nyligen vunnit laga kraft utgör den en viktig extern styrfaktor i analysen av framtida skolstruktur. I bedömningen behöver därför både demografiska prognoser och kommunens strategiska planeringsmål vägas samman med målsättningen att ge alla elever en god och kvalitativ utbildning i relation till utbildningens mål.

När det gäller lokalbehov förändras dessa inte i samma takt som elevantalet. Flera skolor har betydande underhålls- och renoveringsbehov som kvarstår även om elevkullarna minskar. Lokalytor kan därför inte reduceras proportionellt. Näsbyns skola har ett dokumenterat åtgärdsbehov kopplat till fuktskada medan Ytterbyns skola saknar hiss och behöver investeringar för tillgänglighet. Dessa behov måste hanteras oavsett framtida skolstruktur.

Kort sammanfattning

- Elevantalet förväntas minska med cirka 15 procent till läsåret 2031/2032
- Alla upptagningsområden minskar i antalet personer. Djuptjärn, Näsbyn och Sangis har störst minskning. Centrum och Ytterbyn är mer stabila över tid
- Mindre årskullar påverkar den organisatoriska sårbarheten
- Översiktsplan 2040 är en extern styrfaktor som bör tas i beaktande i kombination med demografisk utveckling och framtida elevprognos
- Lokalbehov minskar inte i samma takt som elevantalet och akuta investeringsbehov kvarstår oavsett framtida struktur.

6.1.3 Vilka faktorer påverkar kvalitet och likvärdighet i verksamheten?

Kvalitet och likvärdighet i Kalix kommuns skolor påverkas av flera samverkande organisatoriska, pedagogiska och geografiska faktorer. Lärarbehörigheten i kommunen är högre än riket men variationerna mellan skolenheterna är betydande. I mindre skolor är det svårare att upprätthålla bred ämneskompetens och att säkerställa behörig undervisning i alla ämnen. Detta gör verksamheten mer sårbar vid frånvaro och påverkar undervisningens stabilitet och kontinuitet.

Likvärdighet innebär att elever ska ges jämförbara förutsättningar att nå utbildningens mål, även om skolor organiseras olika. I Kalix varierar resurstillgången mellan skolor. Det påverkar möjligheten att ha en flexibel organisation, anpassning av undervisning, en hållbar arbetsmiljö och en stabil organisation. Dessa skillnader har direkt betydelse för både undervisningens kvalitet och verksamhetens långsiktiga hållbarhet.

Arbetslagens storlek är en central faktor. Mindre arbetslag har begränsade möjligheter till kollegialt stöd, gemensam planering och flexibilitet vid sjukfrånvaro. Lärare i små skolor behöver ofta hantera flera roller, vilket ökar arbetsbelastningen och minskar utrymmet för återhämtning. Samtidigt visar forskning och intervjuer att små skolor kan erbjuda styrkor som närhet, goda relationer och hög kännedom om eleverna. Den mindre miljön skapar ofta trygghet, snabb respons vid behov och möjlighet till flexibel individanpassning. Dessa styrkor kan gynna elevers sociala utveckling och känsla av sammanhang.

I Sangis och Ytterbyn bedrivs undervisning i B-form, där elever i olika årskurser undervisas tillsammans. Detta kräver omfattande planering, tydlig progression och bred ämneskompetens. Organisationsformen kan fungera väl när stabilitet, resurser och lärartäthet finns på plats samtidigt som det innebär högre pedagogiska krav och ökad sårbarhet vid personalförändringar.

Likvärdigheten påverkas även av socioekonomiska skillnader mellan skolområden samt geografiska faktorer som restider, skolskjuts och möjligheten att delta i fritidsaktiviteter. Dessa förutsättningar påverkar både elevers vardag och deras möjlighet att ta del av en likvärdig utbildning.

Medborgardialogerna visar att kvalitet och trygghet är de värden invånarna prioriterar högst. I landsbygdsområden lyfts dessutom skolans funktion som social infrastruktur fram som en del av den likvärdighet man eftersträvar, där närhet och relationer ses som viktiga värden.

Kort sammanfattning

- Små skolor erbjuder närhet, trygghet och flexibilitet men har större sårbarhet och begränsad ämnesbredd.
- Lärarbehörigheten är generellt hög i kommunen men skiljer sig mellan skolor
- Mindre arbetslag innebär ökad arbetsbelastning och begränsade möjligheter till kollegialt stöd samt möjlighet att ge mer stödinsatser vid behov
- Åldersintegrerad undervisning innebär högre pedagogiska krav på planering och differentierad undervisning
- Socioekonomiska och geografiska skillnader påverkar likvärdigheten

6.1.4 Vilka organisatoriska och ekonomiska konsekvenser följer av oförändrad respektive förändrad skolstruktur?

Analysen visar att både oförändrad och förändrad skolstruktur medför organisatoriska och ekonomiska utmaningar, men med olika karaktär och tidsmässiga konsekvenser.

En oförändrad skolstruktur innebär att kommunen även framåt behöver hantera minskande elevunderlag, fortsatt undervisning i B-form på vissa skolor och små arbetslag. Detta leder till en växande sårbarhet över tid, särskilt i de mindre skolorna där enstaka förändringar i personal eller elevantal får stort genomslag. En direkt organisatorisk konsekvens är att ojämlika förutsättningar mellan skolorna kvarstår och kan förstärkas över tid. Skillnader i möjligheten att upprätthålla ämnesbehörighet, kollegialt stöd och stabila arbetslag riskerar att bli allt tydligare ju mer elevunderlaget minskar. Det har påverkan på personalens arbetsmiljö.

Utöver de organisatoriska konsekvenserna finns omfattande renoverings- och investeringsbehov som kvarstår oavsett framtida elevutveckling. Dessa kostnader uppstår oavsett om organisationen förändras eller inte.

I scenarier där skolstrukturen förändras ökar skolskjutskostnaderna i samtliga fall. Omplacering av elever leder till längre avstånd, fler skolskjutsberättigade elever och krav på nya eller större turer. I vissa områden krävs kombinerade lösningar av busskort och upphandlade turer, vilket ytterligare driver kostnader. I flera scenarier riskerar ökade skolskjutskostnader att minska eller helt neutralisera besparingar som kan uppstå genom minskade lokalytor. Transportbehoven är särskilt kostnadsdrivande i områden där kollektivtrafiken redan har begränsad kapacitet och där upphandlade turer behövs. Utöver de ekonomiska konsekvenserna innebär längre och mer omfattande skolskjutsar även organisatoriska utmaningar kopplade till restid, schemaplanering, trygghet och logistik för familjer.

Sammantaget innebär både oförändrad och förändrad struktur organisatoriska och ekonomiska konsekvenser som kommunen behöver hantera långsiktigt. En hållbar bedömning kan därför inte bygga på enskilda faktorer såsom lokalkostnader eller elevantal, utan behöver väga samman lokalytor, elevflöden, transportkostnader, arbetsmiljö, kvalitet, likvärdighet och geografi.

Kort sammanfattning

- Både oförändrad och förändrad struktur innebär ökade kostnader, på olika sätt
- Oförändrad struktur innebär att ojämlika organisatoriska förutsättningar mellan skolor kvarstår och kan förstärkas
- Lokalkostnaden per elev stiger i oförändrad struktur när elevantalet minskar.
- Förändrad struktur medför ökade skolskjutskostnader i alla scenarier
- Samtliga skolor har investerings- och renoveringsbehov. Två skolor har akuta åtgärder som måste genomföras
- Skolskjutskostnader kan neutralisera eventuella kostnadsbesparingar av lokaler
- Inför beslutsfattande behöver en helhetsbedömning göras där ekonomi, likvärdighet, kvalitet och geografi samverkar

6.2 Slutsatser

Översynen visar att Kalix kommuns skolorganisation präglas av ett komplext samspel mellan demografi, geografi, likvärdighet, kvalitet, arbetsmiljö och ekonomi. Sammantaget bedöms den nuvarande strukturen fungera i dagsläget men anses inte vara likvärdig eller långsiktigt hållbar. Bedömningen grundas på de skillnader som finns mellan skolenheternas förutsättningar. Elevunderlaget minskar successivt i hela kommunen och utvecklingen är strukturell. Den tydligaste nedgången återfinns i Näsbyn, Djuptjärn och Sangis, medan Centrum och Ytterbyn visar större stabilitet.

Skillnaderna i organisatoriska förutsättningar mellan skolorna är betydande. Större skolor har bredare ämneskompetens, större arbetslag och bättre möjligheter till kollegialt samarbete och avlastning. De mindre skolorna uppvisar styrkor såsom närhet, kontinuitet och god kännedom om eleverna men har svårare att upprätthålla ämnesbehörighet i alla ämnen, har många roller på skolenheten och är känsliga för frånvaro och personalomsättning. Åldersintegrerad undervisning ställer höga krav på planering och progression och förstärker behovet av stabilitet i bemanningen. Sammantaget innebär detta att elever i kommunen inte ges helt jämförbara organisatoriska förutsättningar att nå utbildningens mål.

Geografiska förutsättningar påverkar både organisation och likvärdighet. Flera landsbygdsområden är skolskjutsberoende redan idag. Medborgardialogerna visar tydligt att invånarna värderar kvalitet högst men att skolans roll i lokalsamhället väger tungt, särskilt i landsbygdsområden där skolan fungerar som en del av den sociala infrastrukturen.

De ekonomiska analyserna visar att både oförändrad och förändrad struktur medför ökade kostnader. I en oförändrad organisation stiger kostnaden per elev när elevantalet minskar samtidigt som hyra och renoveringsbehov kvarstår oavsett framtida elevutveckling. I scenarier där skolstrukturen förändras ökar skolskjutskostnaderna i samtliga fall, och i vissa områden blir kostnadsökningen så stor att eventuella lokalbesparingar helt eller delvis neutraliseras. Två skolor har dessutom akuta åtgärdsbehov som kräver investeringar oavsett organisatorisk inriktning.

Helhetsbedömningen visar att kommunen står inför vägval där inget alternativ är konsekvensfritt. Den nuvarande strukturen innebär ökande organisatoriska skillnader, minskad likvärdighet, större sårbarhet och högre kostnader per elev över tid. En förändrad struktur innebär ökade kostnader för skolskjuts och påverkan på lokalsamhällen. Framtida beslut behöver därför utgå från en samlad avvägning där demografi, kvalitet, likvärdighet, arbetsmiljö, geografi, ekonomi och vad som bedöms vara elevernas bästa i relation till utbildningens mål vägs samman.

Referenser

- Antoniou, F., Alghamdi, M.H., Kawai, K. (2024) The effect of school size and class size on school preparedness. *Front. Psychol.* 15:1354072. doi: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1354072>
- Beach, D. & Öhrn, E. (2023): The community function of schools in rural areas: normalising dominant cultural relations through the curriculum silencing local knowledge. *Pedagogy, Culture & Society*, <https://doi.org/10.1080/14681366.2023.2298466>
- Boverket. (2015). *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*. Boverket.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber
- Cederling, M. (2016). *Konsekvenser av skolnedläggningar: En studie av barns och barnfamiljers vardagsliv i samband med skolnedläggningar i Ydre kommun*. Diss. Uppsala universitet.
- Cederling, M., & Wihlborg, E. (2020). Village schools as a hub in the community: A time-geographical analysis of the closing of two rural schools in southern Sweden. *Journal of Rural Studies*, 80, 606–617. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.09.007>
- Cleveland, B.; Backhouse, S.; Chandler, P.; McShane, I.; Clinton, J. M.; Newton, C. (Ed.). (2023). *Schools as Community Hubs Building 'More than a School' for Community Benefit*. Springer
- Collie, R. J., & Mansfield, C. F. (2022). Teacher and school stress profiles: A multilevel examination and associations with work-related outcomes. *Teaching and Teacher Education*, 116, 103759. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103759>
- Collie R.J., Martin A.J., Morin A.J.S., Malmberg L-E., Sammons. P. (2021). A Multilevel Person-Centered Examination of Teachers' Workplace Experiences: Replication and Extension With Links to Instructional Support and Achievement. *Front. Psychol.* 12:711173. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.711173>
- Collie, R. J., Shapka, J. D., & Perry, N. E. (2012). School climate and social-emotional learning: Predicting teacher stress, job satisfaction, and teaching efficacy. *Journal of Educational Psychology*, 104(4), 1189–1204. <https://doi.org/10.1037/a0029356>
- Cronin, Z. (2019). *To mix or not to mix: A critical review of literature on mixed-age groups in primary schools*. <https://doi.org/10.17863/CAM.46563>
- Ekonomistyrningsverket (ESV). (2023). *Utgiftsöversyner – anpassar det offentliga åtagandet till nya behov och prioriteringar. Rapport 2023:3*. ESV
- Ellegård, K. (2019). *Thinking Time Geography. Concepts, Methods and Applications*. Routledge

-
- Engida, M.A., Iyasu, A.S., Fentie Y.M. (2024). Impact of teaching quality on student achievement: student evidence. *Front. Educ.* 9:1367317. doi: <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1367317>
- Ercan, S., Hendriks, C. M., & Dryzek, J. (2019). Public deliberation in an era of communicative plenty. *Policy & Politics*, 47(1), 19-35. <https://doi.org/10.1332/030557318X15200933925405>
- Eriksson, R. *Hur ska likvärdighet i skolan bäst bedömas?* I Eriksson, R., & Unemo, L. (Red.). (2019). *Lika för alla? En ESO-antologi om skolans likvärdighet* (ESO-rapport 2019:1). Finansdepartementet.
- Eriksson, R., & Unemo, L. (Red.). (2019). *Lika för alla? En ESO-antologi om skolans likvärdighet* (ESO-rapport 2019:1). Finansdepartementet.
- Gieling, J., Haartsen, T., & Vermeij, L. (2019). Village facilities and social place attachment in the rural Netherlands. *Rural Sociology*, 84(4), 689–718. <https://doi.org/10.1111/ruso.12268>
- Gooberman-Hill, R., Horwood, J., & Calnan, M. (2008). Citizens' juries in planning priorities: Process, engagement and outcome. *Health Expectations*, 11(3), 272–281. [doi:10.1111/j.1369-7625.2008.00502.x](https://doi.org/10.1111/j.1369-7625.2008.00502.x)
- Gärdegård, A., & Tägtström, J. (2017). *Skolan en grund för lyckad inkludering: Nyanlända barn och unga i Norden*. Nordens välfärdscenter
- Hargreaves, L. M. (2009). Respect and responsibility: Review of research on small rural schools in England. *International Journal of Educational Research*, 48(2), 117–128. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2009.02.004>
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. Routledge.
- Hela Sverige ska leva. (2023). *Balansrapport #10: Skolor*. Hela Sverige ska leva.
- Håkansson, J. & Sundberg, D. (2012). *Utmärkt undervisning. Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Natur och Kultur
- Håkansson, J. & Sundberg, D. (2016). *Utmärkt skolutveckling. Forskning om skolförbättring och målpuppfyllelse*. Natur och Kultur
- Irwin, A. (2001). Constructing the scientific citizen: Science and democracy in the biosciences. *Public Understanding of Science*, 10(1), 1-18. <https://doi.org/10.3109/a036852>
- Isaksson, Z. (2023). The political effects of rural school closures-Evidence from Sweden. *Journal of Rural Studies*, 100. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2023.103009>
- Larsson Taghizadeh, J. (2016). *Power from below? The impact of advocacy groups on local school closure processes*. Diss. Uppsala universitet
- Lindström, M., Johansson, S., & Borger, L. (2024). Does formal teacher competence matter for students' mathematics achievement? Results from Swedish TIMSS 2019.

- Educational research and evaluation*, 1-30.
<https://doi.org/10.1080/13803611.2024.2367486>
- Malinen, O.-P., & Savolainen, H. (2016). The effect of perceived school climate and teacher efficacy in behavior management on job satisfaction and burnout: A longitudinal study. *Teaching and Teacher Education*, 60, 144-152.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.08.012>
- Myndigheten för delaktighet (MFD). (2020). *Skapa en trygg skola Genom trygghetsvandringar med elever med funktionsnedsättning*. MFD
- Olausson, A., & Syssner, J. (2018). *Mot en ny lokal utvecklingspolitik? Om svenska kommuners arbete för en stärkt lokal attraktionskraft*. Linköpings universitet
- Paasi, A. (2002). Bounded spaces in the mobile world: Deconstructing 'regional identity'. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 93(2), 137-148.
<http://dx.doi.org/10.1111/1467-9663.00190>
- Paloniemi Lindström, M. (2025). *Teachers' professional competence and working conditions in Swedish schools: relationships with student achievement*. Diss. Göteborgs universitet
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice* (4th ed.). Sage
- prop. 2009/10:165. *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*.
- Reed, M. S. (2008). Stakeholder participation for environmental management: A literature review. *Biological Conservation*, 141(10), 2417-2431.
<https://doi.org/10.1016/j.biocon.2008.07.014>
- Regeringen. (2024). *Trygghet och kunskap i fokus i Skolinspektionens regleringsbrev*. Pressmeddelande. Regeringskansliet
- Regeringsformen (1974:152)*. Svensk författningssamling
- Saam, N. J. (2018). Recognizing the Emotion Work in Deliberation. Why Emotions Do Not Make Deliberative Democracy More Democratic. *Political Psychology*, 39(4), 755-774. <https://doi.org/10.1111/pops.12461>
- Skolförordning. 2011:185*. Svensk författningssamling
- Skolinspektionen. (u.å). *Bra tillsyn – bättre skola*. Skolinspektionen.
- Skolinspektionen. (2010). *Framgång i undervisningen. En sammanställning av forskningsresultat som stöd för granskning av vetenskaplig grund i skolan*. Skolinspektionen
- Skolinspektionen. (2020). *Kartläggning och tidiga stödinsatser i förskoleklassen*. Skolinspektionen
- Skolinspektionen. (2022). *Lärares kompetensutveckling Skolor och huvudmäns strategiska arbete med kompetensutveckling inom gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning*. Skolinspektionen

- Skollag 2010:800. Svensk författningssamling*
- Skolverket. (2016). *Tillgängliga lärmiljöer? En nationell studie av skolhuvudmännens arbete för grundskoleelever med funktionsnedsättning. Rapport 440.* Skolverket
- Skolverket. (2018). *Redovisning av regeringsuppdrag 2018:838.* Skolverket
- Skolverket. (2023). *Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet 2023. Rapport 2023:9.* Skolverket
- Skolverket. (2024). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Upplaga 2.* Skolverket
- Skolverket. (2025a). *Kostnader för skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet 2024.* Skolverket
- Skolverket. (2025b). *Grundskolors arbete för en tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar Enkätstudie till huvudmän och skolenheter. Rapport 2025:1.* Skolverket
- Skolverket. (2025c). *Garanterad undervisningstid -- en kartläggning i grundskolan. Rapport 2025:8.* Skolverket
- Skolverket. (2025d). *Grundskola i glesbygd.* Skolverket
- SOU 2017:35. *Nationell strategi för kunskap och likvärdighet.*
- SOU 2020:28. *En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning.*
- SOU 2025:8. *Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan.*
- SOU 2025:19. *Kunskap för alla– nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande.*
- Strandberg, K. (2015). Designing for democracy?: an experimental study comparing the outcomes of citizen discussions in online forums with those of online discussions in a forum designed according to deliberative principles. *European Political Science Review*, 7(3), 451–474. <https://doi.org/10.1017/S1755773914000265>
- Svenskt näringsliv. (2022). *Stora skillnader i skolkvalitet. En geografisk kartläggning av förädlingsvärden i matematik.* Svenskt näringsliv.
- Sveriges kommuner och regioner (SKR). (2015). *Skolgården. Förvaltning och utveckling av förskole- och skolgårdar.* SKR
- Sveriges kommuner och regioner (SKR). (2019a). *Medborgardialog i komplexa frågor. Erfarenheter från utvecklingsarbete 2015–2018.* SKR
- Sveriges kommuner och regioner (SKR). (2019b). *Medborgardialog i styrning. För ett stärkt demokratiskt samhälle.* SKR
- Sveriges kommuner och regioner (SKR). (2023). *Medborgarberedning. Medborgardialog med slumpmässigt urval av medborgare.* SKR

- Sveriges kommuner och regioner (SKR). (2024a). *Medborgardialog. Från projekt till systematiskt arbetssätt*. SKR
- Sveriges kommuner och regioner (SKR). (2024b). *Välfärdens kompetensförsörjning. Personalprognos 2023–2033 och strategier för att klara kompetensförsörjningen*. SKR
- Sveriges kommuner och regioner (SKR). (2024c). *Flexibla grundskolor – utformning av kommunala grundskolor för föränderliga behov*. SKR
- Sveriges länsstyrelser. (2018). *Landsbygdsutveckling i översiktsplaneringen. Slutrapport för pilotprojekt 5*. Sveriges länsstyrelser
- Witten, K., McCreanor, T., Kearns, R., & Ramasubramanian, L. (2001). The impacts of a school closure on neighbourhood social cohesion: Narratives from Invercargill, New Zealand. *Health & Place*, 7(4), 307–317. [https://doi.org/10.1016/S1353-8292\(01\)00023-5](https://doi.org/10.1016/S1353-8292(01)00023-5)
- Åberg-Bengtsson, L. (2009). The smaller the better? A review of research on small rural schools in Sweden. *International Journal of Educational Research*, 48(2), 100–108

Tema	Påstående	Referens
Undervisning	Eleverna får färre byten av lärare och kända vikarier	Skolverket (2025c)
Undervisning	Kalix kommun är en attraktiv arbetsgivare för skolpersonal	Skolinspektionen (2022)
Undervisning	Det finns god tillgång till elevhälsa och stödresurser	2 kap. 25 § skollagen (2010:800) prop. 2009/10:165, s 275f; 656f Skolinspektionen (2020)
Undervisning	Alla elever får gå i klasser med jämnåriga	Gärdegård, A., & Tägtström, J (2017)
Undervisning	Undervisningen ska hålla hög kvalitet och ledas av utbildade lärare	Skolinspektionen (2022) SOU 2025:19
Undervisning	Alla elever i Kalix får en likvärdig utbildning	2 kap. 25 § skollagen (2010:800) 5 kap. 2 § skolförordningen (2009:185) Skolverket (2024) SOU 2025:19
Skolmiljö	Skolans lokaler ska vara utformade så att elever med olika behov kan delta fullt ut	Skolverket (2025c; 2016)
Skolmiljö	Det är viktigt med en skola nära hemmet	SOU 2020:33
Skolmiljö	Skolgården ska bjuda in till lek och rörelse	Skolverket (2018) Boverket (2015) SKR (2015)
Skolmiljö	Kvaliteten på utbildningen är viktigare än var skolan ligger	SOU 2020:28 Skolverket (2023) Svenskt näringsliv (2022)
Skolmiljö	Fler vuxna i skolan under hela dagen bidrar till trygghet för eleverna	SOU 2025:8 Myndigheten för delaktighet. (2020) Regeringen, pressmeddelande 23 dec 2024
Skolan och närområdet	Barn och unga ska ges likvärdiga möjligheter att lära i skolan – oavsett var de bor	1 kap. 9 § skollagen (2010:800) Skolverket (2024)
Skolan och närområdet	Framtidens skola behöver ta hänsyn till hur befolkningen förändras över tid	SKR (2024c)
Skolan och närområdet	Skolan är en viktig mötesplats för både elever och andra i närområdet	Cedering, M., & Wihlborg, E (2020) Cleveland, B. et al. (Ed.) (2023) Witten et al. (2001)
Skolan och närområdet	Skolans lokaler ska kunna användas till andra aktiviteter efter verksamhetstid	SKR (2024c)
Skolan och närområdet	Närhet till förskola och skola gör området mer attraktivt att bo i	Beach, D., & Öhrn, E (2023) Åberg-Bengtsson, L (2009)
Skolan och närområdet	Skolans närvaro bidrar till att bevara service och skapa utvecklingsmöjligheter i närområdet	Cedering, M (2016) Passi (2001)